

INŠTITUT ZA JAVNE SLUŽBE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA

II. IN III. FAZA PROJEKTNE NALOGE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2014

Ljubljana, junij 2016

Celovite rešitve za javne službe

Naslov: PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA OBVEZNIH OBČINSKIH GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB VARSTVA OKOLJA – II. in III. faza projektne naloge

Naročnik: Gospodarska zbornica Slovenije, Zbornica komunalnega gospodarstva, Dimičeva ulica 13, Ljubljana

Oznaka pogodbe: 546-2120-2016

Izvajalec: Inštitut za javne službe, Slovenska cesta 56, Ljubljana

Vodja projekta: mag. Stanka Cerkvenik

Delovna skupina: Marko Fatur, ZKG-delovna komisija za oskrbo s pitno vodo; mag. Marko Cvikel, ZKG-delovna komisija za odvajanje in čiščenje odpadnih voda; Boštjan Mišmaš, ZKG-komisija za pregled dokumentacije MKČN; Sebastijan Zupanc, ZKG-delovna komisija za ravnanje z odpadki; Antun Gašparac, ZKG-komisija za ekonomiko

Spremljevalna skupina: Miran Lovrič, GZS Zbornica komunalnega gospodarstva; Leo Kremžar, Skupnost občin Slovenije; Jože Kobe, Združenje mestnih občin Slovenije; Robert Smrdelj, Združenje občin Slovenije

Inštitut za javne službe
mag. Stanka Cerkvenik
strokovna direktorica

VSEBINA

UVOD	4
NAMEN IN CILJ PROJEKTNE NALOGE	5
PROTOKOL O SODELOVANJU	5
METODOLOŠKA POJASNILA	5
PRIMERJALNA ANALIZA – BENCHMARKING	7
IZHODIŠČA IN CILJI PRIMERJALNE ANALIZE	7
UPORABNOST PRIMERJALNE ANALIZE NA PODROČJU GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB	8
SPLOŠNA DOLOČILA GLEDE OBLIKOVANJA CEN JAVNIH STORITEV	11
CENE STORITEV JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	11
<i>Stroški omrežnine</i>	11
<i>Stroški opravljanja storitev</i>	12
<i>Enota količine javne storitve</i>	13
PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2014	15
PODROČJA PRIMERJALNE ANALIZE IZVAJANJA ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	15
PRIDOBIVANJE PODATKOV IN REZULTATI PRIMERJALNE ANALIZE	16
PODATKI O IZVAJALCIH ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE, VKLJUČENIH V PRIMERJALNO ANALIZO	17
Organizacijska oblika izvajalcev	18
Velikost analiziranih izvajalcev	19
REPREZENTATIVNOST PRIMERJALNE ANALIZE ZA PODROČJE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	20
Obseg in področje izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode	20
Obseg in področje izvajanja dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode	22
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI	25
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE	25
Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin	28
<i>Vpliv gostote odjema na stroške omrežnine</i>	28
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE	31
Vpliv obračunskih količin na stroške opravljanja storitev	33
PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE	36
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2013 IN 2014	37
KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN	39
POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	41
PROSTORSKA UREJENOST ODVAJANJA ODPADNE VODE	41
<i>Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju</i>	41
<i>Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomero</i>	44
<i>Količina odvedene odpadne vode</i>	45

KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ODVAJANJA ODPADNE VODE	48
TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST	50
<i>Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture</i>	50
<i>Stopnja pokritja odhodkov s prihodki</i>	51
POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	53
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI	55
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN- OMREŽNINE	55
Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin	57
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE	62
Vpliv stopnje čiščenja in projektirane zmogljivosti čistilnih naprav na stroške opravljanja storitev	64
PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE	66
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2013 IN 2014	67
KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN	69
POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	71
PROSTORSKA UREJENOST ČIŠČENJA ODPADNE VODE	71
<i>Število oskrbovanih občin in čistilnih naprav v upravljanju</i>	71
<i>Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju</i>	72
<i>Količina očiščene odpadne vode</i>	75
KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ČIŠČENJA ODPADNE VODE	76
<i>Stopnja čiščenja odpadnih voda</i>	76
TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST	78
<i>Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture</i>	79
<i>Stopnja pokritja odhodkov s prihodki</i>	80
POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE	81
ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	83

UVOD

Konec leta 2012 je bila odpravljena dolgoletna zamrznitev cen komunalnih storitev in uveljavljena Uredba o metodologiji za oblikovanje cen storitev obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja - v nadaljevanju Uredba MEDO. Z uredbo je uveden nov način oblikovanja cen komunalnih storitev, pristojnost določanja cen pa prenesena na občine, ki so kot odgovorne za zagotavljanje občinskih gospodarskih javnih služb postale tudi regulatorni organ za potrjevanje cen komunalnih storitev.

Bistvo regulacije je določiti ceno, ki krije upravičene stroške izvajanja storitev in zagotavlja trajnostno poslovanje izvajalcev. Uredba MEDO je kot podlago za določanje upravičenih cen komunalnih storitev uvedla povprečne cene na primerljivih območjih, ki jih opredeli pristojno ministrstvo in pri tem upošteva zlasti geografske, poselitvene in oskrbovalne značilnosti območja. Podatki o cenah na primerljivih območjih naj bi služili občinam za presojo upravičenih cen storitev na njihovem območju. Glede na to, da so podatki podlaga za primerjavo in sprejem cen, je izrednega pomena, da so primerjalna območja opredeljena na strokovno ustreznih osnovah.

Izvajanje javnih storitev je zelo lokalno pogojeno ter odvisno od številnih naravnih in tehnično-tehnoloških pogojev, zato mora regulacija temeljiti na analizi učinkovitosti izvajanja dejavnosti, pri čemer niso upoštevani le stroški, temveč tudi pogoji izvajanja. Stroškovna zahtevnost oskrbovalnih sistemov na območju posamezne občine vpliva na povprečno lastno ceno izvajanja storitve v občini. Glede na to je pomembna povezava tehničnih oz. oskrbovalnih in ekonomskih elementov, ki zagotavlja celovitejšo primerjavo izvajanja javnih storitev in poslovanja izvajalcev gospodarskih javnih služb. Tovrstno celovito vrednotenje učinkovitosti izvajanja dejavnosti omogoča primerjalna analiza (ang. benchmarking), ki izvajalcem javnih služb omogoča izboljšanje njihovega poslovanja, občinam pa pomaga pri odgovoru na ključno vprašanje, kateri stroški in v kolikšni višini so dejansko upravičeni.

Zbornica komunalnega gospodarstva je zato konec leta 2014 začela s projektom Primerjalne analize izvajanja obveznih občinskih gospodarskih javnih služb varstva okolja, ki jo izvaja Inštitut za javne službe. Temeljni namen je analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja storitev javnih služb varstva okolja za posamezne izvajalce in občinam zagotoviti ustrežnejšo strokovno podlago za presojo upravičenih cen, izvajalcem pa možnosti za izboljšanje poslovanja.

Primerjalna analiza ni enkratni proces, za dolgoročno izboljšanje in preglednost poslovanja je potreben sistematičen, kontinuiran proces merjenja in primerjanja. Zbornica komunalnega gospodarstva je zato po zaključku primerjalne analize za leto 2013 nadaljevala s primerjalno analizo izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014.

NAMEN IN CILJ PROJEKTNE NALOGE

Temeljni namen projektne naloge je pridobiti in analizirati podatke o ključnih oskrbovalnih pogojih in stroških izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za posamezne izvajalce za leto 2014 in tako zagotoviti kontinuirano primerjavo pogojev izvajanja odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v slovenskem prostoru.

Cilj projektne naloge je razvrstitev izvajalcev odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v skupine na podlagi ključnega parametra ter primerjalno prikazati in analizirati, kako posamezni izvajalci v letu 2014 dosegajo izbrane pojasnjevalne parametre, ki vplivajo na višino stroškov in pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca v primerljivi skupini.

PROTOKOL O SODELOVANJU

Protokol o sodelovanju pri projektni nalogi so skupaj z Zbornico komunalnega gospodarstva podpisale Skupnost občin Slovenije, Združenje občin Slovenije ter Združenje mestnih občin Slovenije. Podpisnice protokola so se zavezale, da si bodo prizadevale za pridobitev potrebnih podatkov za izvedbo primerjalne analize in pri svojih članicah spodbujale uporabo rezultatov analize.

METODOLOŠKA POJASNILA

Primerjalna analiza je metodološko prilagojena posebnostim javnih služb in potrebam presoje upravičenosti cen. Izvajalci izvajajo storitve v različnih oskrbovalnih pogojih, ki vplivajo na stroške. Za namene presoje upravičenosti cen je zato najbolj ustrezna primerjalna analiza po parametru, ki statistično kaže največjo povezanost s stroški izvajanja storitve. Odstopanje od ključnega parametra je analizirano s pomočjo pojasnjevalnih parametrov s področja kakovosti, zanesljivosti in učinkovitosti izvajanja storitev.

Ključni in pojasnjevalni parametri so bili oblikovani v okviru delovne skupine projekta, ki jo sestavljajo predsedniki področnih odborov ZKG, in potrjeni v okviru spremljevalne skupine projekta, ki jo sestavljajo predstavniki ZKG, SOS, ZOS in ZMOS. Pri opredelitvi ključnih in pojasnjevalnih parametrov so bile smiselno upoštevane ugotovitve Primerjalne analize izvajanja komunalnih storitev, ki je bila v okviru Zbornice komunalnega gospodarstva izvedena za storitve posameznih javnih služb varstva okolja (ZKG 2008, 2010), simulacije oblikovanja primerljivih območij izvedenih v okviru delovne skupine MOP ter veljavna metodologija za oblikovanje cen.

V skladu s sklepom spremljevalne skupine so v poročilu izvajalci označeni z oznakami. Poročilo je z navedbo oznake posredovano posameznim izvajalcem, ki so sodelovali v primerjalni analizi, in občinam, za katere izvajajo javno službo.

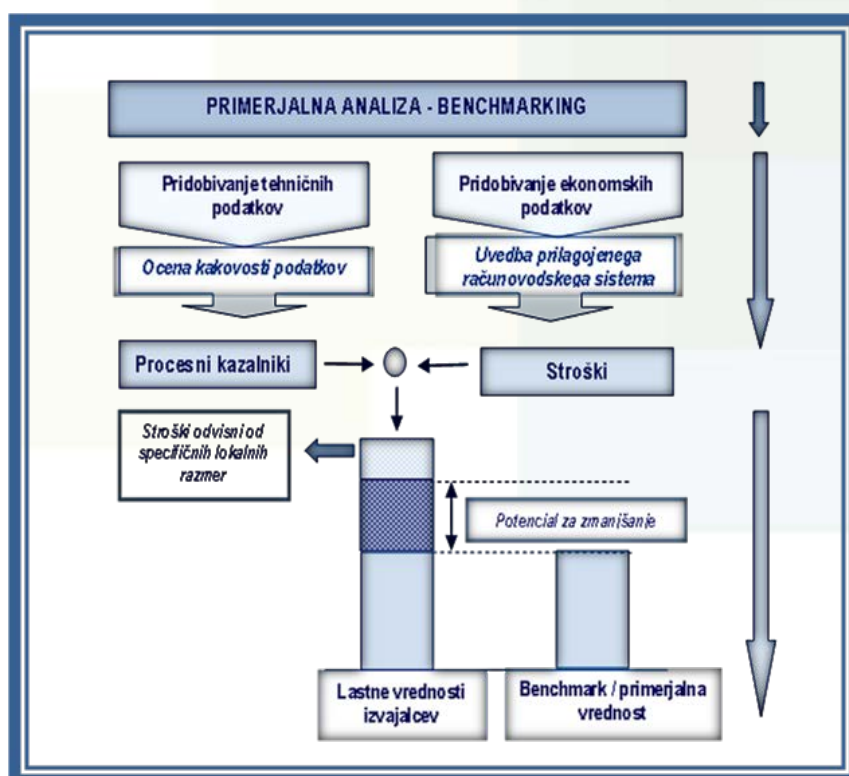
PRIMERJALNA ANALIZA - BENCHMARKING

IZHODIŠČA IN CILJI PRIMERJALNE ANALIZE

Primerjalno analizo (*ang. benchmarking*) lahko opredelimo kot sistematičen, kontinuiran proces merjenja in primerjanja poslovnih procesov podjetja z najboljšimi zaradi njihovega izboljšanja. Na kratko bi lahko povzeli, da gre za iskanje najboljših panožnih praks, ki vodijo k odličnejšim rezultatom.

SLIKA 1

Shema primerjalne analize

Vir: Cerkenik, S.: Primerjalna analiza (benchmarking) kot osnova za presojo učinkovitosti izvajanja gospodarskih javnih služb – uporaba v evropskih državah, 2012.

Cilj primerjalne analize je predvsem ugotoviti, kako učinkovit je posamezni izvajalec in na katerih področjih lahko svoje poslovanje še izboljša. Namen primerjalne analize ni ugotavljati, koliko so drugi izvajalci boljši, temveč kako drugi izvajalci določene aktivnosti izvajajo učinkovitejše.

Primerjalna analiza omogoča:

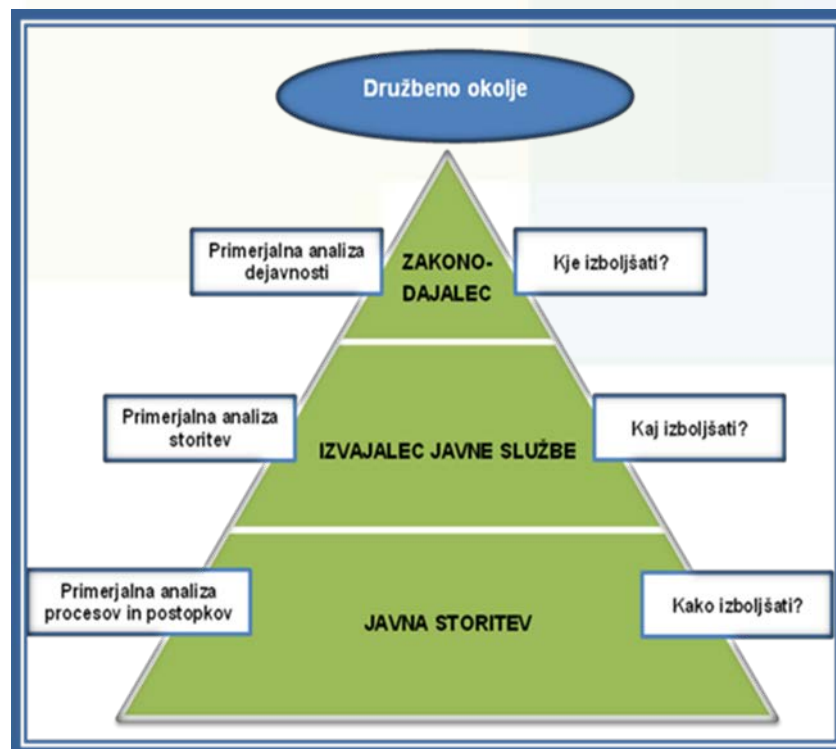
- analizo kakovosti in učinkovitosti izvajanja dejavnosti posameznih izvajalcev,
- primerjavo in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce,
- ugotavljanje odstopanja posameznega izvajalca,
- identifikacijo razlogov za odstopanje in možnosti za izboljšanje.

UPORABNOST PRIMERJALNE ANALIZE NA PODROČJU GOSPODARSKIH JAVNIH SLUŽB

V praksi se primerjalna analiza vse bolj uveljavlja tudi v javnem sektorju kot orodje za celovito ugotavljanje učinkovitosti izvajanja. Zagotavljanje javnih storitev poteka v nekonkurenčnem okolju in izvajalci so v svojem organizacijskem okviru pogosto podvrženi različnim tržnim nepravilnostim ter vplivu državne in lokalne politike. Odsotnost konkurenčnih mehanizmov, ki bi zagotavljali samoregulacijo javnih služb, zahteva, da so v javnem sektorju prisotni posebni mehanizmi regulacije, ki naj bi preprečili izkoriščanje monopolnega položaja ter spodbujali zmanjševanje stroškov in učinkovito izvajanje javnih storitev.

SLIKA 2

Ravni primerjalne analize na področju gospodarskih javnih služb

Vir: Cerkenik, S.: Primerjalna analiza (benchmarking) kot osnova za presojo učinkovitosti izvajanja gospodarskih javnih služb – uporaba v evropskih državah, 2012.

Primerjalna analiza je sistematičen proces merjenja in primerjanja tehničnih in ekonomskih parametrov, ki jih pri zagotavljanju javnih storitev dosegajo posamezni izvajalci. S pomočjo primerjalne analize se tako ustvarja navidezno konkurenčno okolje. Primerjava in pozicioniranje posameznega izvajalca glede na ostale izvajalce v primerljivi skupini omogoča vrednotenje izvajanja posameznega izvajalca z vidika učinkovitosti, kakovosti in zanesljivosti. Korist je obojestranska. Lokalne skupnosti lahko s pomočjo primerjalne analize presodijo, ali so stroški izvajanja javnih storitev optimalni in upravičeni, izvajalci pa lahko s pomočjo

primerjalne analize prepoznajo možnosti za izboljšanje učinkovitosti ter zmanjšanje stroškov poslovanja.

Proučevanje učinkovitosti temelji na predpostavki, da bi morali biti izvajalci, ki izvajajo dejavnost v primerljivih pogojih, sposobni poslovati z enako stopnjo učinkovitosti, kot jo dosegajo drugi učinkoviti izvajalci (t. i. referenčni izvajalci). Razmerje med stroški in doseženo ravno storitev referenčnih izvajalcev določa mejno področje učinkovitosti skupine in s tem merilo za presojo (ne)učinkovitosti posameznega izvajalca.

Številne evropske države s predpisi sistemsko uvajajo primerjalno analizo izvajanja javnih storitev na lokalno raven, kar občinam omogoča učinkovitejše upravljanje javnih služb in zagotavlja strokovne osnove za cenovno regulacijo. Primerjalna analiza je dobro uveljavljena praksa predvsem v vodnem sektorju¹. Poleg mednarodnih mrež za izvajanje primerjalne analize so se v zadnjem desetletju oblikovala tudi številna nacionalna in regionalna združenja za izvajanje primerjalne analize v javnem sektorju.

Kljub področni raznolikosti primerjalnih skupin obstaja široko soglasje, zakaj je treba izvajati primerjalno analizo, in sicer, da se poveča preglednost in odgovornost izvajalcev javnih storitev ter omogoči sodelovanje javnosti pri odločanju glede izvajanja javnih storitev, kar je v zadnjem obdobju povezano predvsem z aktualno razpravo o človekovi pravici do čiste oz. varne pitne vode. V zadnjih letih se v okoljih, kjer je oskrba s pitno vodo že privatizirana, pojavljajo prizadevanja, da se spet vzpostavi javna oskrba. Negativne izkušnje s privatizacijo, kot so slabo gospodarjenje, nezadostne investicije v infrastrukturo, občutno povišanje cen in nepregledno poslovanje, so pokazale, da je lokalna skupnost primernejši regulator. S temi organizacijskimi spremembami so se oblikovale tudi zahteve po ustreznem nadzoru izvajanja javnih storitev. Tem razlogom gre pripisati tudi dejstvo, da vse več držav oz. interesnih združenj izvajalcev in občin razvija svoje primerjalne platforme, ki so prilagojene namenu in vlogi javnih storitev.

¹ Svetovna banka je v letu 1996 dala pobudo za vzpostavitev primerjalne mreže izvajanja oskrbe s pitno vodo in odvajanja in čiščenja odpadne vode (The International Benchmarking Network for Water and Sanitation Utilities). Sledila je ustanovitev dveh delovnih skupin v okviru Mednarodnega združenja za vodo (International Water Association - IWA). Leta 2007 je Mednarodna organizacija za standardizacijo (International Organization for Standardization - ISO) objavila okvir izvajanja oskrbe s pitno vodo in odvajanja in čiščenja odpadne vode z več kot 260 kazalniki uspešnosti.

OBLIKOVANJE CEN JAVNIH STORITEV

SPLOŠNA DOLOČILA GLEDE OBLIKOVANJA CEN JAVNIH STORITEV

Cena izvajanja storitev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je sestavljena iz dveh delov:

- dela, ki predstavlja stroške javne infrastrukture (omrežnina), in
- dela, ki predstavlja stroške opravljanja javne službe.

Izhodišče za oblikovanje cen so standardi in ukrepi za opravljanje posamezne javne službe, ki jih opredeljujejo državni in občinski predpisi. Za oblikovanje cen je potrebno določiti obseg in vrednost javne infrastrukture, ki se uporablja za opravljanje javnih služb, ter donos na vložena poslovna sredstva izvajalca.

Za opredelitev upravičenih stroškov javne storitve je potrebno opredeliti tudi stopnjo izkoriščenosti javne infrastrukture ter delež javne infrastrukture, ki se uporablja za javno službo in za posebne storitve.

Izvajalec lahko v soglasju z lastnikom javne infrastrukture z uporabo javne infrastrukture opravlja posebne storitve, pri čemer ne sme ustvarjati negativne razlike med prihodki in odhodki, ki izvirajo iz tega naslova.

CENE STORITEV JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

V okviru javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode se ločeno oblikujejo in obračunavajo cene za storitve:

- odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin,
- odvajanja padavinske odpadne vode s streh,
- povezane z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi komunalnimi čistilnimi napravami,
- čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin,
- čiščenja padavinske odpadne vode s streh.

Stroški omrežnine

Uredba MEDO opredeljuje, da omrežnina vključuje:

- stroške amortizacije ali najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura;
- stroške zavarovanja infrastrukture javne službe;
- stroške odškodnin, ki vključujejo odškodnine za služnost in povzročeno škodo, povezano z gradnjo, obnovo in vzdrževanjem infrastrukture javne službe, in

- odhodke financiranja v okviru stroškov omrežnine, ki vključujejo obresti in druge stroške, povezane z dolžniškim financiranjem gradnje ali obnove infrastrukture javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode. Pri tem se upošteva višina stroškov na podlagi podpisanih pogodb.

Občina za opravljanje javne službe izvajalcem obračunava najemnino za vso javno infrastrukturo, ki je potrebna za opravljanje posamezne javne službe in jo ima občina v lasti ali finančnem najemu, najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo.

Na uporabnike storitev gospodarske javne službe se lahko prenese le tisti del najemnine, ki jo občina za uporabo javne infrastrukture zaračuna izvajalcem in je sorazmeren z deležem zmogljivosti javne infrastrukture, ki je namenjena uporabnikom storitev gospodarske javne infrastrukture.

Omrežnina se določi na letni ravni in se uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO. V večstanovanjskih stavbah, v katerih posamezne stanovanjske enote nimajo obračunskih vodomero, se za vsako stanovanjsko enoto obračuna omrežnina za priključek s faktorjem omrežnine 1 (DN vodomera manjši ali enak DN 20 - minimalni vodomer).

Stroški opravljanja storitev

Stroški opravljanja storitev so tisti del cene, ki krije upravičene stroške, ki jih je mogoče povezati z opravljanjem storitev javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode. Stroški opravljanja storitev vključujejo naslednje skupine stroškov:

- neposredne stroške materiala in storitev,
- neposredne stroške dela,
- druge neposredne stroške,
- splošne (posredne) proizvodne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- splošne nabavno-prodajne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- splošne upravne stroške, ki vključujejo stroške materiala, amortizacije poslovno potrebnih osnovnih sredstev, storitev in dela,
- obresti zaradi financiranja opravljanja storitev javne službe,
- neposredne stroške prodaje,
- druge poslovne odhodke in
- donos na poslovno potrebna sredstva izvajalca.

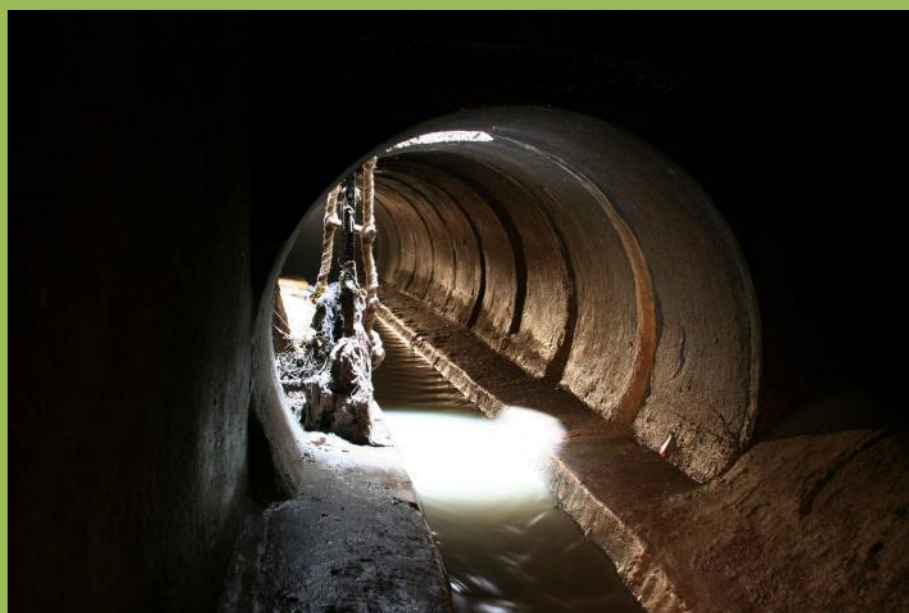
Donos na poslovna sredstva, ki so neposredno potrebna za izvajanje storitev javne službe, je z Uredbo MEDO omejen in ne sme presegati 5 %. Uredba določa, da globe, reprezentanca, sponzorstva in donacije niso upravičen kalkulativen element storitve javne službe.

Enota količine javne storitve

Za enoto količine storitev, ki se izvajajo v okviru javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, je z 21. členom Uredbe MEDO določena obračunska enota in sicer je:

- enota količine storitev odvajanja in čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin izražena v m³ opravljene storitve, za katero se šteje količina dobavljene pitne vode, ki se odvaja v javno kanalizacijo ali čisti na komunalni čistilni napravi;
- enota količine storitve odvajanja in čiščenja padavinske odpadne vode s streh izražena v m³ glede na količino padavin, ki padejo na tlorisno površino strehe, s katere se padavinska odpadna voda odvaja v javno kanalizacijo ali čisti na komunalni čistilni napravi. Pri mešanem sistemu za odvajanje in čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode je ključ delitve stroškov med storitvami, ki se nanašajo na komunalno odpadno vodo, in storitvami, ki se nanašajo na padavinsko vodo, količina opravljenih storitev v m³;
- enota količine storitve prevzema vsebine in ravnanja z vsebino iz nepretočnih greznic, prevzema blata in ravnanja z blatom iz obstoječih greznic ali malih komunalnih čistilnih naprav ter obratovalnega monitoringa za male komunalne čistilne naprave izražena v m³ opravljene storitve, za katero se šteje količina dobavljene pitne vode, ki se odvaja v nepretočno greznico, obstoječo greznico ali malo komunalno čistilno napravo.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE ZA LETO 2014

PODROČJA PRIMERJALNE ANALIZE IZVAJANJA ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Za izvedbo primerjalne analize je bil izdelan anketni vprašalnik, ki poleg osnovnih podatkov o izvajalcu javne službe vključuje naslednja ključna področja:

- splošne podatke o izvajanju javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode ter čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o vtoku odpadne vode v kanalizacijske sisteme v upravljanju;
- podatke o vtoku odpadne vode na čistilne naprave ter podatke o zmogljivosti, tehnologiji in učinkih čiščenja na čistilnih napravah v upravljanju;
- karakteristične podatke o izvajanju javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode in karakteristične podatke o izvajanju javne službe čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o storitvah, povezanih z nepretočnimi greznicami, obstoječimi greznicami in malimi čistilnimi napravami;
- podatke o zaposlenih na področju odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- podatke o poslovanju na ravni podjetja in dejavnosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode;
- kalkulacije cen storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, odvajanja padavinske odpadne vode s streh, čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, čiščenja padavinske odpadne vode s streh ter storitev povezanih z greznicami in MKČN;
- podatke o obračunski, potrjeni in zaračunani ceni za storitve odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, odvajanja padavinske odpadne vode s streh, čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, čiščenja padavinske odpadne vode s streh ter storitve povezane z greznicami in MKČN.

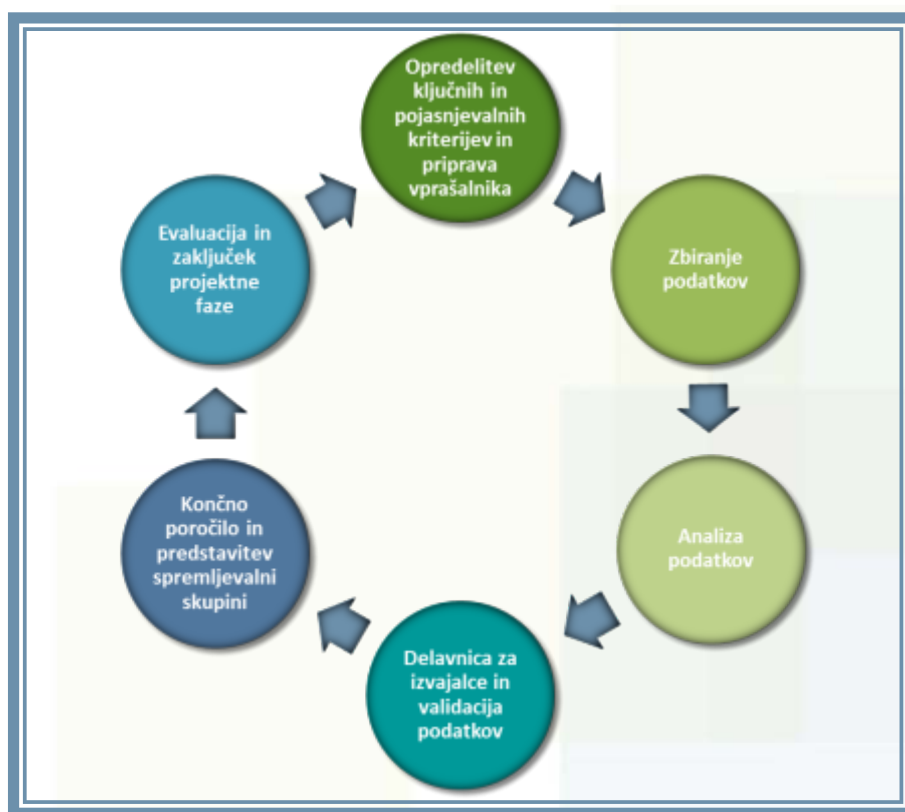

Vir: Inštitut za javne službe, 2016.

PRIDOBIVANJE PODATKOV IN REZULTATI PRIMERJALNE ANALIZE

Za zbiranje podatkov o ključnih in pojasnjevalnih parametrih ter stroških izvajanja storitev je bil izdelan vprašalnik in 8. 1. 2016 posredovan izvajalcem javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, ki so člani Zbornice komunalnega gospodarstva, z rokom 1. 2. 2016 za izpolnitev vprašalnika. 11. 2. 2016 je bil vsem, ki do roka niso izpolnili vprašalnika, poslan opomnik s podaljšanim rokom do 29. 2. 2016.

Rezultati prve primerjalne analize so bili 16. 5. 2016 posredovani izvajalcem, ki so izpolnili vprašalnike. Po uskladitvi podatkov in vključitvi dodatnih izvajalcev je bila izdelana nova primerjalna analiza in na delavnici 20. 6. 2016 rezultati podrobneje predstavljeni izvajalcem, ki so dovolili razkritje oznake. Po uskladitvi podatkov in vključitvi novih izvajalcev je bila izdelana končna primerjalna analiza in rezultati predstavljeni spremljevalni skupini 28. 6. 2016.

Vir: Inštitut za javne službe, 2016.

PODATKI O IZVAJALCIH ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE, VKLJUČENIH V PRIMERJALNO ANALIZO

Vprašalnik o izvajanju gospodarske javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je bil posredovan 59 izvajalcem, članom Zbornice komunalnega gospodarstva. Do 23. 6. 2016 je izpolnjene vprašalnike posredovalo 43 izvajalcev, ki so vključeni v zaključno primerjalno analizo. V analizo so vključene dopolnitve, ki so jih izvajalci posredovali do 24. 6. 2016.

V zvezi s podatki o izvajanju odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode je treba izpostaviti, da iz pregleda izpolnjenih vprašalnikov izhaja, da se evidence o oskrbovalnih sistemih še vzpostavljajo in so v nekaterih primerih še nepopolne. Izvajalci, ki ne vodijo oz. še nimajo v celoti vzpostavljenih evidenc o vseh anketiranih tehničnih in ekonomskih področjih posameznih storitev, v analizo teh področij niso vključeni.

Velik del izvajalcev tudi v letu 2014 še ni vzpostavil potrebnih evidenc za obračunavanje stroškov odvajanja in čiščenja padavinske odpadne vode s streh in storitev, povezanih z greznicami. Obseg posredovanih podatkov ne zagotavlja reprezentativne analize izvajanja navedenih storitev, zato ni vključena v poročilo.

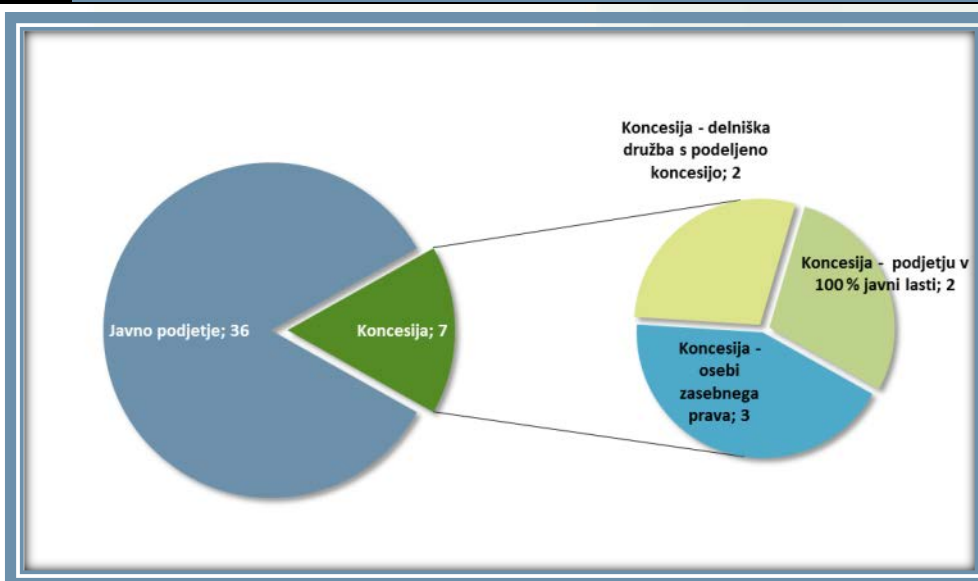
Vprašalnik vključuje določene kontrolne podatke, ki omogočajo oceno zanesljivosti in točnosti posredovanih podatkov. Pri nekaterih izvajalcih se kontrolni podatki razlikujejo in dodatno preverjanje je pokazalo, da gre ponekod za določeno stopnjo ocene podatkov, ker natančne evidence izvajalci še niso vzpostavili, pogosto pa so razlog tudi metodološko različni načini zbiranja in opredeljevanja podatkov znotraj posameznih služb izvajalca.

Organizacijska oblika izvajalcev

Glede na organizacijsko obliko v analizi prevladujejo javna podjetja (83,7 %). Le sedem izvajalcev (16,3 %) izvaja javno službo na podlagi koncesije, od tega sta dve podjetji v izključni javni lasti.

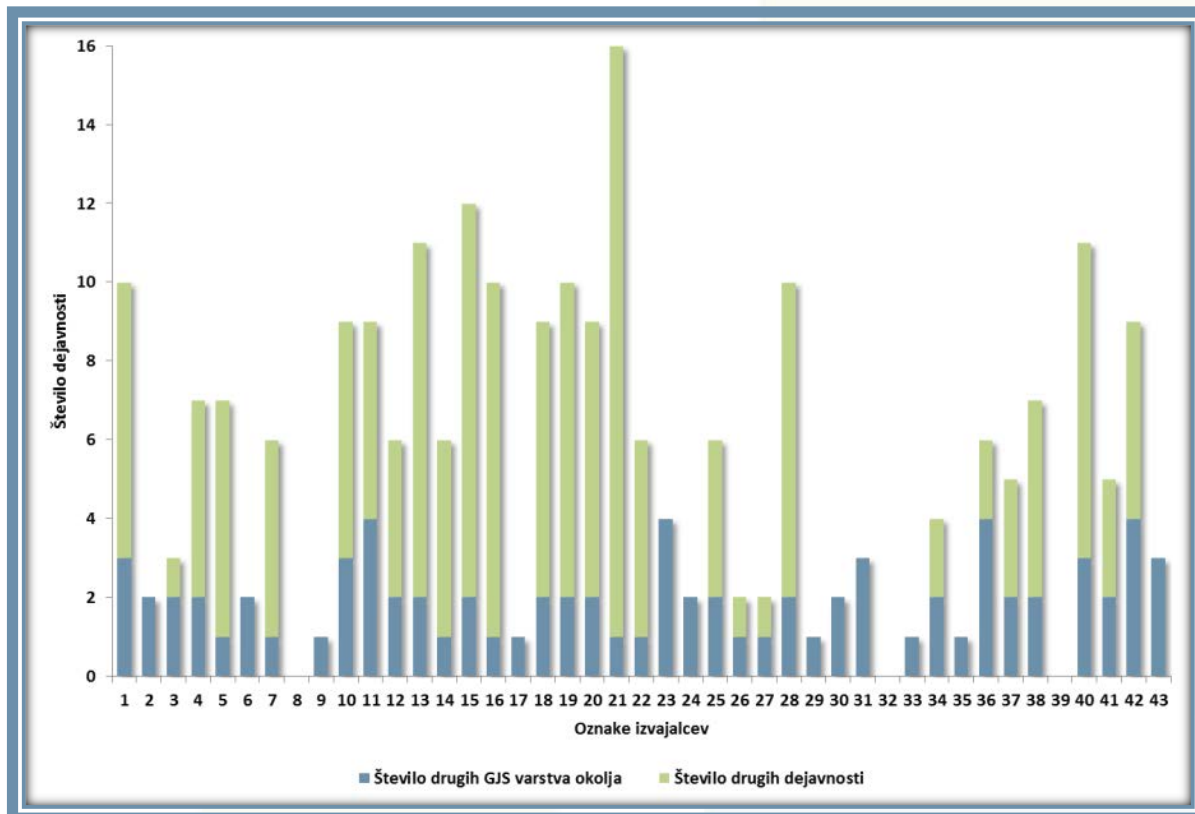
GRAF 1

Organizacijska oblika izvajalcev javne službe

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Tri v analizo vključena podjetja izvajajo samo dejavnost odvajanja ali čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode in zato v grafičnem prikazu nimajo podane vrednosti. Ostala podjetja izvajajo tudi druge javne službe varstva okolja in različne dejavnosti tržnega značaja, kar s stroškovnega vidika vpliva na razporeditev posrednih proizvodjalnih in splošnih stroškov na večje število dejavnosti.

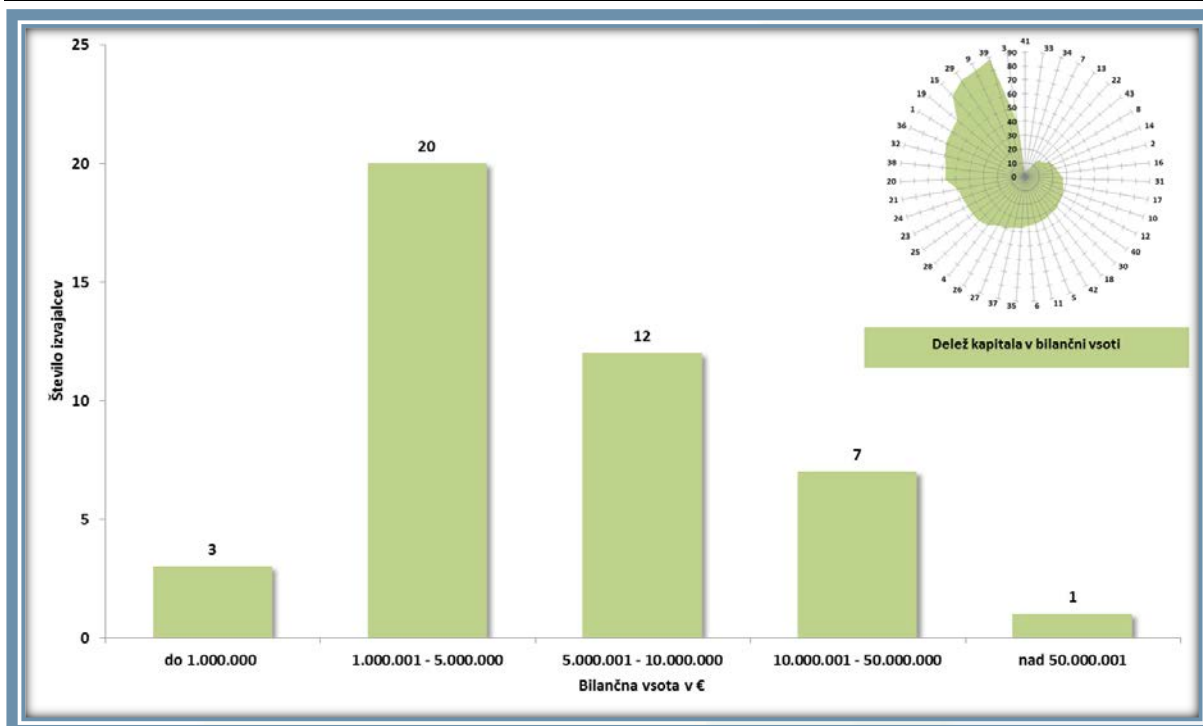

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Velikost analiziranih izvajalcev

Velikost bilančne vsote in s tem obseg sredstev, s katerimi razpolagajo izvajalci, se v analizirani skupini zelo razlikuje. Največ izvajalcev (20) razpolaga z bilančno vsoto v obsegu od 1 do 5 mio EUR, sledi skupina izvajalcev z bilančno vsoto med 5 in 10 mio EUR. Povprečna bilančna vsota analiziranih izvajalcev je konec leta 2014 znašala 9,8 mio EUR.

Izvajalci se močno razlikujejo tudi po deležu kapitala v bilančni vsoti, ki se pri analiziranih podjetjih giblje od 1,7 do 88,4 %, povprečno 38,9 %.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

REPRESENTATIVNOST PRIMERJALNE ANALIZE ZA PODROČJE ODVAJANJA IN ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

V nadaljevanju sta ločeno prikazana obseg in področje dejavnosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, ki jo izvajajo analizirani izvajalci. Iz podatkov izhaja, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za področje odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v Sloveniji.

Obseg in področje izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode

V primerjalno analizo izvajanja dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode je vključeno 42 izvajalcev javne službe. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2014 odvajali odpadno vodo v celoti ali delno na področju 116 občin s skupno 982.725 prebivalcev, kar predstavlja 47,7 % vseh prebivalcev in 54,7 % vseh občin v Republiki Sloveniji. Glede na statistične podatke (SURS, 2016), so v analizo vključeni izvajalci v letu 2014 odvedli 65,3 % odpadne vode ter upravljali 75,9 % kanalizacijskega omrežja v državi.

Ugotovimo lahko, da analiza v primerjavi z izvedeno analizo za leto 2013 vključuje večje število občin, vključeni izvajalci pa izvajajo večji obseg dejavnosti, kar še povečuje reprezentativnost primerjalne analize.

TABELA 1

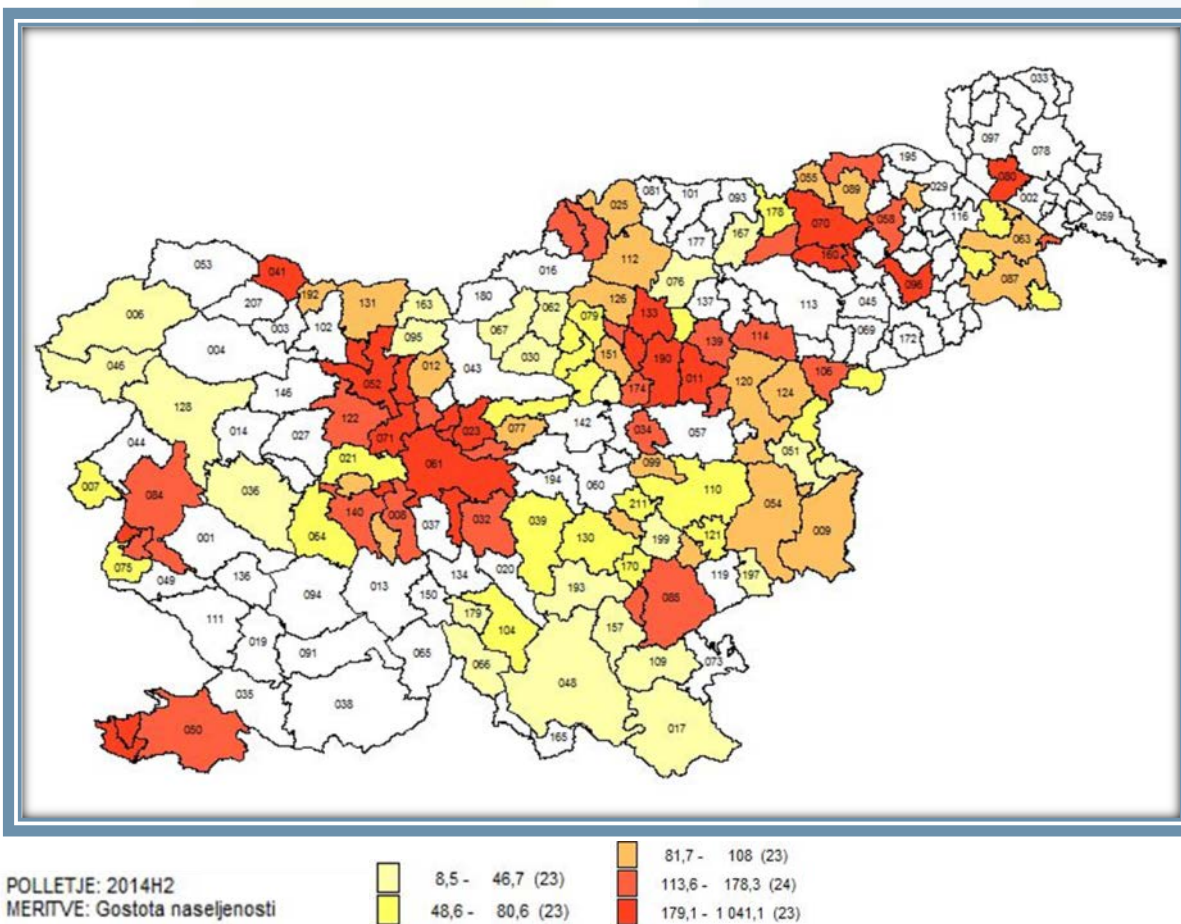
Podatki o izvajalcih odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode, vključenih v primerjalno analizo

Karakteristični podatki	Izvajalci vključeni v analizo	Delež vzorca glede na Slovenijo v %
Število izvajalcev vključenih v analizo	42	
Število oskrbovanih občin	116	54,7
Število oskrbovanih prebivalcev	982.725	47,7
Količina odvedene odpadne vode [v m ³]	119.667.039	65,3
Dolžina kanalizacijskega omrežja (v km)	6.711	75,9

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 4

Občine, v katerih v analizo vključeni izvajalci izvajajo javno službo odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2016.

Podrobnejši pregled občin, kjer v analizo vključeni izvajalci zagotavljajo odvajanje komunalne in padavinske odpadne vode, je razviden iz Grafa 4. Vključene občine so v grafičnem prikazu obarvane glede na gostoto naseljenosti. Občine, ki niso obarvane oz. so bele barve, v analizo niso vključene.

Obseg in področje izvajanja dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

V primerjalno analizo izvajanja dejavnosti čiščenja odpadne vode je vključeno 40 izvajalcev javne službe. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2014 upravljali 183 čistilnih naprav s skupno projektirano zmogljivostjo 1.529.482 PE. Analizirani izvajalci so izvajali javno službo čiščenja odpadne vode na območju 114 občin s skupno 818.624 prebivalcev, kar predstavlja 39,7 % vseh prebivalcev in 53,8 % vseh občin v Republiki Sloveniji. Glede na statistične podatke (SURS, 2016) znaša obračunska količina očiščene odpadne vode 60,7 % glede na celotno količino v državi.

TABELA 2

Podatki o izvajalcih čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, vključenih v primerjalno analizo

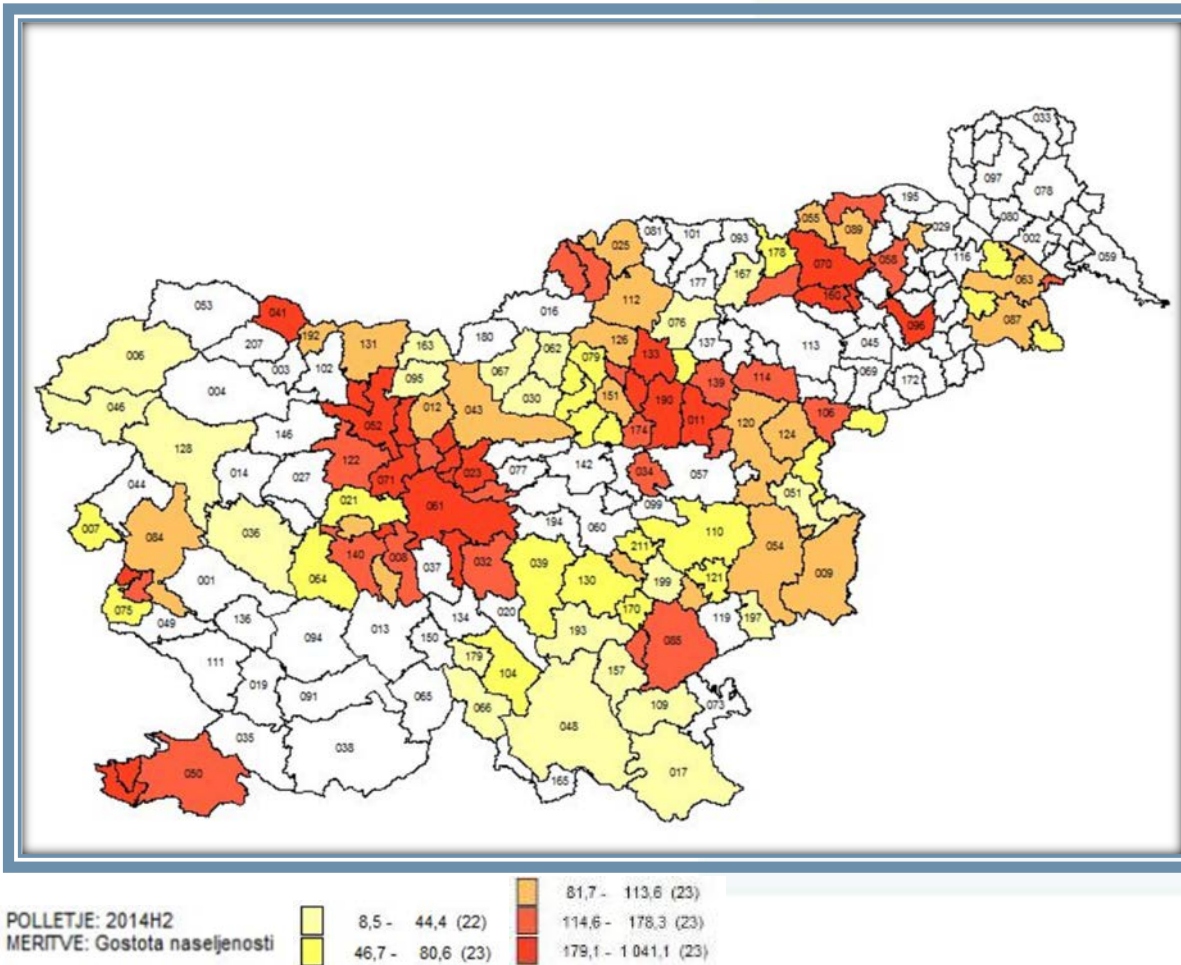
Karakteristični podatki	Izvajalci vključeni v analizo	Delež vzorca glede na Slovenijo v %
Število izvajalcev vključenih v analizo	40	
Število oskrbovanih občin	114	53,8
Število oskrbovanih prebivalcev	818.624	39,7
Obračunska količina prečiščene vode [v m ³]	48.487.552	60,7

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2016.

Podrobnejši pregled občin, kjer v analizo vključeni izvajalci zagotavljajo čiščenje komunalne in padavinske odpadne vode, je razviden iz Grafa 5.

GRAF 5

Občine, v katerih v analizo vključeni izvajalci izvajajo javno službo čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

Vir: SURS, Inštitut za javne službe, 2016.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

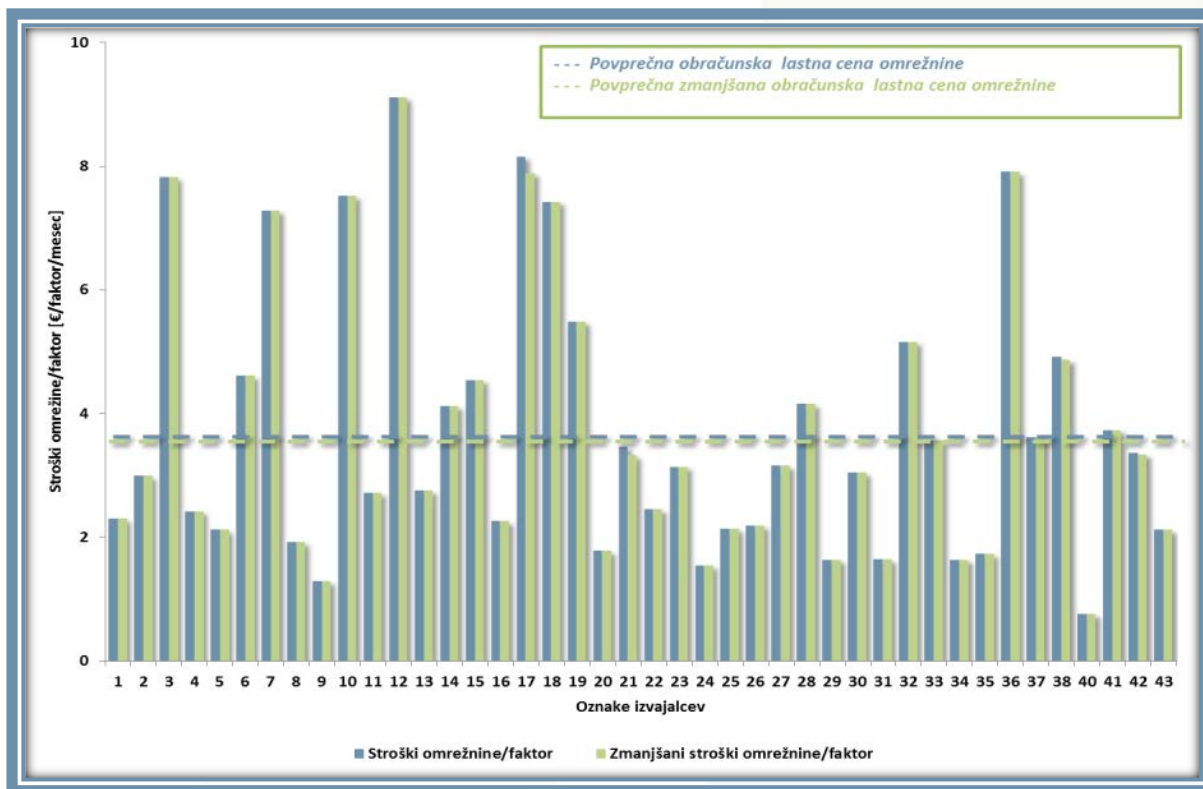
PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju vključeval izkaz poslovnega izida izvajalca javne službe in dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode ter kalkulaciji lastne cene storitve odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode z javnih površin ter storitve odvajanja padavinske odpadne vode s streh, pripravljenimi skladno z določili veljavne Uredbe MEDO. Izvajalci, ki v letu 2014 še niso uveljavili cen oblikovanih skladno z Uredbo MEDO, ali pa so jih uveljavili med letom, so za potrebe primerjalne analize kalkulacije cen vsebinsko smiselno prilagodili določilom Uredbe MEDO. V nadaljevanju je podana ločena analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev za odvajanje komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin. V letu 2014 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh. Zaradi posledične nereprezentativnosti vzorca v poročilo ni vključena analiza stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE

Omrežnina predstavlja del cene storitve javne službe in vključuje stroške javne infrastrukture, ki se uporablja za zagotavljanje javne službe. Prevladujoči del omrežnine predstavljajo stroški amortizacije oz. najema osnovnih sredstev in naprav, ki so javna infrastruktura. Amortizacija javne infrastrukture se obračunava po stopnjah, ki jih določa Uredba MEDO. Najemnina za infrastrukturo, ki jo občine za opravljanje javne službe zaračunavajo izvajalcem javne službe, mora biti oblikovana najmanj v višini obračunane amortizacije za vso javno infrastrukturo. Omrežnina se določi na letni ravni in se kot fiksni strošek uporabnikom obračunava glede na zmogljivost priključkov, določeno s premerom vodomera in z upoštevanjem faktorjev omrežnine, ki jih določa Uredba MEDO.

V naslednjem grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na faktor po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 gibala od 0,7625 do 9,1143 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 3,7099 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi zmanjšani stroški omrežnine. V primeru, da izvajalci v soglasju z lastnikom infrastrukture opravljajo storitve, ki niso obvezne storitve javne službe, in pri tem uporabljajo javno infrastrukturo, se za prihodke posebnih storitev zmanjša lastna cena. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala 3,6989 EUR/faktor/mesec.

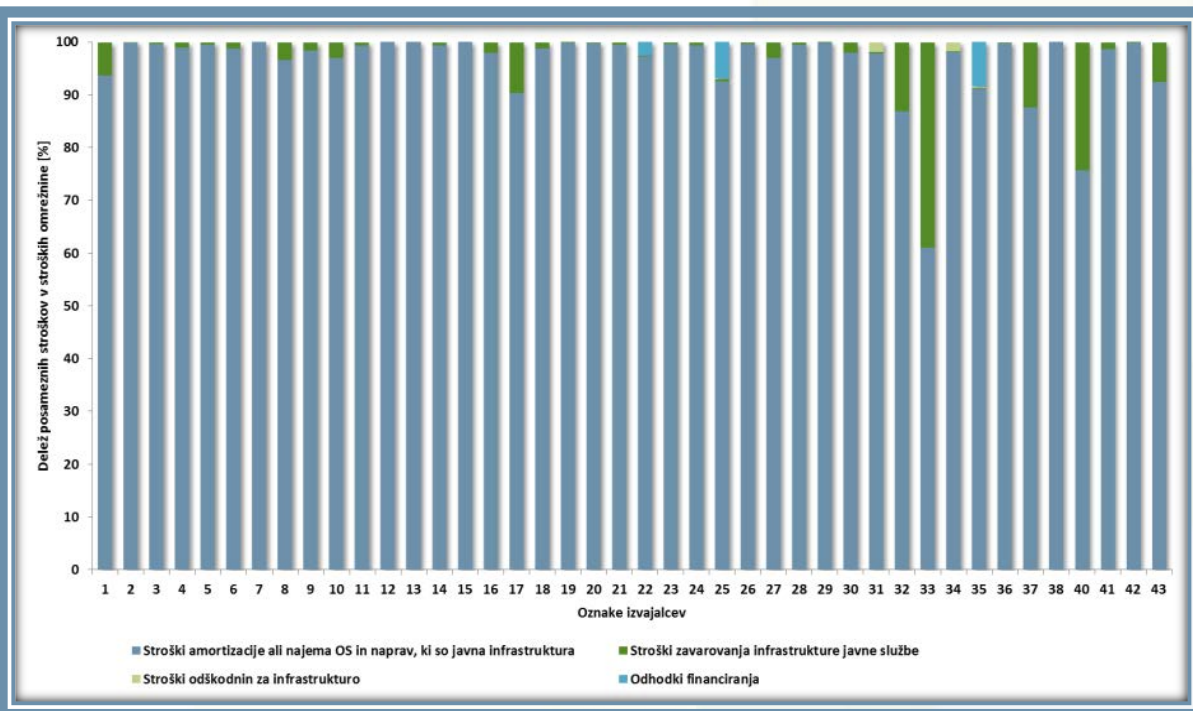

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Višino omrežnine pojasnjuje struktura stroškov javne infrastrukture, ki so vključeni v omrežnino posameznega izvajalca. V strukturi prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 96,2 % in se giblje v razponu od 61,1 do 100,0 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 3,3 % in se gibljejo v razponu od 0 do 38,9 %, nizka sta tudi deleža stroškov odškodnine za infrastrukturo in odhodkov financiranja, v povprečju znašata 0,1 % oz. 0,4 %.

GRAF 7

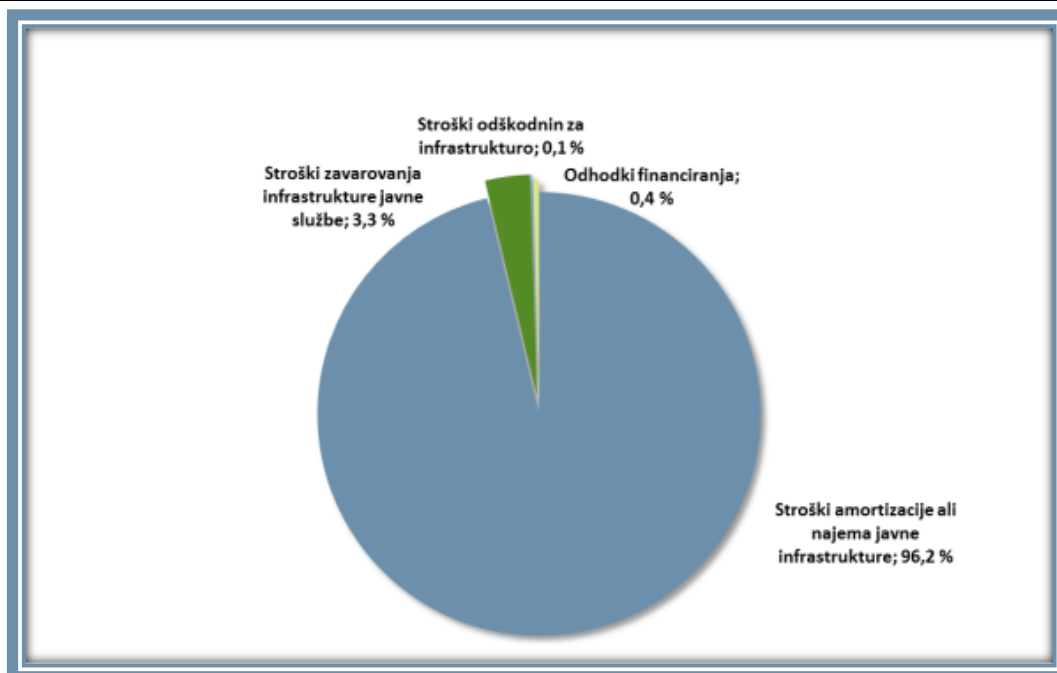
Struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin -omrežnina

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 8

Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin -omrežnina

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Stroški javne infrastrukture in s tem obračunska lastna cena omrežnine so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema, ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec. V nadaljevanju je izvedena primerjalna analiza stroškov javne infrastrukture glede na gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca.

Vpliv gostote odjema na stroške omrežnine

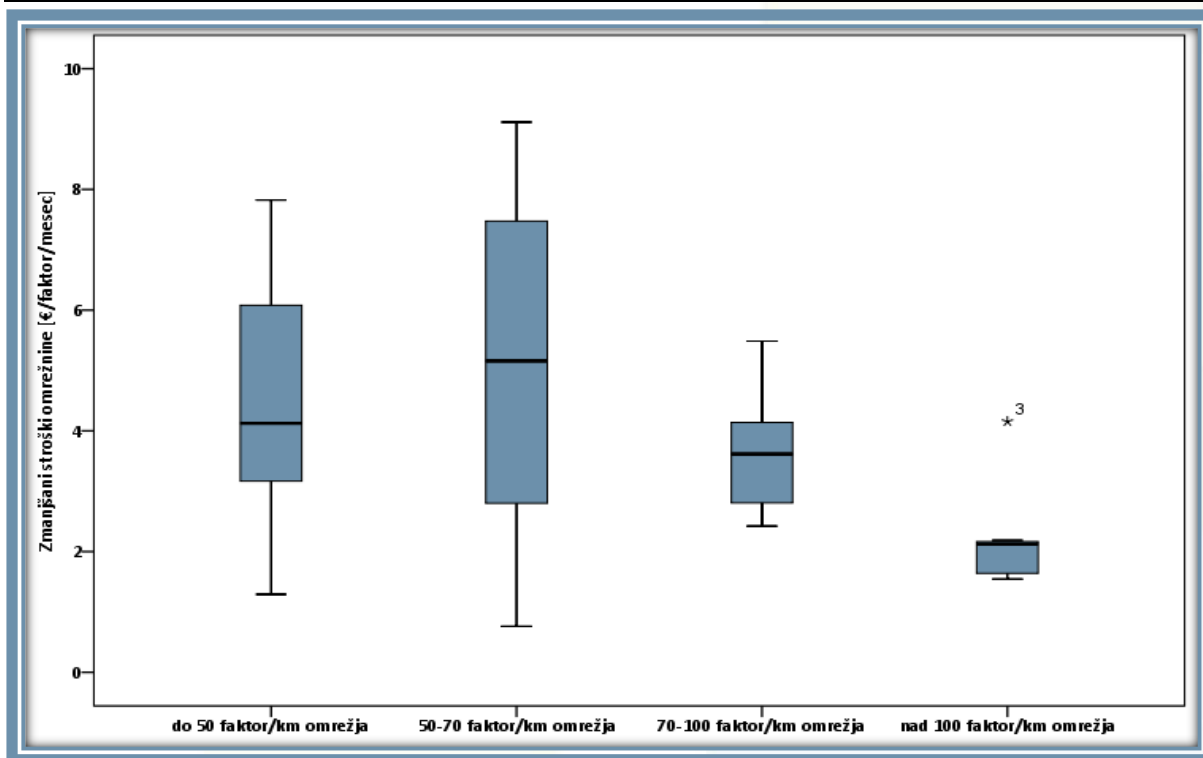
Gostota odjema, merjena z vsoto faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja, je pri analiziranih izvajalcih zelo različna in odvisna od tega, ali izvajalci oskrbujejo pretežno ruralno ali urbano področje.

Glede na vsoto faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja so analizirani izvajalci uskupinjeni v štiri skupine:

- do 50 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (11 izvajalcev),
- od 50 do 70 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (13 izvajalcev),
- od 70 do 100 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (9 izvajalcev),
- nad 100 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja (7 izvajalcev).

Grafično so skupine prikazane s pomočjo škatličnih (*boxplot*) diagramov², ki omogočajo prikaz razporeditve obračunskih lastnih cen po skupinah glede na število faktorjev omrežnine na kilometer omrežja. Srednje vrednosti posameznih skupin z večanjem števila faktorjev na kilometer kanalizacijskega omrežja značilno padajo, opazne pa so velike razlike v višini obračunske lastne cene omrežnine znotraj posamezne skupine ter 3 izstopajoče vrednosti v skupini z največjim številom faktorjev omrežnine na kilometer omrežja, ki so zaradi velikega odstopanja od srednje vrednosti skupine na grafu prikazane izven škatličnega diagrama.

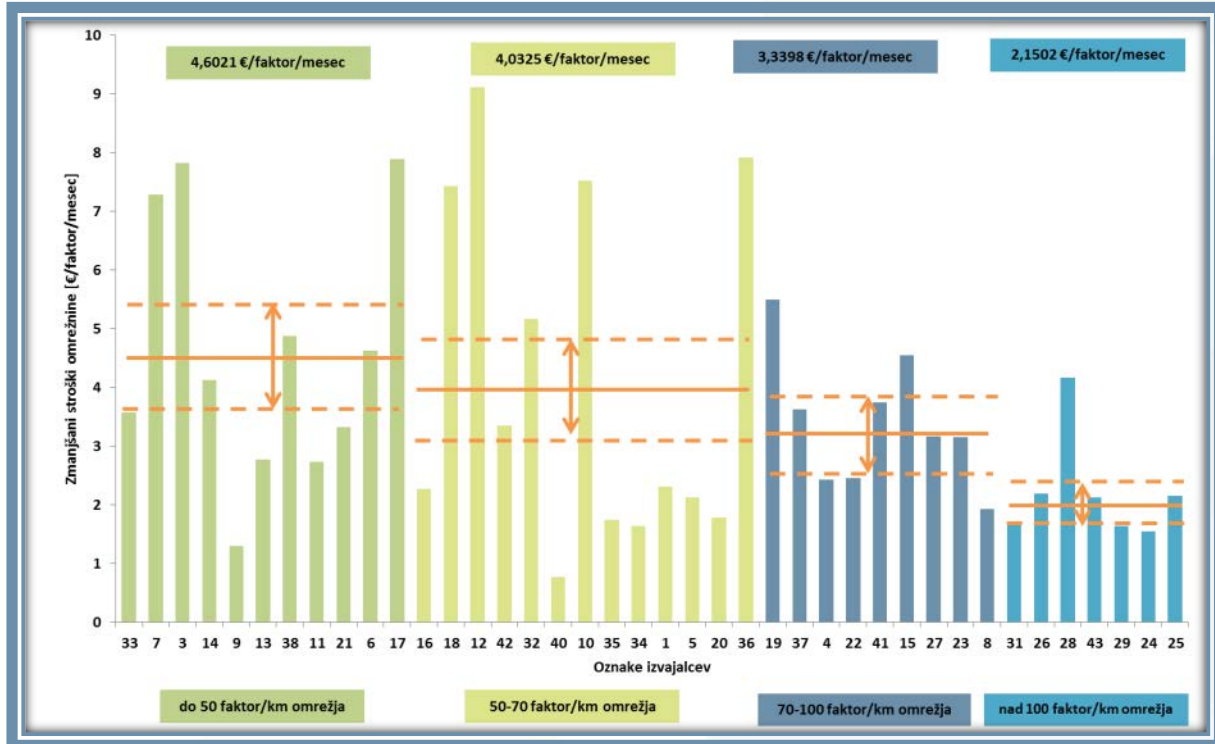
² Iz škatličnega diagrama so za vsako skupino razvidne bistvene informacije o kvartilni porazdelitvi obračunskih lastnih cen. Odebeljen črni del označuje mediano oz. drugi kvartil. Spodnji in zgornji del škatličnega diagrama označujeta prvi oziroma tretji kvartil. Črtni »T-ji« s katerimi se zaključijo posamezni škatlični diagram označujejo maksimalno oz. minimalno vrednost. V primeru večjih posameznih odklonov je takšna vrednost prikazana izven škatličnega diagrama, označena kot krožec, oziroma kot zvezdica, če gre za velike odklone.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Obračunska lastna cena omrežnine je po posameznih izvajalcih, uskupinjenih glede na gostoto odjema, razvidna iz naslednjega grafa. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja tehtano povprečje skupine³.

³ Povprečne vrednosti skupin so pod močnim vplivom ekstremnih vrednosti in upoštevane uteži. Primerjalna analiza je omejena s številom analiziranih izvajalcev, z uskupinjevanjem pa se število izvajalcev v posamezni skupini zmanjša, s čimer se vpliv odstopajočih vrednosti na povprečje skupine poveča. Zaradi navedenih omejitev so izračunane povprečne vrednosti predvsem orientacijske narave.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Povprečni stroški omrežnine posamezne skupine se z večjo gostoto odjema značilno znižujejo in znašajo:

- v skupini z gostoto odjema do 50 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 4,6021 EUR/faktor;
- v skupini z gostoto odjema od 50 do 70 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 4,0325 EUR/faktor;
- v skupini z gostoto odjema od 70 do 100 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 3,3398 EUR/faktor;
- v skupini z gostoto odjema nad 100 faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja 2,1502 EUR/faktor.

Znotraj posamezne skupine so opazni veliki stroškovni razponi, predvsem v prvih dveh skupinah so velika odstopanja od povprečne vrednosti skupine, tako navzgor kot tudi navzdol. Dve ekstremni vrednosti sta značilni tudi za skupino z največjo gostoto odjema.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen omrežnine odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti, ki prevladujoče vplivajo na stroške javne infrastrukture. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju

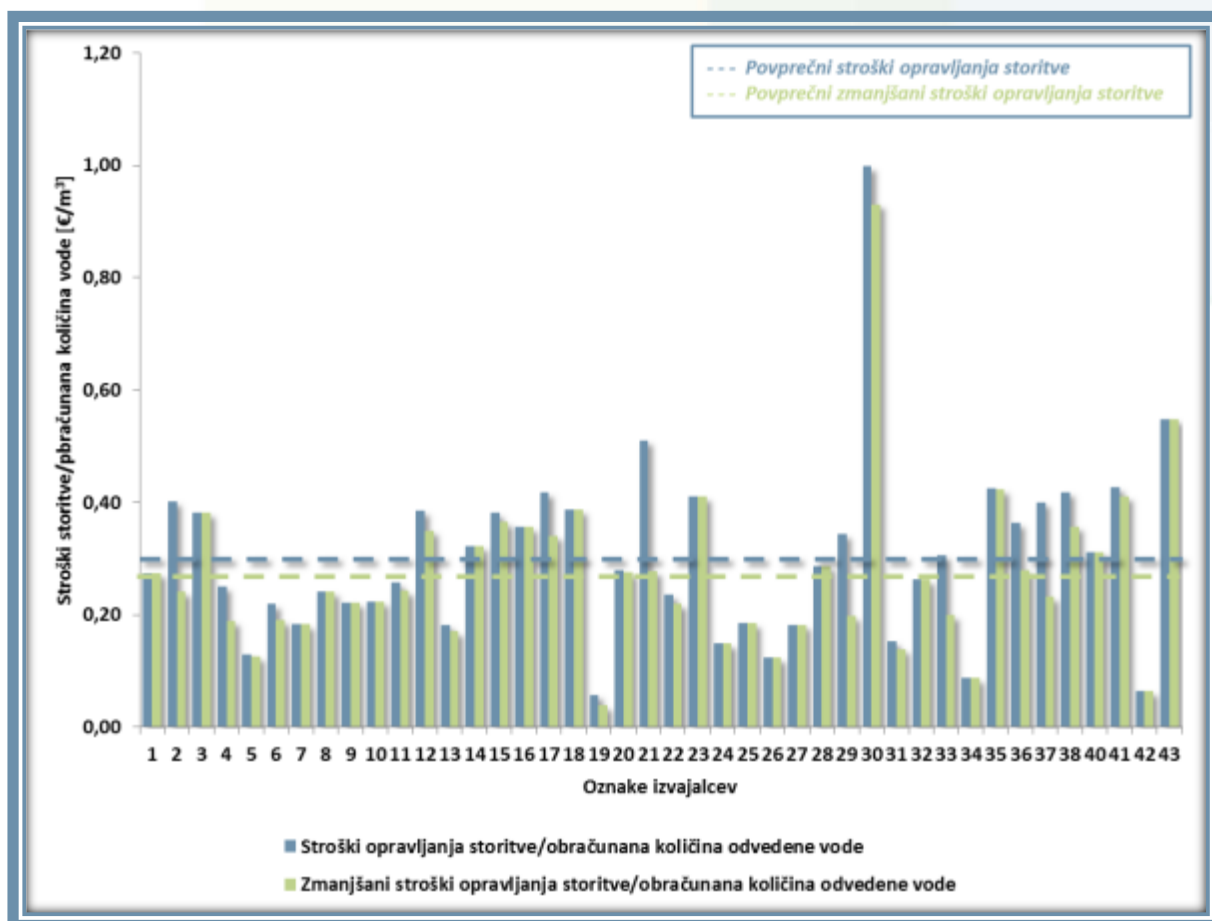
odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kriterijev, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnost in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE

Stroški opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin predstavljajo del cene storitve javne službe in vključujejo stroške izvajalca, povezane z izvajanjem storitev. Cena opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je variabilni del cene, ki se uporabnikom obračunava glede na količino prodane pitne vode.

GRAF 11

Stroški opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

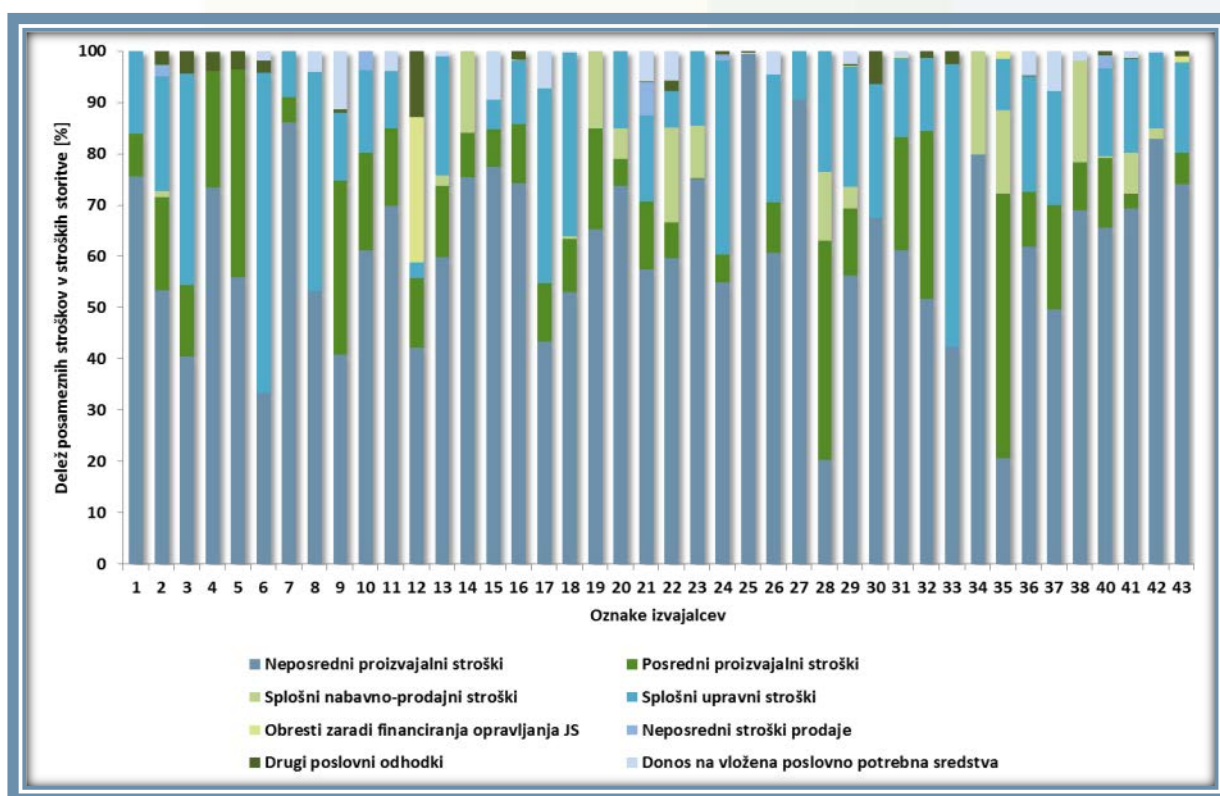
V grafu so prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino odvedene vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2014 gibala od 0,0575 do 0,9987 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,3034

EUR/m³. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev odvajanja zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je v povprečju znašala 0,2713 EUR/m³.

V strukturi stroškov opravljanja storitev največji delež predstavljajo neposredni proizvodjalni stroški, ki se gibljejo od 20,2 do 99,6 %, povprečno 61,4 %. Delež posrednih proizvodjalnih stroškov se giblje od 0 do 51,5 % in povprečno predstavlja 12,8 % stroškov opravljanja storitev. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 62,4 %, povprečno 18,1 %, splošnih nabavno – prodajnih stroškov od 0 do 20,2 %, povprečno 3,7 % in delež donosa na poslovno potrebna sredstva izvajalca od 0 do 11,3 %, povprečno 1,8 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

GRAF 12

Struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

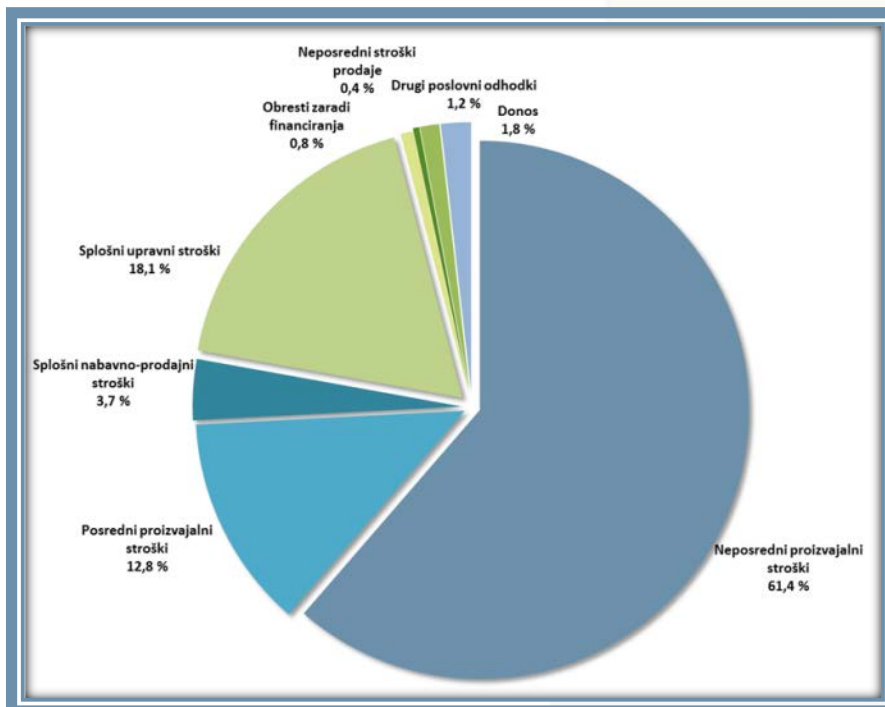
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Predpostavljamo lahko, da izvajalci, ki izvajajo različne dejavnosti, tiste aktivnosti, ki jih posamezne službe izvajajo za več dejavnosti, razporejajo med dejavnosti s pomočjo ključev in jih nato uvrščajo med posredne ali splošne stroške. Nekateri izvajalci, ki izvajajo dejavnost oskrbe na področju več občin, že na izvoru razporejajo stroške na občine. Pri tovrstnem razporejanju je značilen nizek strukturni delež neposrednih stroškov in sorazmerno višji delež

posrednih in splošnih stroškov. Neenotni pristopi pri razporejanju stroškov omejujejo primerjalno analizo po posameznih vrstah stroškov.

GRAF 13

Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Vpliv obračunskih količin na stroške opravljanja storitev

Karakteristike kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, pogojujejo gostoto in strukturo odjema, kar posledično vpliva na količino odvedene odpadne vode na odjemno mesto. Količina odvedene komunalne odpadne vode je odvisna predvsem od porabe pitne vode in je, kot edina merjena količina, tudi obračunska kategorija za porazdelitev stroškov odvajanja odpadne vode. Dejanske količine odvedene odpadne vode poleg komunalne vključujejo tudi industrijsko in padavinsko odpadno vodo. Stroški povezani z odvajanjem padavinske odpadne vode z javnih površin povečujejo stroške opravljanja storitev in se na porabnike, ki so priključeni na kanalizacijski sistem, porazdeljujejo glede na porabljeno količino pitne vode.

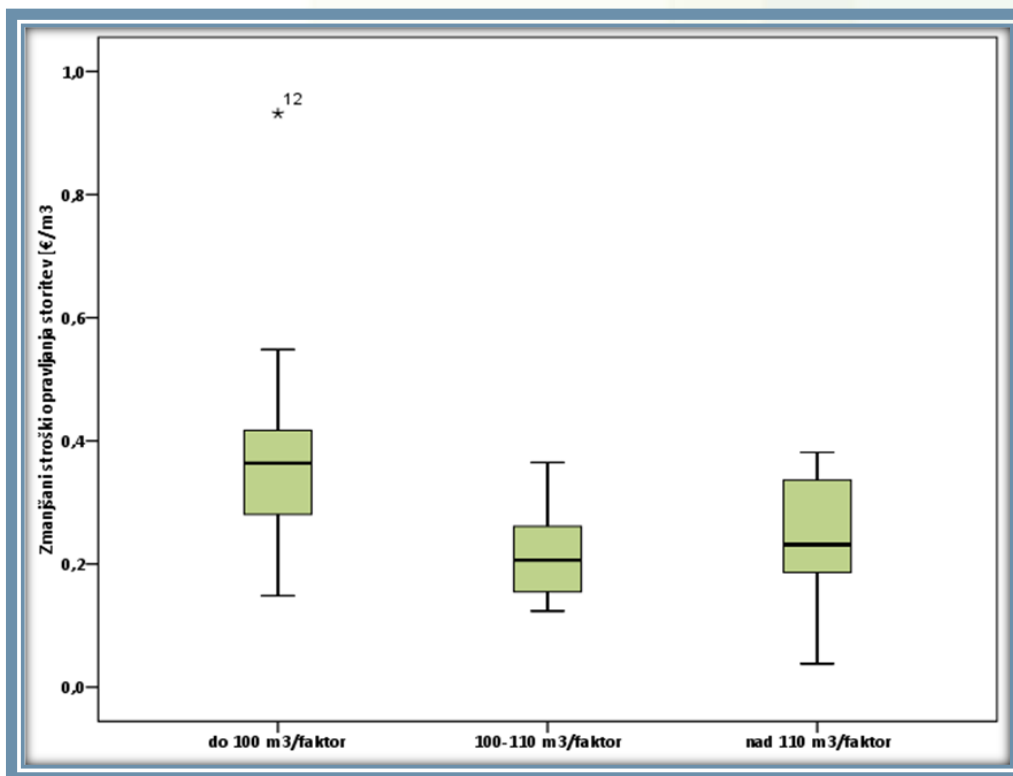
V nadaljnji analizi je za gostoto odjema upoštevana obračunana količina odvedene odpadne vode na faktor omrežnine ter analiziran vpliv na višino stroškovne cene. Izvajalci so v analizi glede na obračunano količino odvedene odpadne vode na faktor omrežnine uskupinjeni v tri skupine:

- do 100 m³ letno odvedene odpadne vode na faktor omrežnine (17 izvajalcev),

- od 100 do 110 m³ letno odvedene odpadne vode na faktor omrežnine (12 izvajalcev),
- nad 110 m³ letno odvedene odpadne vode na faktor omrežnine (13 izvajalcev).

GRAF 14

Škatlični diagram stroškov opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino na faktor omrežnine

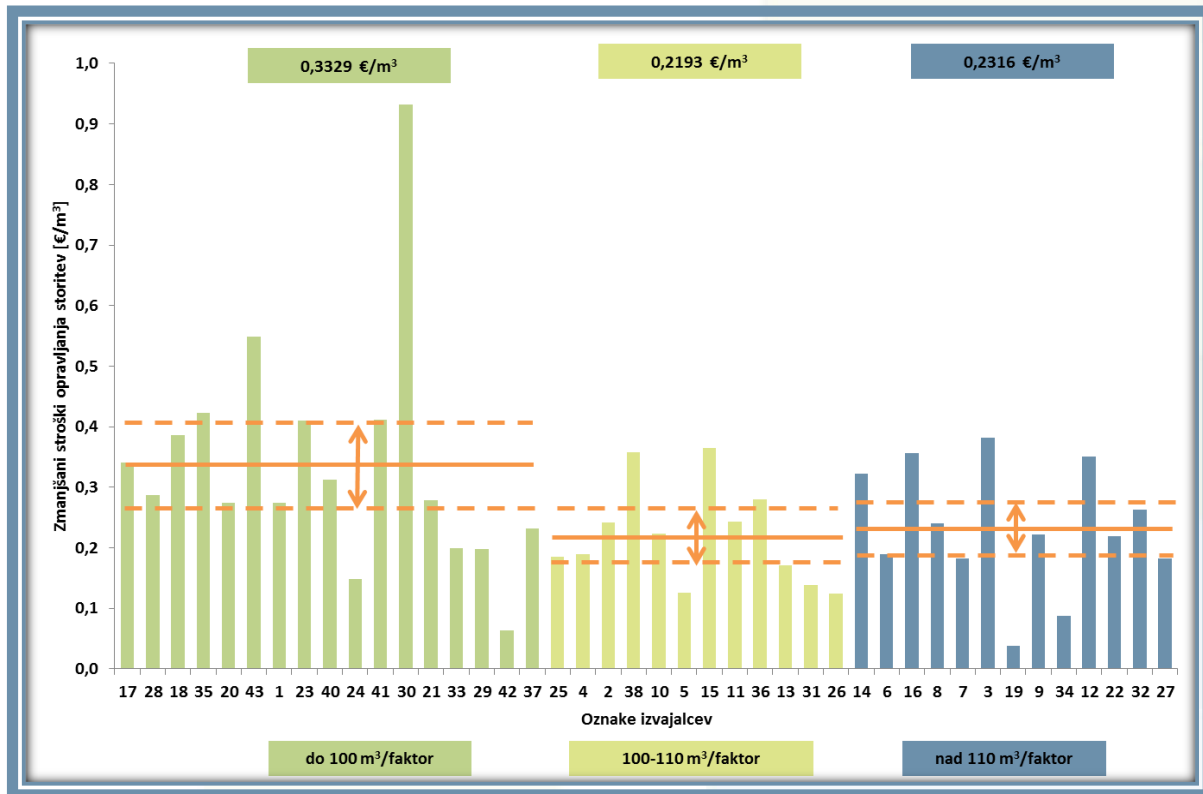

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Iz škatličnega diagrama je razvidno, da stroški opravljanja storitev v prvih dveh skupinah z večanjem obsega obračunske količine odpadne vode na faktor omrežnine značilno padajo, pri čemer izstopa ekstremno visoka vrednost v skupini z najmanjšo količino obračunane odpadne vode na faktor omrežnine. Srednja vrednost skupine z največjo količino obračunane odpadne vode na faktor omrežnine je neznatno višja kot v predhodni skupini z manjšo količino, na kar vpliva nekaj netipičnih stroškovnih cen, ki jih s ključnim kriterijem ne moremo pojasniti.

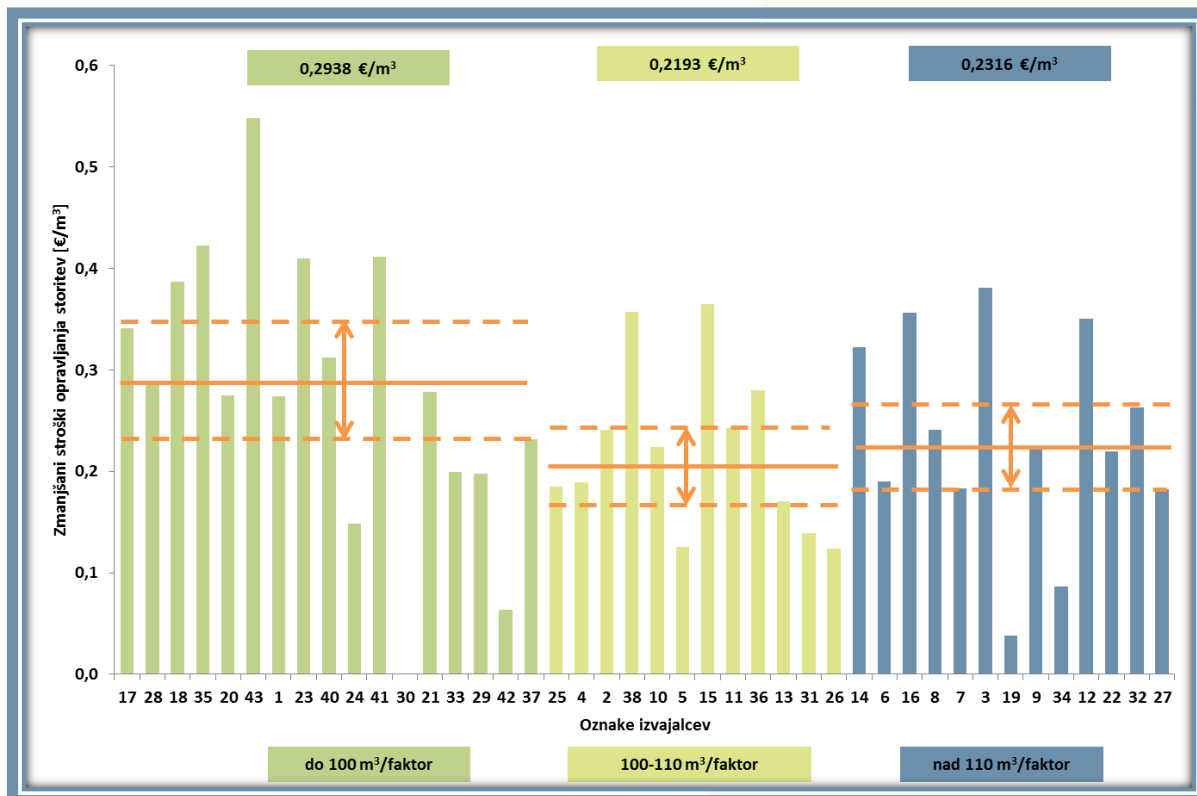
Povprečne zmanjšane stroškovne cene znotraj posamezne skupine znašajo:

- v skupini do 100 m³ letno obračunane odvedene vode na faktor omrežnine 0,3329 EUR/m³;
- v skupini od 100 do 110 m³ letno obračunane odvedene vode na faktor omrežnine 0,2193 EUR/m³;
- v skupini nad 110 m³ letno obračunane odvedene vode na faktor omrežnine 0,2316 EUR/m³.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Zaradi velikega odstopanja od povprečne tehtane obračunske cene smo v skupini z najmanjšim odjemom na faktor omrežnine iz uskupinjevanja izvzeli ekstremno vrednost. Z izključitvijo ekstremne vrednosti se je povprečna stroškovna cena v skupini ustrezno znižala, s tem pa tudi tolerančno območje.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja odvajanja odpadne vode, zanesljivost in kakovost oskrbe ter trajnost in razvojno naravnost in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

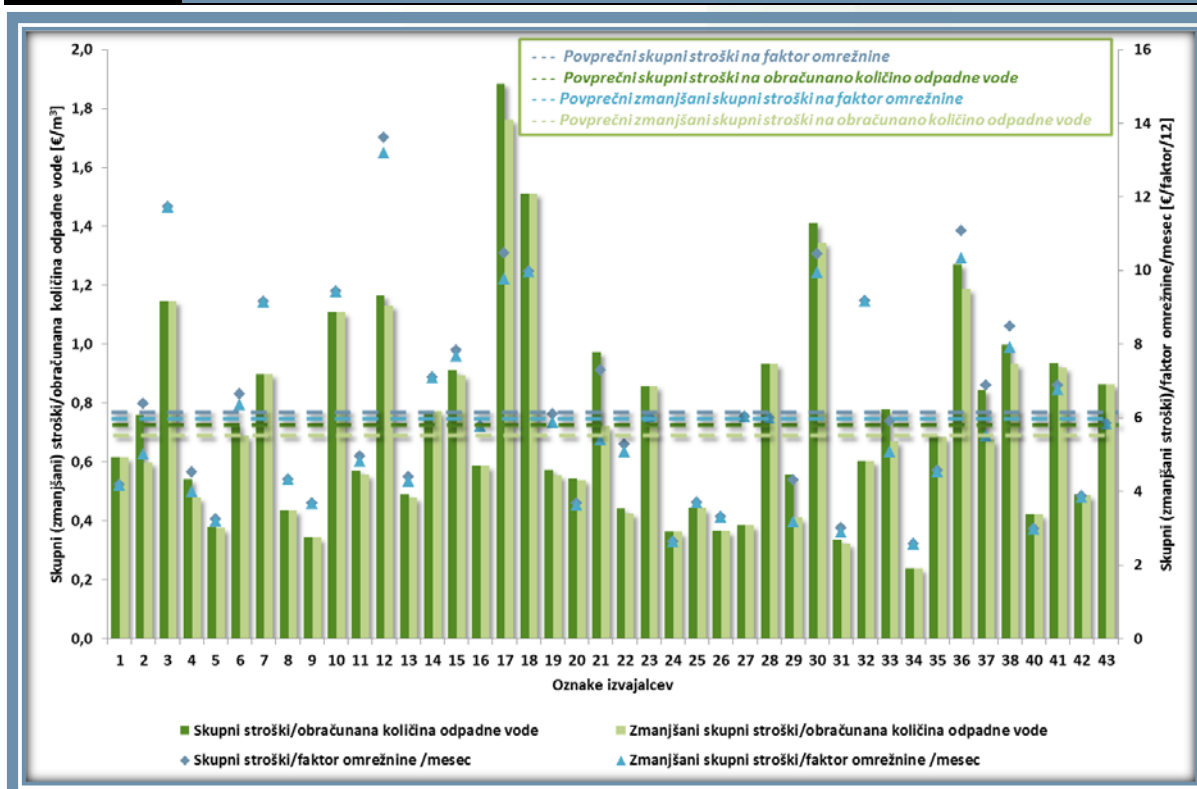
PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE

V letu 2014 vsi izvajalci še niso oblikovali in uveljavili cen v skladu z Uredbo MEDO, ali pa so jih uveljavili med letom. V tem primeru so stroške izvajanja javne službe glede na razpoložljive evidence vsebinsko smiselno razčlenili na stroške omrežnine in stroške opravljanja storitve. Ker gre za metodološko različne pristope, to omejuje primerljivost posamezne skupine stroškov, zato so v nadaljevanju analizirani tudi skupni stroški izvajanja javne službe.

Skupni stroški odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin analiziranih izvajalcev se glede na faktor omrežnine gibljejo od 2,5858 do 13,6140 EUR/faktor/mesec, povprečno 6,2739 EUR/faktor/mesec, zmanjšani za prihodke posebnih storitev pa 6,0035 EUR/faktor/mesec. Skupni stroški glede na obračunano količino odpadne vode se gibljejo med 0,2374 in 1,8847 EUR /m³, povprečno 0,7402 EUR/m³, zmanjšani pa 0,7064 EUR/m³.

GRAF 17

Skupni stroški izvajanja javne službe odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na obračunano količino odpadne vode in faktor omrežnine

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

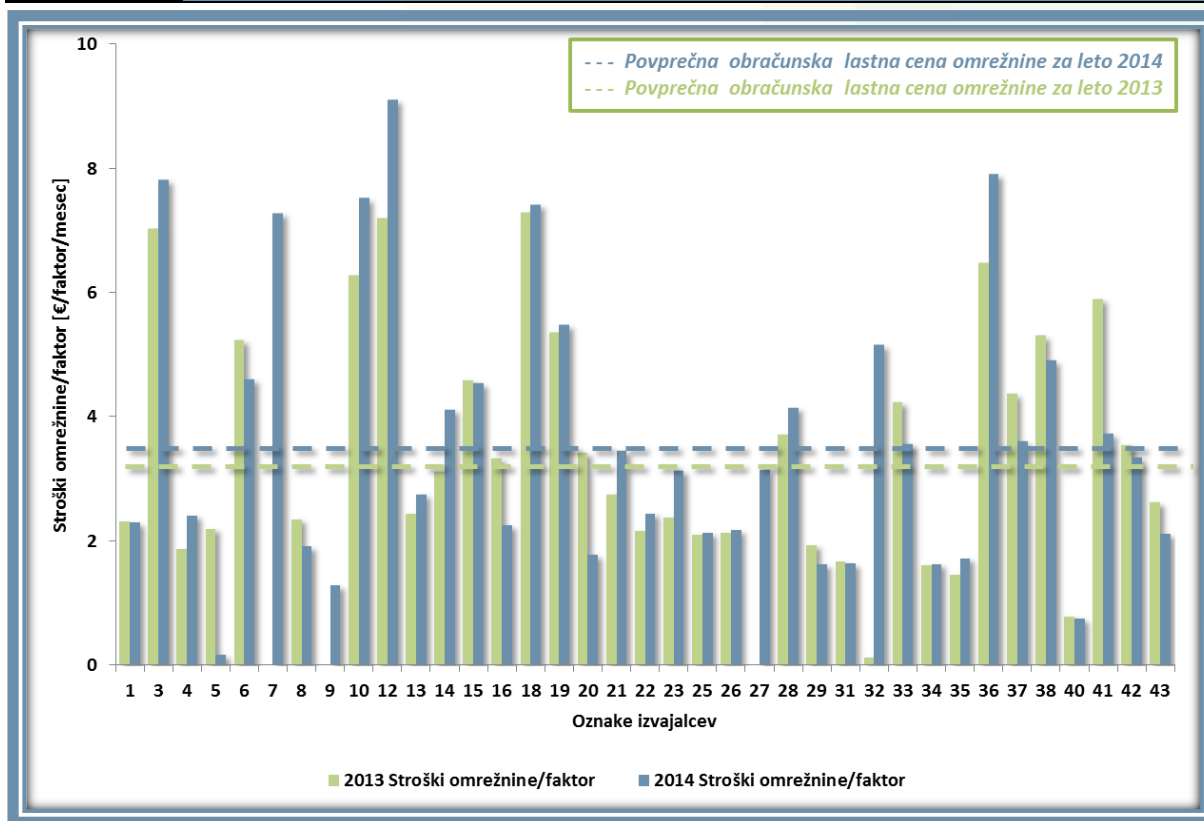
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2013 IN 2014

Za izvajalce, ki so sodelovali v primerjalni analizi izvajanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin za leti 2013 in 2014, je v nadaljevanju podana primerjava obračunske lastne cene javne infrastrukture - omrežnine in obračunske lastne cene izvajanja storitev za obe leti.

Obračunska lastna cena omrežnine se je v letu 2014 glede na leto 2013 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, pri nekaterih znižala, pri drugih pa povečala. Povprečna obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 povečala za 13,2 %. Razlog za relativno visoko povišanje je dejstvo, da nekateri izvajalci v letu 2013 še niso imeli oblikovane cene v skladu z Uredbo MEDO.

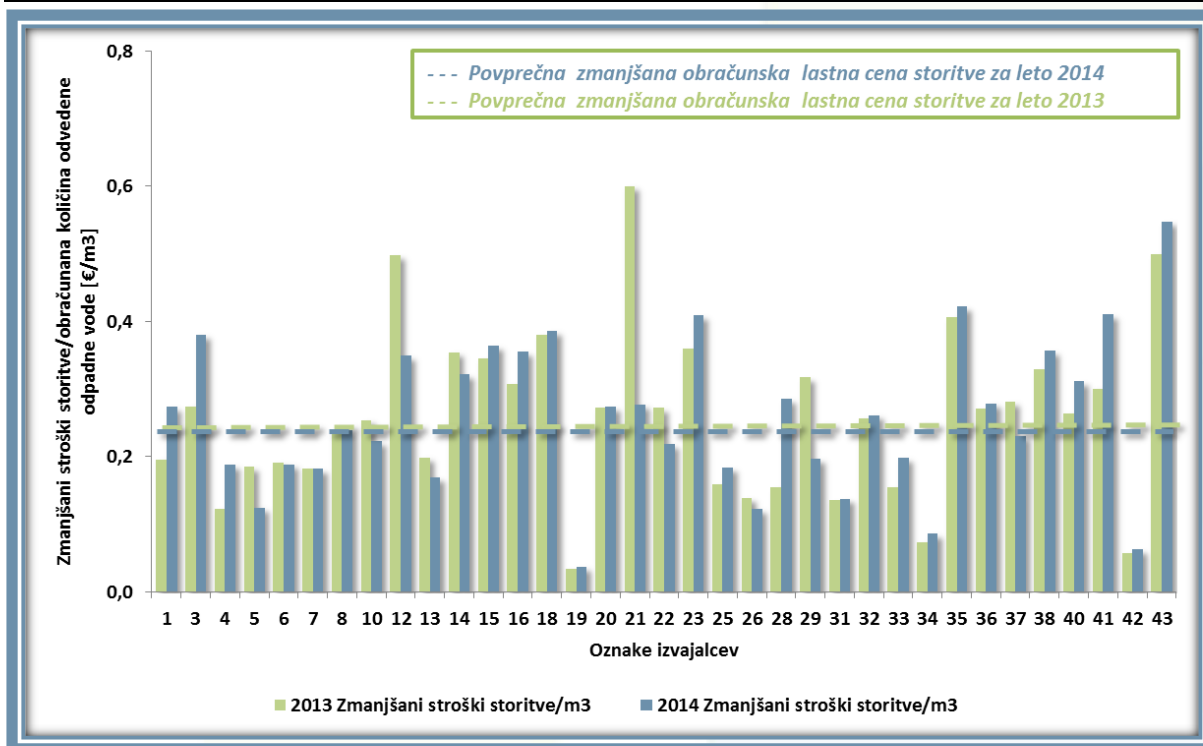
GRAF 18

Primerjava stroškov javne infrastrukture odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2013 in 2014

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2013 in 2014, Inštitut za javne službe, 2015, 2016.

V nadaljevanju je podana primerjava obračunske lastne cene opravljanja storitev odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin, zmanjšane za prihodke iz naslova posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev se je v letu 2014 glede na leto 2013 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, od 53,8 % znižanja do 84,1 % povečanja. Povprečna zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 zmanjšala za 0,2 % glede na predhodno leto.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2013 in 2014, Inštitut za javne službe, 2015, 2016.

KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN

Analiza vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja posameznega izvajalca in razvrstitev izvajalcev v skupine s primerljivimi pogoji izvajanja javne službe omogoča presojo stroškov omrežnine in stroškov opravljanja storitev glede na gostoto odjema, ki je eden ključnih povzročiteljev stroškov in s tem tudi kriterij za presojo upravičenih stroškov.

Stroški omrežnine in stroški opravljanja storitev se z večjo gostoto odjema izraženo s številom faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja in obračunano količino odvedene odpadne vode na faktor omrežnine praviloma značilno znižujejo in obratno, z manjšo gostoto odjema so stroški izvajanja javne službe praviloma višji.

Velja poudariti, da na stroške izvajanja javne službe vplivajo tudi drugi dejavniki, zato je treba pri presoji stroškovne upravičenosti upoštevati tudi druge pogoje izvajanja javne službe, ki lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške. Pojasnjevalni kriteriji omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Za odvajanje komunalnih in padavinskih odpadnih voda je značilna neizgrajenost sistemov ter njihova velika razdrobljenost. Odvajanje odpadne vode se tako na posameznih oskrbovalnih območjih izvaja pod različnimi pogoji. Prostorska urejenost oskrbovalnih območij in različni tehnično-tehnološki pogoji izvajanja storitev so izrazito lokalno opredeljeni in pomembno vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe. Karakteristike in stroškovna zahtevnost kanalizacijskih sistemov, ki jih upravlja posamezni izvajalec, vplivajo na povprečno lastno ceno izvajanja storitev, zato je poznavanje pogojev izvajanja pomembno pri presoji upravičenih cen.

V nadaljevanju so analizirani nekateri pomembnejši dejavniki odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode, ki poleg ključnih kriterijev, t.j. gostote odjema in obračunske količine odpadne vode, vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij.

PROSTORSKA UREJENOST ODVAJANJA ODPADNE VODE

Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

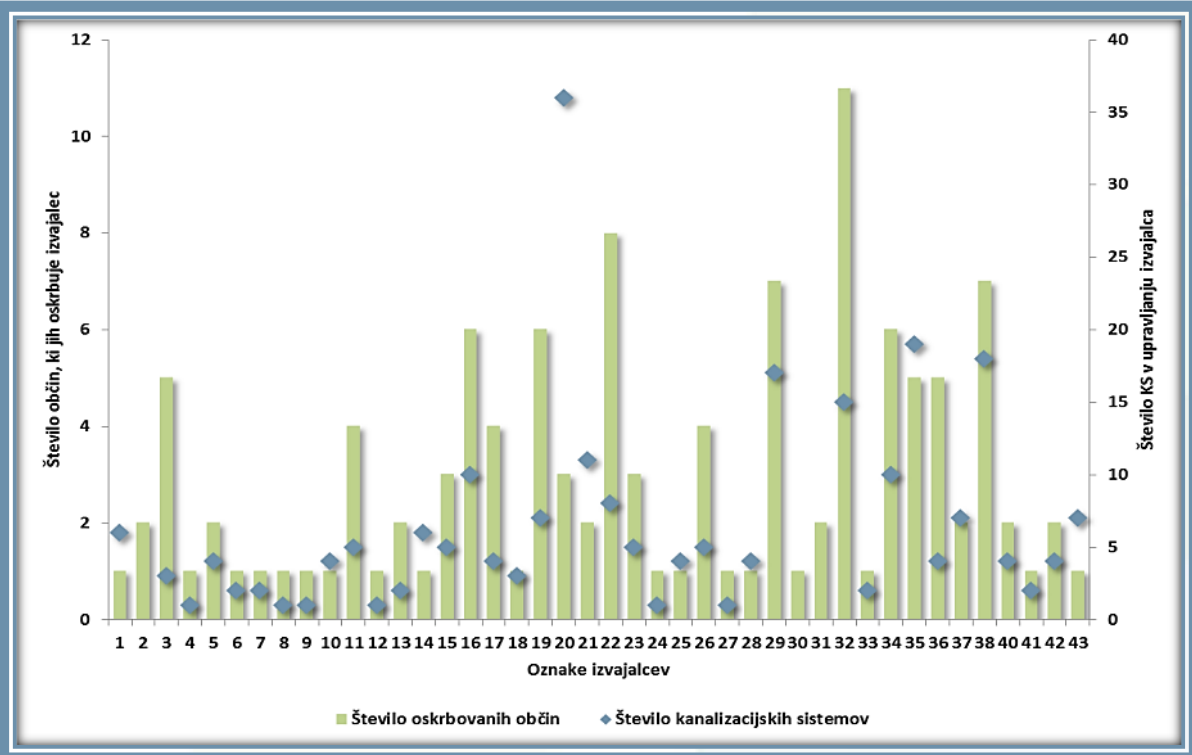
Prostorska urejenost z gostoto priključitve in količino odpadne vode močno vpliva na izvajanje dejavnosti odvajanja odpadne vode po posameznih kanalizacijskih sistemih, kot tudi na celotnem območju, ki ga upravlja posamezni izvajalec.

Oskrbovalno območje izvajalcev odvajanja odpadne vode je zelo različno. 18 analiziranih izvajalcev odvaja odpadno vodo le na območju ene občine, ostali oskrbujejo večje število občin, v povprečju 2,9.

Večina izvajalcev javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode upravlja en večji in več manjših kanalizacijskih sistemov. Izvajalci vključeni v analizo, ki so posredovali podatke o kanalizacijskih sistemih, upravljaajo od 1 do 36 kanalizacijskih sistemov. V povprečju so analizirani izvajalci v letu 2014 upravljali 6,4 kanalizacijske sisteme.

GRAF 20

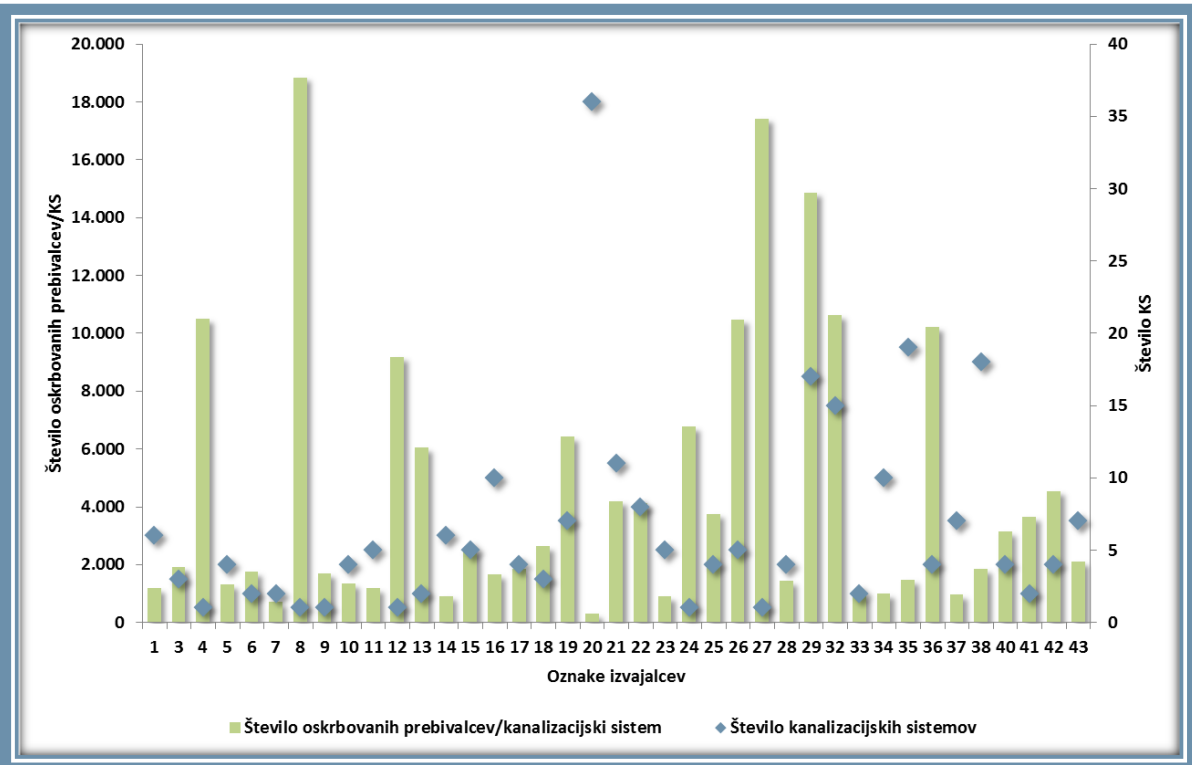
Število oskrbovanih občin in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 21

Število oskrbovanih prebivalcev in kanalizacijskih sistemov v upravljanju

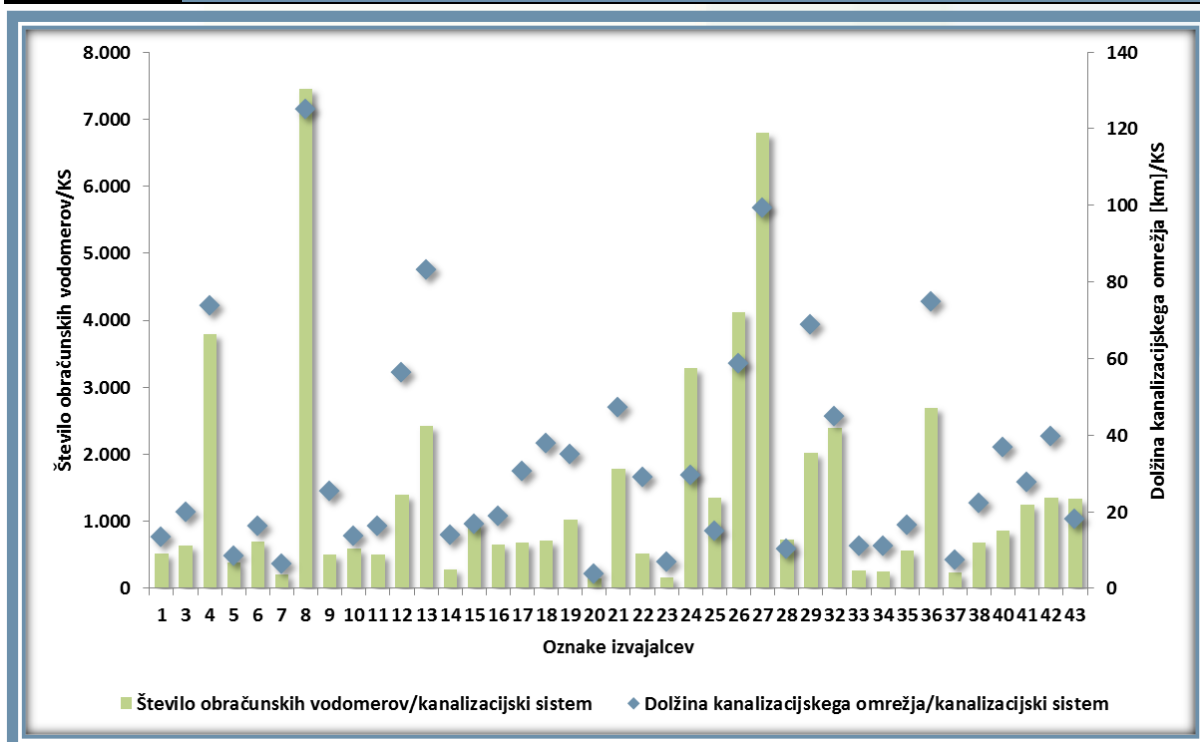
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Velikost kanalizacijskih sistemov izvajalcev je mogoče ilustrirati s številom priključkov in oskrbovanih prebivalcev. Razlike med njimi so velike. V povprečju so kanalizacijski sistemi v upravljanju analiziranih izvajalcev oskrbovali 4.520 prebivalcev. Izvajalec, ki upravlja en večji kanalizacijski sistem, je oskrboval 18.846 prebivalcev, izvajalec, ki upravlja 36 manjših kanalizacijskih sistemov, pa v povprečju le 296 prebivalcev na kanalizacijski sistem.

Velike razlike so med analiziranimi izvajalci tudi glede povprečne dolžine kanalizacijskega omrežja in števila obračunskih vodomerov v kanalizacijskih sistemih, ki jih upravljajo. Dolžina omrežja v posameznih kanalizacijskih sistemih se giblje od 4 do 125 kilometrov, povprečno 33 kilometrov. Na posameznem kanalizacijskem sistemu je od 147 do 7.449 obračunskih vodomerov, povprečno 1.439.

GRAF 22

Število obračunskih vodomerov in dolžina kanalizacijskega omrežja na kanalizacijski sistem

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Število in velikost kanalizacijskih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca vplivata na stroške opravljanja storitev. Veliko število manjših kanalizacijskih sistemov je predvsem posledica razpršene poselitve. V primeru velikih kanalizacijskih sistemov so stroški odvajanja odpadne vode praviloma nižji, medtem ko so stroški malih kanalizacijskih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe.

Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov

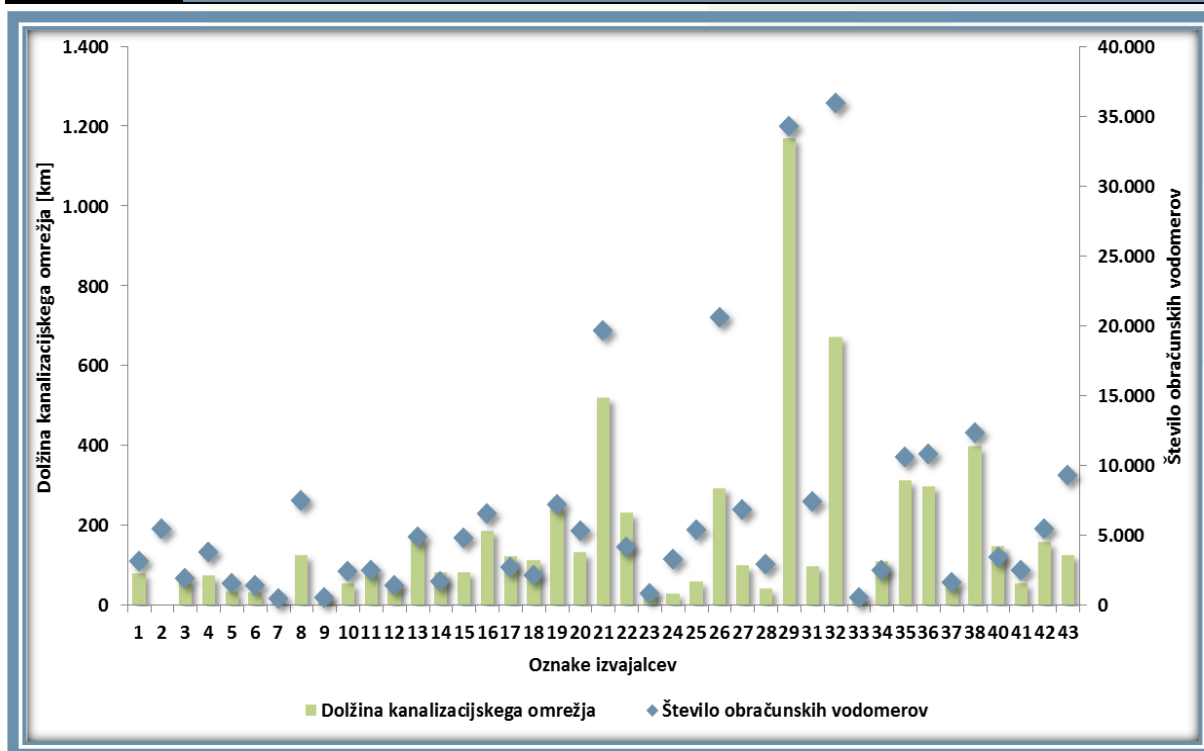
Prostorska urejenost z gostoto in velikostjo odjema močno vpliva na odvajanje odpadne vode po posameznih kanalizacijskih sistemih, kot tudi na celotnem območju, ki ga upravlja posamezni izvajalec.

Izvajalci upravljajo različne kanalizacijske sisteme, in sicer mešane ter ločene kanalizacijske sisteme, ki odvajajo samo komunalno odpadno vodo ali pa so namenjeni le za odvod padavinske odpadne vode, kar vpliva na dolžino kanalizacijskega omrežja.

Iz analize podatkov izhaja, da se minimalne, maksimalne in povprečne vrednosti glede števila priključenih objektov na kilometer kanalizacijskega omrežja na oskrbovalnem območju posameznih izvajalcev zelo razlikujejo.

GRAF 23

Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov

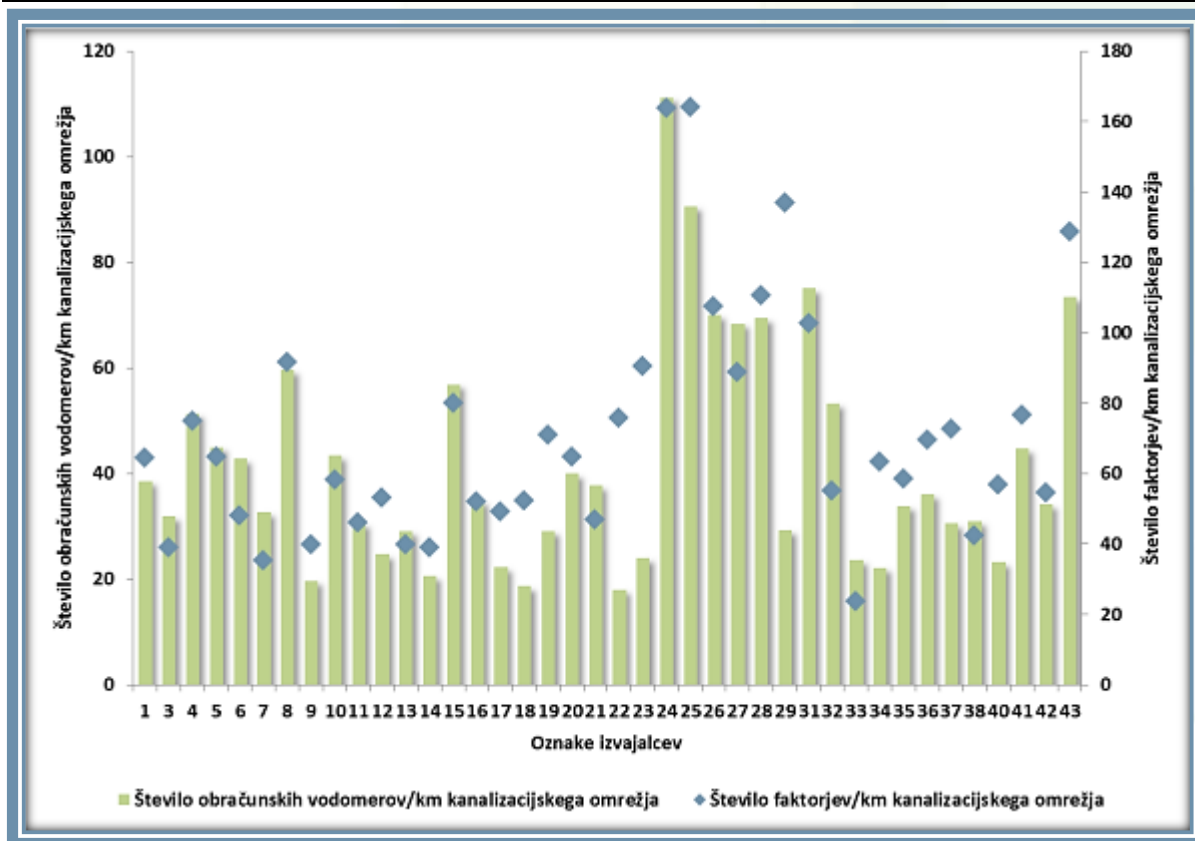
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Na oskrbovalnem območju analiziranih izvajalcev se število obračunskih vodomerov giblje med 18 do 111 na kilometer kanalizacijskega omrežja, v povprečju 42. Velike razlike so tudi glede števila faktorjev omrežnine na kilometer omrežja, ki kažejo na število večstanovanjskih objektov in s tem gostoto odjema na oskrbovalnem območju posameznega izvajalca. Število faktorjev omrežnine na kilometer omrežja se giblje od 24 do 164, povprečno 71. Ob tem je treba poudariti, da ponekod še niso vzpostavljene evidence o številu stanovanjskih enot v večstanovanjskih objektih, zato za tovrstne objekte še niso upoštevani nižji faktorji omrežnine za posamezne stanovanjske enote kot to določa Uredba MEDO.

Gostota odjema vpliva na stroške izvajanja javne službe, manjše število obračunskih vodomeroz oz. faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja vpliva na višje stroške in obratno. Stroški se praviloma z večjo gostoto odjema na enoto znižujejo.

GRAF 24

Število obračunskih vodomeroz in faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Količina odvedene odpadne vode

Pri odvajanju odpadne vode se količin ne meri, predvideva se, da je količina odvedene odpadne vode sorazmerna količini prodane in z vodomeri izmerjene količine pitne vode. Pri obračunu odpadne vode se tako upošteva t. i. verjetnostno merilo in porabnikom zaračuna količino, ki je enaka količini prodane pitne vode.

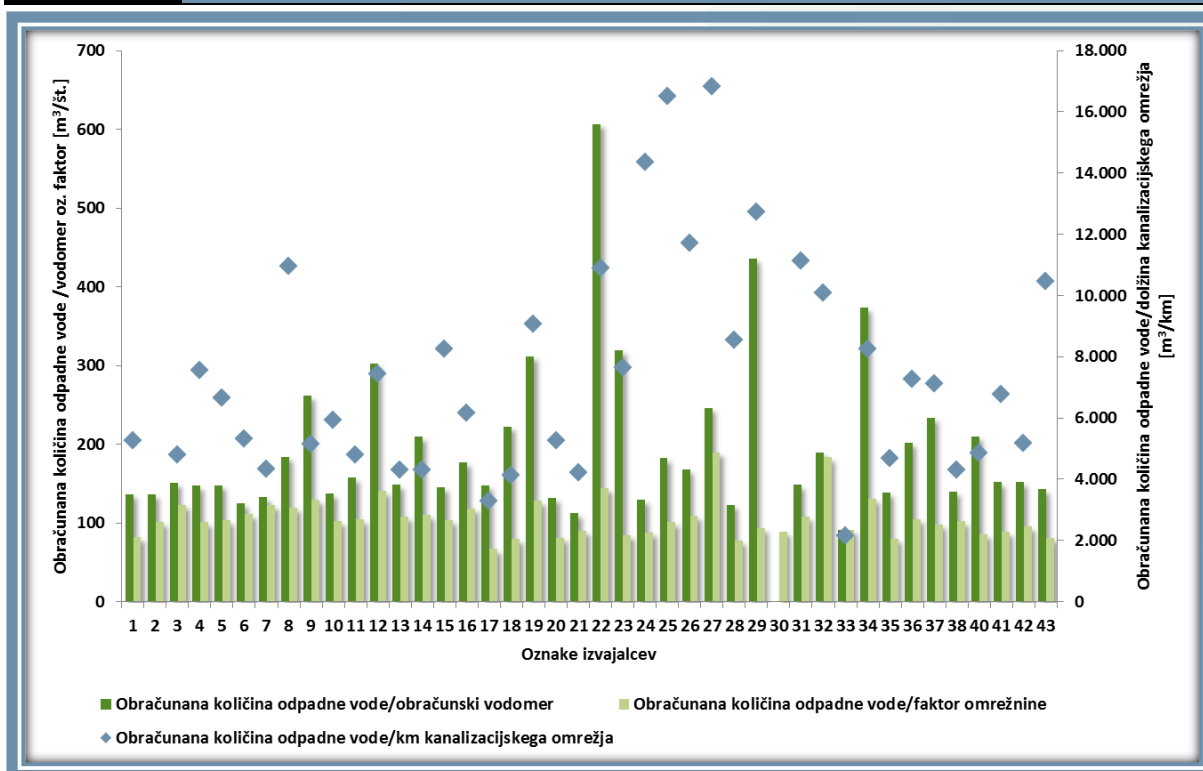
Prostorska urejenost pomembno pogojuje obračunano količino odvedene vode na kilometer kanalizacijskega omrežja, ki se na oskrbovalnih območjih analiziranih izvajalcev giblje med 2.154 in 16.823 m³/km, povprečno 7.471 m³/km.

Poleg gostote odjema na obračunano količino odpadne vode pomembno vpliva tudi struktura odjema pitne vode uporabnikov, ki so priključeni na kanalizacijski sistem. Izvajalci oskrbujejo različno število gospodarskih odjemalcev, ki glede na dejavnost odzema na posameznem odjemnem mestu različno količino vode, prav tako pa se razlikuje poraba med gospodinjstvi, za katere je predvsem v urbanih področjih značilna visoka poraba

na posamezno odjemno mesto (večstanovanjski objekti). Posledično so med izvajalci velike razlike glede na obračunano količino odvedene vode na obračunski vodomer in faktor omrežnine. Obračunana količina odvedene vode na obračunski vodomer se pri analiziranih izvajalcih giblje med 91 in 607 m³, povprečno 195 m³, obračunana odpadna voda na faktor omrežnine pa med 67 in 189 m³, povprečno 106 m³. Izvajalci z manjšo gostoto odjema in večjim deležem gospodinjskih odjemalcev praviloma dosegajo manjšo obračunano količino odpadne vode na obračunski vodomer in imajo višje stroške izvajanja javne službe.

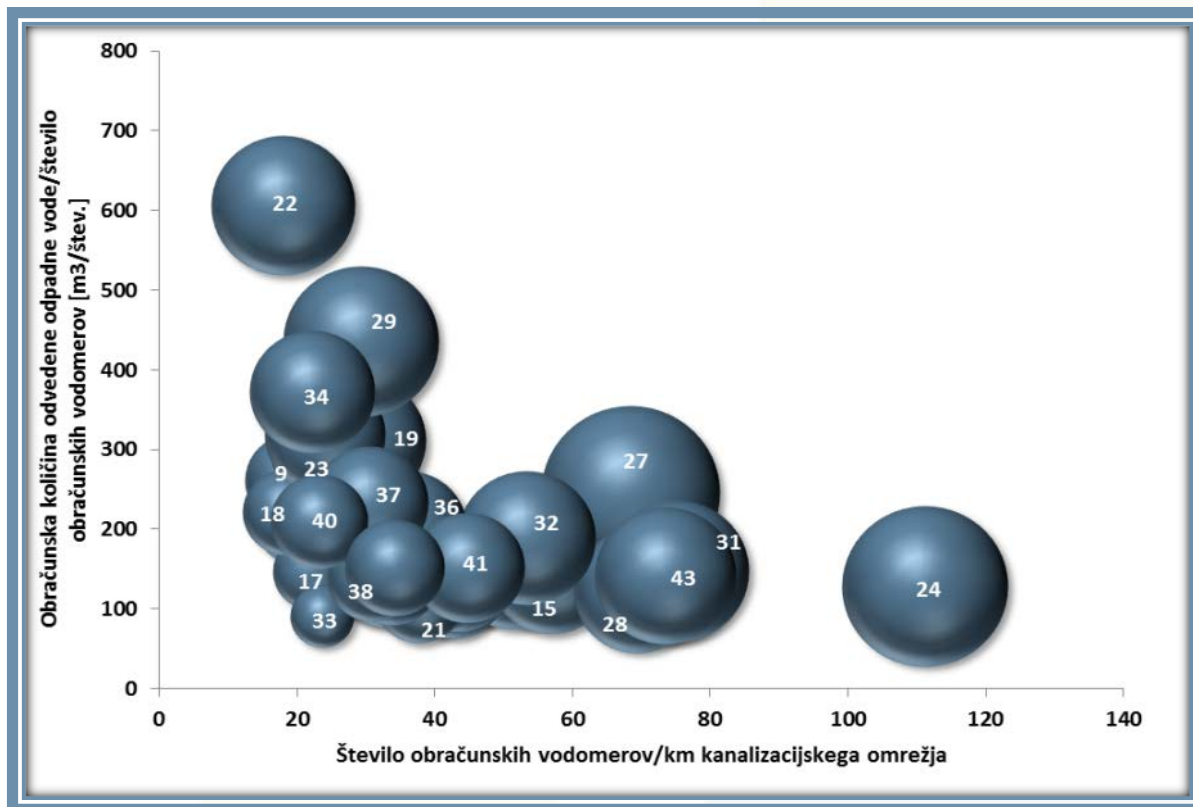
GRAF 25

Količina obračunane odvedene vode na obračunski vodomer, faktor omrežnine in km kanalizacijskega omrežja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Različne oskrbovalne pogoje posameznih izvajalcev nazorno prikazuje naslednji graf, v katerem gostota odjema in obračunana količina odvedene odpadne vode na obračunski vodomer določata pozicijo posameznega izvajalca na skali grafičnega prikaza, obračunana količina odpadne vode na meter kanalizacijskega omrežja pa velikost kroga.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

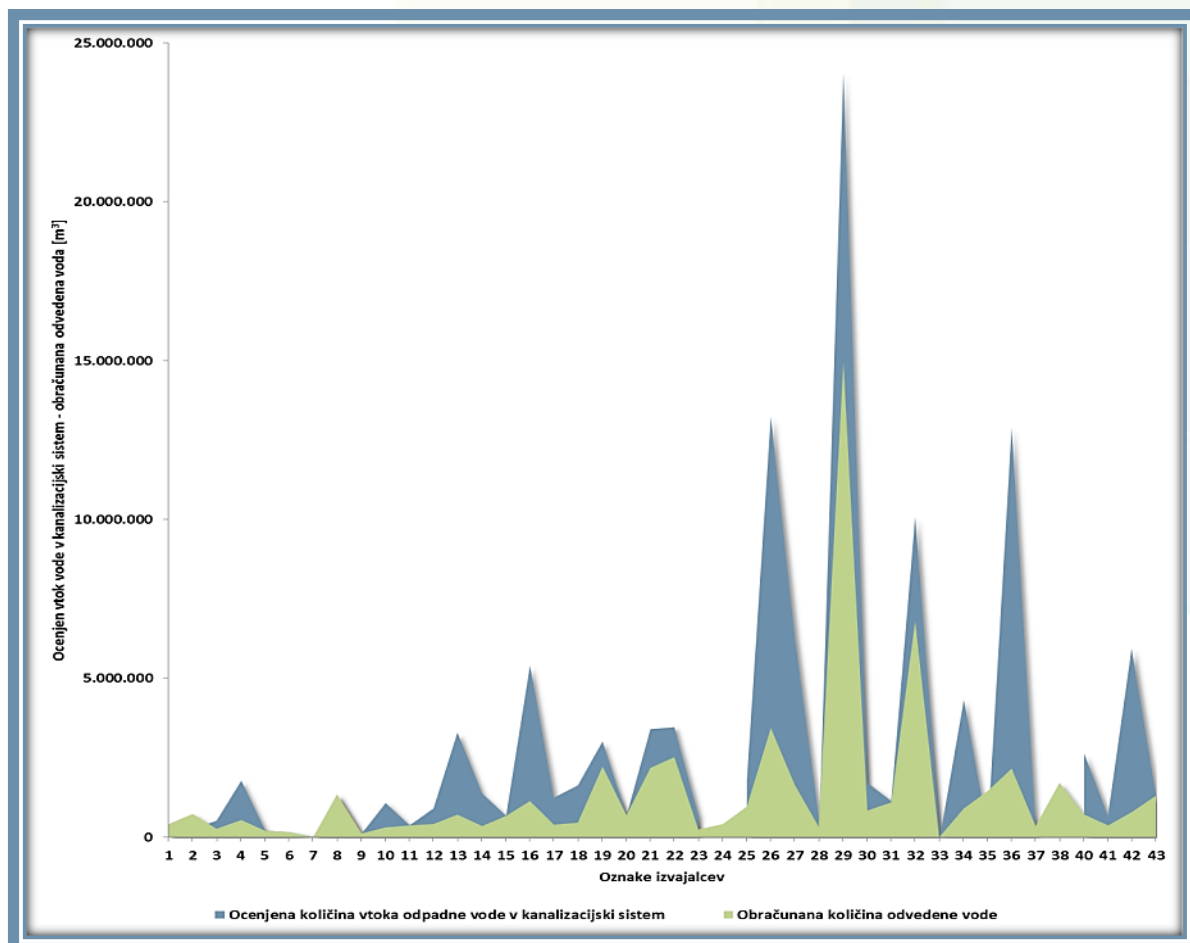
Dejanske količine odpadne vode, ki se odvajajo po kanalizacijskih sistemih, so drugačne, praviloma višje. V kanalizacijskih sistemih se namreč poleg komunalne odpadne vode, ki nastaja v gospodinjstvih in gospodarstvu, zbirajo in odvajajo tudi industrijska odpadna voda ter padavinska in druga odpadna voda, ki je predvsem posledica vdora vode v kanalizacijske sisteme. Ravnanje z odpadno padavinsko vodo je predpisano z zakonodajo in zahteva izgradnjo in upravljanje ustrezne infrastrukture za njen zajem in čiščenje, kar vpliva na obseg in stroške izvajanja dejavnosti. Količina padavinske in druge odpadne vode je odvisna od velikosti in stopnje utrjenosti površin. Evidence utrjenih površin in streh v večini primerov še niso vzpostavljene, tako da so količine padavinske in druge odpadne vode zgolj ocenjene na podlagi iztoka odpadne vode iz kanalizacijskih sistemov. Glede na podatke lahko predpostavljamo, da je količina vtoka odpadne vode v kanalizacijske sisteme še višja od ocenjene.

Iz razpoložljivih podatkov je razvidno, da so deleži padavinske in druge odpadne vode neznanega izvora po posameznih izvajalcih zelo različni. Primerjava kaže pomembne količinske razlike, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne, glede na obračunano količino odpadne vode. Navedeno pogojuje večje količine odvedene odpadne vode glede na obračunsko mesto oz. km kanalizacijskega omrežja in s tem različne pogoje izvajanja dejavnosti.

V spodnjem grafu je podana primerjava med ocenjenim vtokom odpadne vode v kanalizacijski sistem in dejansko količino obračunane odvedene vode. Nadpovprečne količine padavinske odpadne vode so povezane z višjimi stroški, kar pri obračunu na podlagi porabljene pitne vode pomeni višjo ceno na enoto obračunane odvedene komunalne odpadne vode.

GRAF 27

Ocenjen vtok odpadne vode v kanalizacijski sistem in količina obračunane odpadne vode

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

KAKOVOST IN ZANESLIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ODVAJANJA ODPADNE VODE

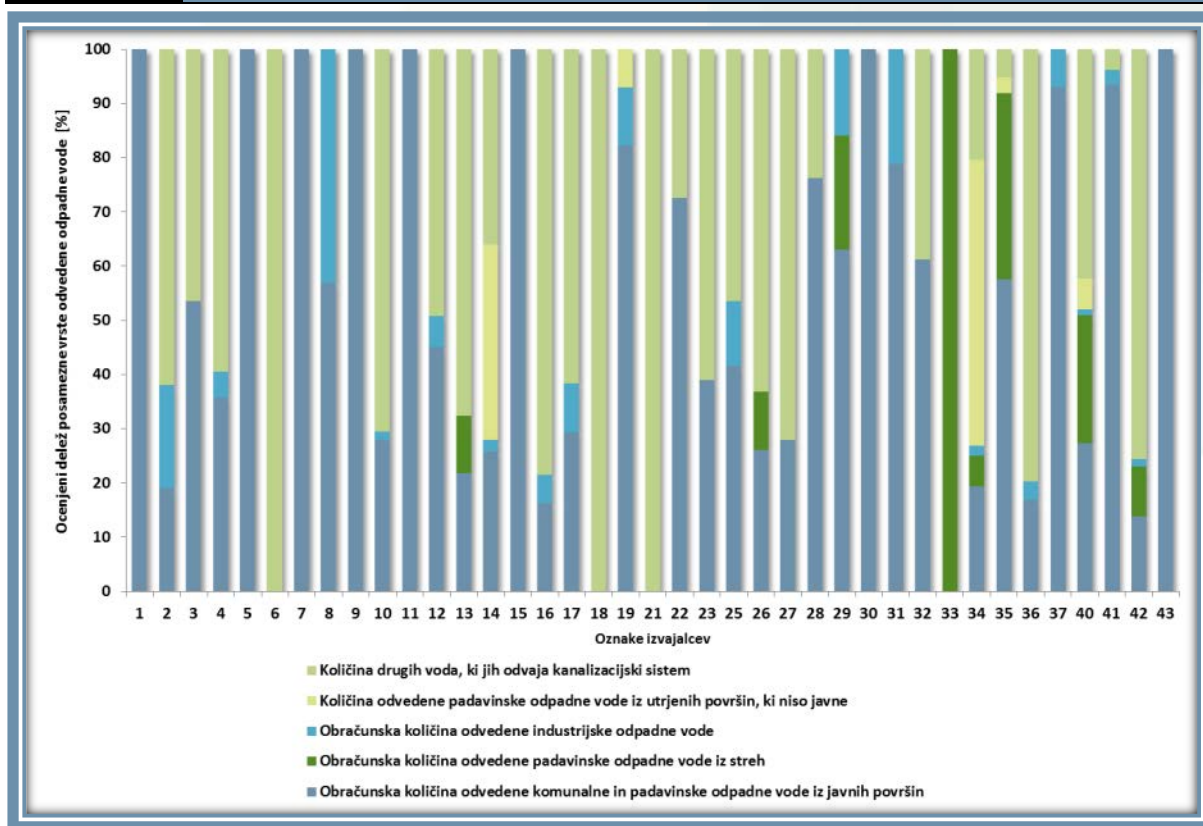
Urbanistično se prostor ureja z območji urejanja, v katerih je upoštevana dejavnost prebivalcev povezana s porabo vode. Gospodarske dejavnosti so normativno povezane z večjo porabo vode od gospodinjskih. Temu ustrezna je tudi količina komunalne odpadne vode, ki jo je treba odvajati z mešanimi ali ločenimi kanalizacijskimi sistemi. Z meritvami porabe pitne vode se obračunava tudi količina odvedene odpadne vode, le večji industrijski

uporabniki storitev odvajanja odpadne vode imajo vgrajene merilnike odvedene količine odpadne vode, pri čemer odvajanje industrijske odpadne vode ni storitev javne službe.

Odvajanje padavinske odpadne vode z javnih površin in streh je javna služba, medtem ko odvajanje padavinske odpadne vode s površin, ki niso javne, ni javna služba, vendar v večini primerov izvajalci še nimajo vzpostavljene potrebne evidence za obračunavanje teh količin odvedene odpadne vode. Ker evidence o javnih oz. nejavnih površinah še niso vzpostavljene, le redki izvajalci navajajo količine za padavinsko odpadno vodo iz javnih in nejavnih površin, kar je razvidno tudi iz spodnjega grafa ocenjene strukture odvedene odpadne vode.

GRAF 28

Struktura odvedene odpadne vode na podlagi ocenjenih količin vtoka odpadne vode v kanalizacijski sistem

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Iz primerjalne analize podatkov o strukturi vtoka odpadne vode in obračunskih količin odvedene odpadne vode lahko sklepamo, da izvajalci v okviru javne službe kalkulatивно upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo. Razlog je predvsem v tem, da v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje in obračunavanje stroškov odvajanja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne. Posledično so stroški izvajanja javne službe med izvajalci v tem delu omejeno primerljivi.

TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST

Odvajanje onesnaženih voda je pomembno z vidika varovanja zdravja, varovanja pred poplavami in z ekološkega vidika varovanja hidrosfere, to je zaščite odvodnikov pred prekomernim onesnaženjem. Urejeno zbiranje, odvajanje in čiščenje odpadnih voda je v neposredni povezavi tudi z zaščito kakovosti vodnih virov.

Kanalizacijski sistemi so najgloblje ležeča komunalna infrastruktura in zato investicijsko tudi med najdražjimi. Odvajanje odpadne vode se večinoma vrši gravitacijsko, zato mora biti kanalizacijska infrastruktura prilagojena naravnim topografskim danostim.

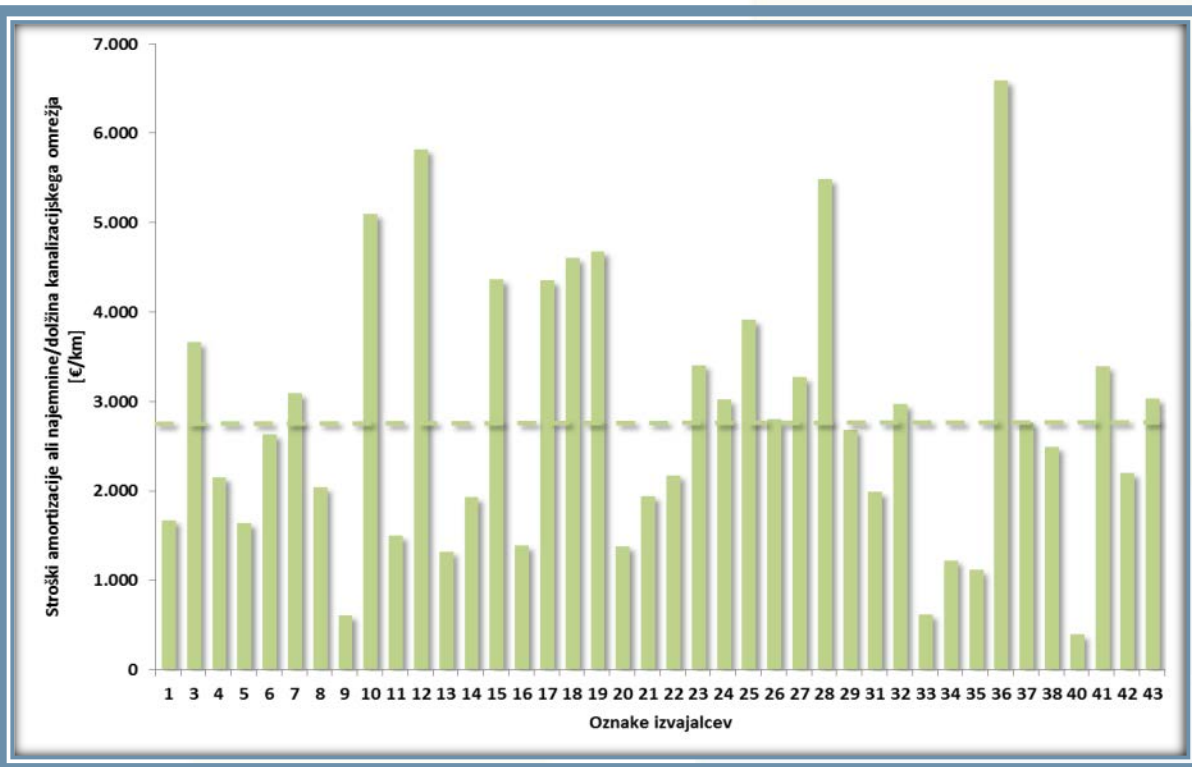
Za obstoječe kanalizacijsko omrežje je značilno, da starejši kanalizacijski sistemi v mestih in večjih naseljih niso vodotesni in nimajo zgrajenih zadrževalnikov za lovljenje kritičnega čistilnega vala, manjša naselja pa so praviloma celo brez kanalizacijskih sistemov. Trajnost izvajanja javne službe zagotavlja poleg izgradnje novih kanalizacijskih sistemov tudi obseg izvedenih obnov kanalizacijskega omrežja. Glede na to je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje trajnostnega razvoja kanalizacijske infrastrukture.

Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture

Stroški amortizacije oz. najema kanalizacijske infrastrukture pri analiziranih izvajalcih v povprečju predstavljajo 96 % vseh stroškov javne infrastrukture in pomembno vplivajo na višino omrežnine. Višina stroškov amortizacije je odvisna od realno ovrednotene infrastrukture ter upoštevane stopnje amortizacije. Z Uredbo MEDO se amortizacija izračunava enotno, po metodi časovnega amortiziranja, glede na stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti infrastrukture javne službe in ob upoštevanju življenjske dobe oz. amortizacijske stopnje, ki jo predpisuje Uredba MEDO. Pri tem mora biti najemnina, ki jo občina kot lastnica infrastrukture zaračunava izvajalcu javne službe, najmanj v višini obračunane amortizacije.

Kanalizacijsko omrežje predstavlja ključen del javne infrastrukture, zato smo analizirali, v kakšni višini je pri posameznih izvajalcih obračunan strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na kilometer kanalizacijskega omrežja.

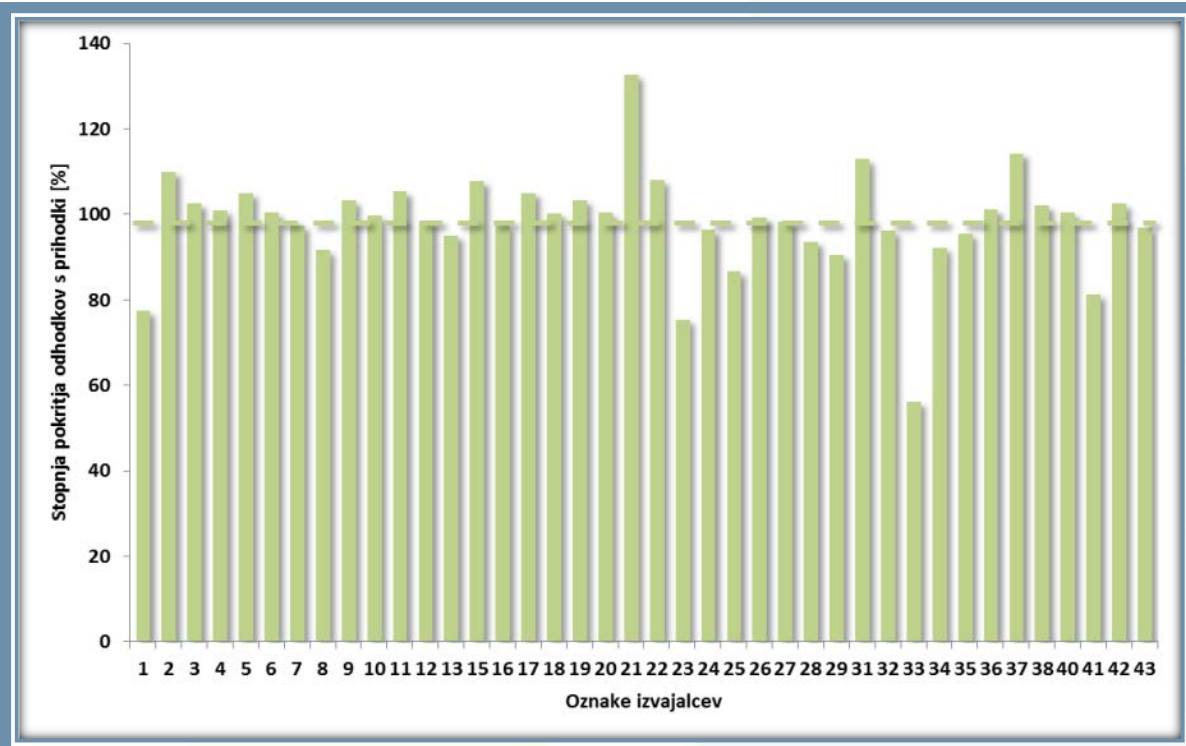
Preračunano na kilometer kanalizacijskega omrežja znaša strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo od 394 do 6.585 EUR/km omrežja, povprečno 2.784 EUR/km. Lahko predpostavljamo, da je velik razpon posledica dejstva, da infrastruktura v vseh primerih ni realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike pomembno vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki

Trajnostno in nemoteno odvajanje odpadne vode z ekonomskega vidika zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. Povprečna stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode je znašala 98,3 % in se je gibala od 56,1 do 132,7 %. Iz anketnih vprašalnikov izhaja, da je od 40 analiziranih izvajalcev 20 izvajalcev (50 %) v letu 2014 poslovanje dejavnosti zaključilo z izgubo.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ODVAJANJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Prostorska urejenost odvajanja odpadne vode

Število kanalizacijskih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca pomembno vpliva na stroške izvajanja javne službe. Stroški odvajanja odpadne vode v velikih kanalizacijskih sistemih so praviloma nižji, medtem ko so stroški malih kanalizacijskih sistemov višji in se solidarno pokrivajo z enotno ceno na ravni občine oz. izvajalca javne službe. Izvajalci, ki zagotavljajo odvajanje odpadne vode na pretežno ruralnih območjih, za katere je značilna razpršena poselitev in veliko število manjših kanalizacijskih sistemov, imajo praviloma višje stroške izvajanja javne službe.

Dolžina kanalizacijskega omrežja in število obračunskih vodomerov kažeta gostoto odjema, ki vpliva na stroške izvajanja javne službe. Manjše število obračunskih vodomerov oz. faktorjev omrežnine na kilometer kanalizacijskega omrežja vpliva na višje stroške in obratno.

Kakovost in zanesljivost odvajanja odpadne vode

Pri odvajanju odpadne vode se v okviru javne službe količin ne meri, predvideva se, da je količina odvedene odpadne vode sorazmerna količini prodane pitne vode oz. količini padavin na tlorisno površino streh. V letu 2014 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov odvajanja padavinske odpadne vode s streh. Predpostavimo lahko, da so stroški odvajanja navedenih količin vključeni med stroške odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin. Višje količine odvedene odpadne vode so povezane z višjimi stroški, kar pri obračunu na podlagi porabljene pitne vode pomeni višjo ceno na enoto obračunane odvedene komunalne odpadne vode.

Iz podatkov o strukturi vtoka odpadne vode lahko sklepamo, da izvajalci v okviru javne službe kalkulativno upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo, ker v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje stroškov odvajanja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne. Posledično so stroški izvajanja javne službe med izvajalci v tem delu omejeno primerljivi.

Trajnostna naravnost in stroškovna učinkovitost

Z vidika trajnostnega razvoja je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje razvoja in obnovo kanalizacijske infrastrukture. Velike razlike v višini obračunane amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo kažejo, da infrastrukturna sredstva v vseh primerih niso realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Z ekonomskega vidika trajnost odvajanja odpadne vode zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. V letu 2014 je 50 % analiziranih izvajalcev na dejavnosti odvajanja odpadne vode poslovalo negativno, kar omejuje zanesljivo in nemoteno izvajanje javne službe.

PRIMERJALNA ANALIZA IZVAJANJA ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE – KLJUČNI KRITERIJI

Anketni vprašalnik je med podatki o poslovanju vključeval izkaz poslovnega izida izvajalca javne službe in dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode ter kalkulaciji lastne cene storitve čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin ter storitve čiščenja padavinske odpadne vode s streh, pripravljenimi skladno z določili veljavne Uredbe MEDO. Izvajalci, ki v letu 2014 še niso uveljavili cen oblikovanih skladno z Uredbo MEDO, so za potrebe primerjalne analize kalkulacije cen vsebinsko smiselno prilagodili določilom Uredbe MEDO. V nadaljevanju je podana ločena analiza stroškov javne infrastrukture in stroškov opravljanja storitev za čiščenje komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin.

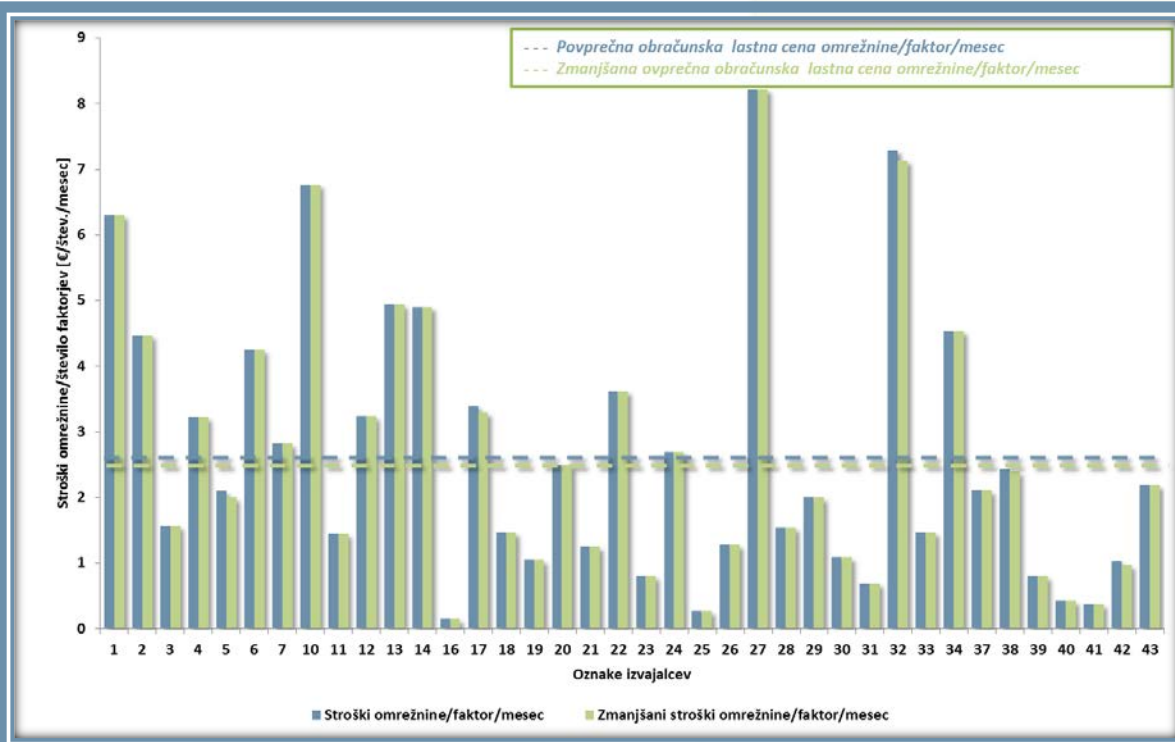
V letu 2014 analizirani izvajalci večinoma še niso vzpostavili evidenc o tlorisnih površinah streh in zato še niso ločeno evidentirali stroškov čiščenja padavinske odpadne vode s streh. Zaradi posledične nereprezentativnosti vzorca v poročilo ni vključena analiza stroškov čiščenja padavinske odpadne vode s streh.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV JAVNE INFRASTRUKTURE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN - OMREŽNINE

V naslednjem grafu so podani mesečni stroški omrežnine glede na faktor po posameznih izvajalcih. Obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 gibala od 0,1471 do 8,2093 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 2,6448 EUR/faktor/mesec. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški omrežnine, zmanjšani za prihodke posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena omrežnine je v povprečju znašala 2,6331 EUR/faktor/mesec.

GRAF 31

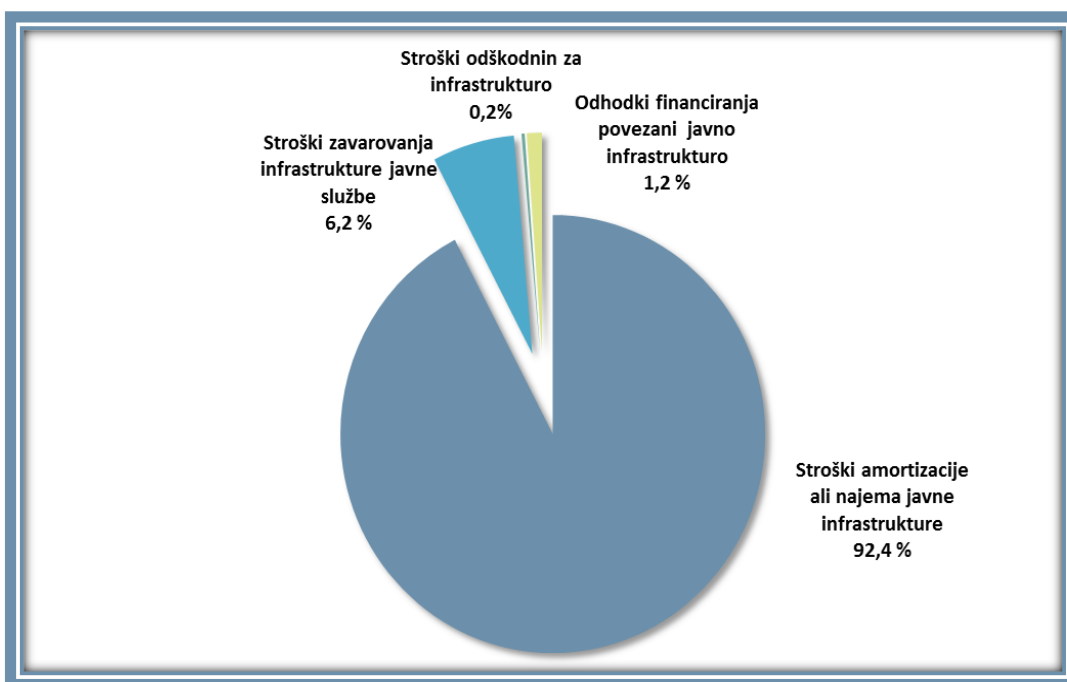
Stroški javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin - omrežnina

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 32

Povprečna struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

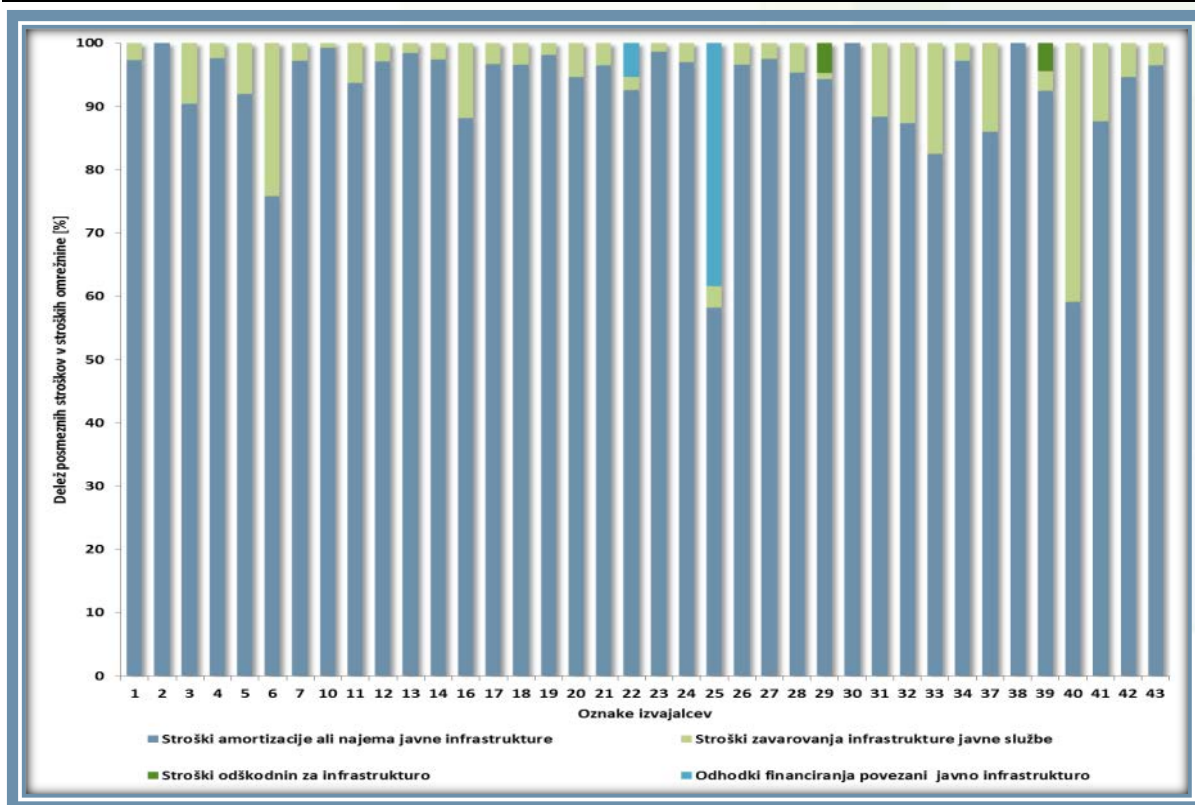

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

V strukturi stroškov omrežnine prevladujejo stroški amortizacije oz. najemnine infrastrukture, njihov delež v povprečju znaša 92,4 % in se giblje v razponu od 58,2 do 100,0 %. Stroški zavarovanja infrastrukture v povprečju predstavljajo 6,2 % in se gibljejo v razponu od 0 do 40,8 %, delež odhodkov financiranja povezanih s financiranjem javne infrastrukture v povprečju znaša 1,2 %, delež stroškov odškodnin za infrastrukturo pa 0,2 %.

GRAF 33

Struktura stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Stroškovna razvrstitev izvajalcev glede na ključne kriterije čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Stroški javne infrastrukture in s tem obračunska lastna cena omrežnine so pomembno odvisni od značilnosti in stroškovne zahtevnosti čistilnih naprav, ki jih upravlja posamezni izvajalec. Na stroške infrastrukture vplivajo predvsem projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav ter v kakšni meri se očisti onesnažena odpadna voda. Čistilne naprave, ki jih upravlja posamezni izvajalec, izvajajo različne stopnje čiščenja odpadne vode. Ker podatki o lastnih cenah za večino čistilnih naprav niso razpoložljivi, smo analizo izvedli na podlagi povprečne lastne cene omrežnine, ob upoštevanju stopnje čiščenja, ki predstavlja prevladujoči delež vseh čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca ter glede na povprečno projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca.

Glede na prevladujočo stopnjo čiščenja odpadne vode so izvajalci uskupinjeni v dve skupini in sicer:

- primarno in sekundarno čiščenje (17 izvajalcev) in
- terciarno čiščenje, ki vključuje tudi dezinfekcijo (17 izvajalcev).

Glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju so izvajalci uskupinjeni v tri skupine in sicer:

- do skupno 15.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (13 izvajalcev);
- od skupno 15.000 do 35.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (10 izvajalcev);
- nad 35.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju (11 izvajalcev).

Grafično so skupine prikazane s pomočjo škatličnih (*boxplot*) diagramov⁴, ki omogočajo prikaz razporeditve obračunskih lastnih cen omrežnine po skupinah glede na prevladujočo stopnjo čiščenja odpadne vode oz. glede na skupno projektirano zmogljivost čistilnih naprav. Srednja vrednost stroškov omrežnine v skupini z višjo stopnjo čiščenja je značilno višja, vendar so opazne velike razlike v višini obračunske lastne cene omrežnine znotraj posamezne skupine in izstopajoča vrednost v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja.

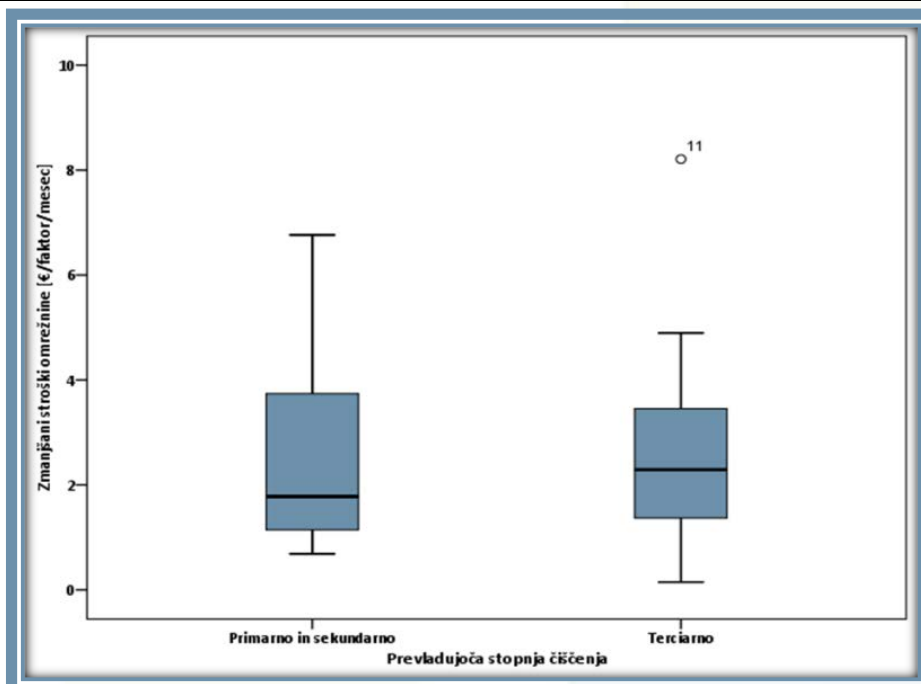
Analiza zmanjšanih stroškov omrežnine glede na projektirano zmogljivost kaže na netipično višjo srednjo vrednost v skupini s projektirano zmogljivostjo od 15.000 do 35.000 PE, na kar vplivajo velike razlike v višini obračunske lastne cene omrežnine znotraj skupine, vendar pa povprečne stroškovne cene skupin z večjo projektirano zmogljivostjo značilno padajo in znašajo:

- v skupini do 15.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav 3,0927 EUR/faktor/mesec;
- v skupini od 15.000 do 35.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav 2,4130 EUR/faktor/mesec in
- v skupini nad 35.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav v upravljanju 1,8967 EUR/faktor/mesec.

⁴ Iz škatličnega diagrama so za vsako skupino razvidne bistvene informacije o kvartilni porazdelitvi obračunskih lastnih cen. Odebeljen črni del označuje mediano oz. drugi kvartil. Spodnji in zgornji del škatličnega diagrama označujeta prvi oziroma tretji kvartil. Črtni »T-ji« s katerimi se zaključijo posamezni škatlični diagram označujejo maksimalno oz. minimalno vrednost. V primeru večjih posameznih odklonov je takšna vrednost prikazana izven škatličnega diagrama, označena kot krožec, oziroma kot zvezdica, če gre za velike odklone.

GRAF 34

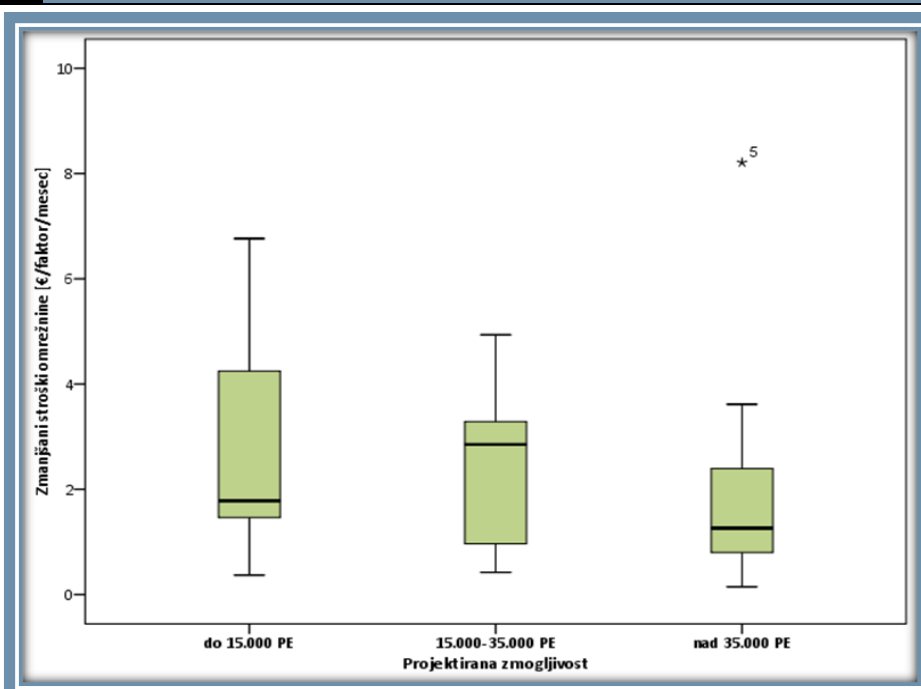
Škatlični diagram obračunskih lastnih cen omrežnine čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 35

Škatlični diagram obračunskih lastnih cen omrežnine čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

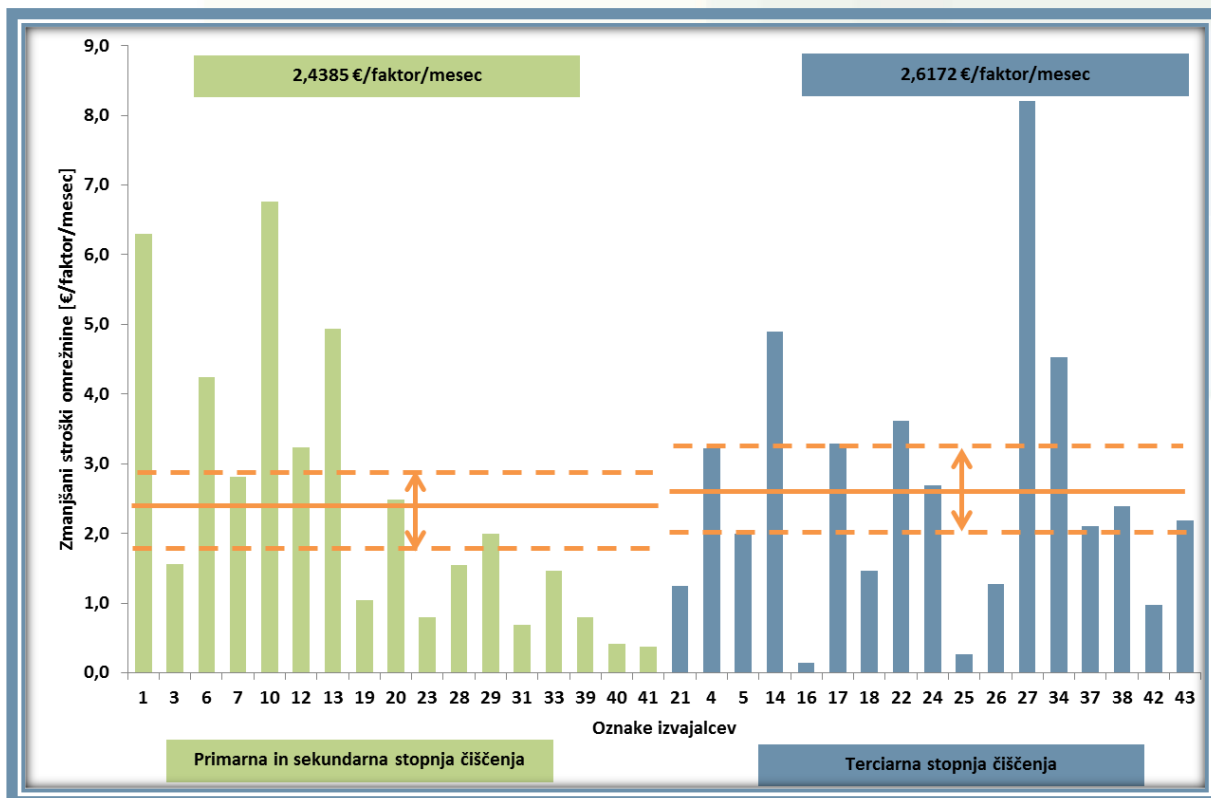
Obračunska lastna cena omrežnine je po posameznih izvajalcih, uskupinjenih glede na prevladujočo stopnjo čiščenja, razvidna iz naslednjega grafa. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja povprečje skupine⁵.

Povprečni zmanjšani stroški omrežnine posamezne skupine izvajalcev oblikovane glede na prevladujočo stopnjo čiščenja znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja 2,4385 EUR/faktor/mesec;
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja 2,6172 EUR/faktor/mesec.

GRAF 36

Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Iz analize izhaja, da na stroške infrastrukture vplivata tako stopnja čiščenja odpadne vode kot tudi projektirana zmogljivost čistilnih naprav, zato smo v nadaljnji primerjalni analizi stroškovne cene omrežnine upoštevali oba dejavnika. Izvajalci so najprej uskupinjeni glede

⁵ Povprečne vrednosti skupin so pod močnim vplivom ekstremnih vrednosti. Primerjalna analiza je omejena s številom analiziranih izvajalcev, z uskupinjevanjem pa se število izvajalcev v posamezni skupini zmanjša, s čimer se vpliv odstopajočih vrednosti na povprečje skupine poveča. Zaradi navedenih omejitev so izračunane povprečne vrednosti predvsem orientacijske narave.

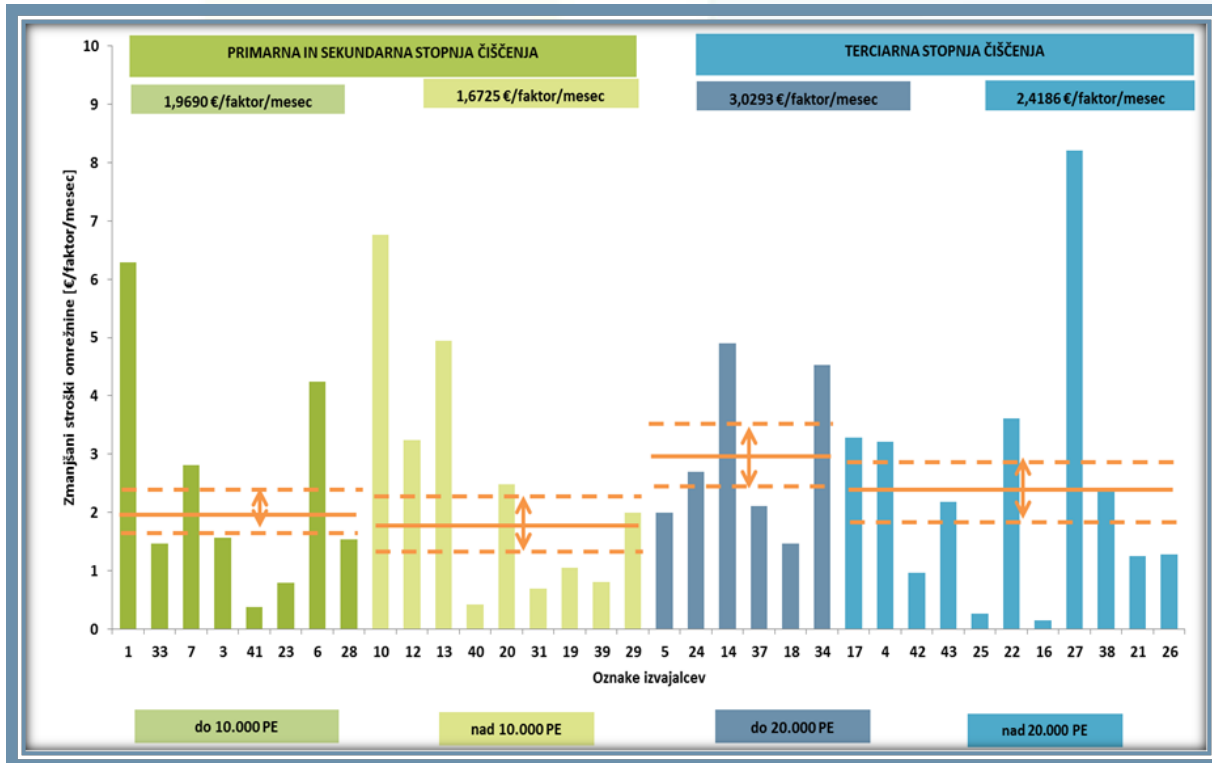
na prevladujočo stopnjo čiščenja in nato še glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju.

Povprečni stroški omrežnine posamezne skupine izvajalcev znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja:
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 10.000 PE 1,9690 EUR/faktor/mesec;
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 10.000 PE 1,6725 EUR/faktor/mesec;
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja:
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 20.000 PE 3,0293 EUR/faktor/mesec;
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 20.000 PE 2,4186 EUR/faktor/mesec.

GRAF 37

Stroškovna razvrstitev analiziranih izvajalcev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede na prevladujočo stopnjo čiščenja in projektirano velikost čistilnih naprav

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Znotraj posamezne skupine so opazna velika odstopanja od povprečne vrednosti skupine, tako navzgor kot tudi navzdol. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kriterijev, ki upoštevajo

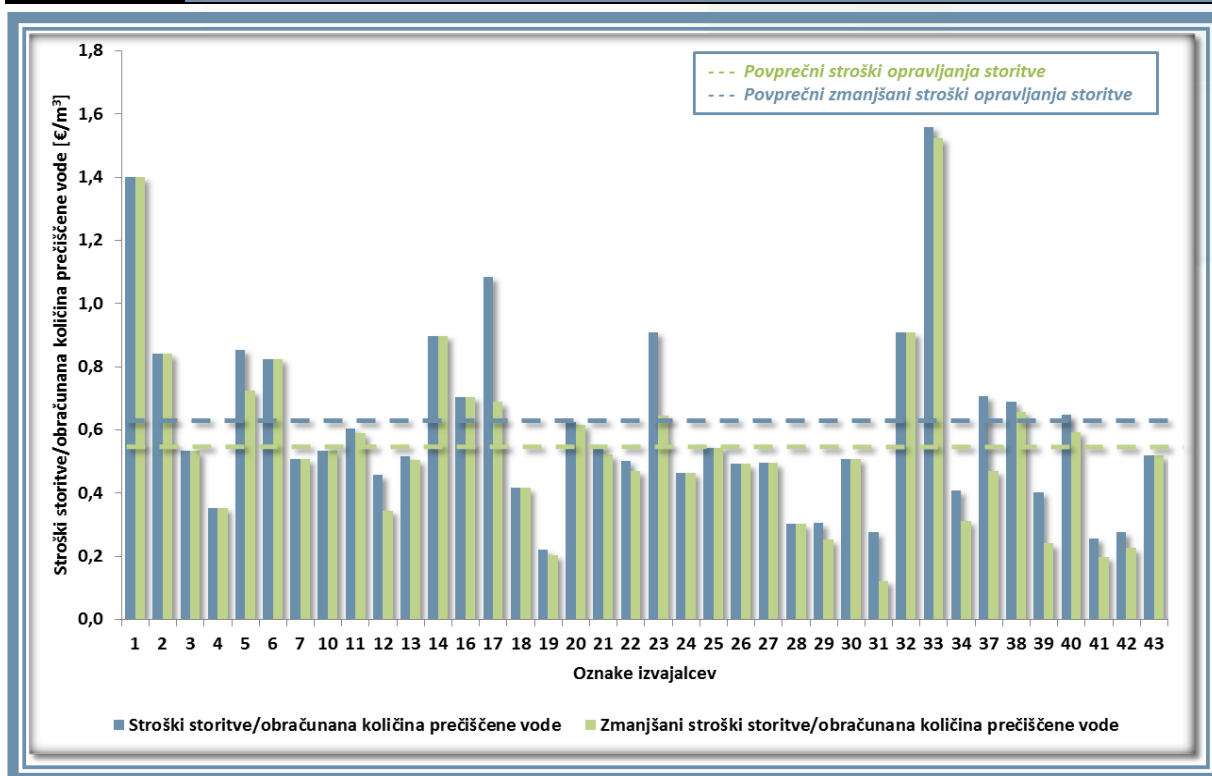
značilnosti in pogoje čiščenja odpadne vode, ki so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA STROŠKOV OPRAVLJANJA JAVNE SLUŽBE

Stroški opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin predstavljajo del cene storitve javne službe in vključujejo stroške izvajalca, povezane z izvajanjem čiščenja odpadne vode. Cena opravljanja storitev je variabilni del cene, ki se uporabnikom obračunava glede na količino prodane pitne vode. Stroški izvajanja dejavnosti čiščenja odpadne vode posameznega izvajalca so odvisni od karakteristik in stroškovne zahtevnosti čiščenja čistilnih naprav v upravljanju. Izvajalci v večini primerov ne spremljajo stroškov po posameznih čistilnih napravah. Lastna cena čiščenja se tako oblikuje na podlagi skupnih stroškov, ki jih povzročajo vse čistilne naprave v upravljanju posameznega izvajalca.

GRAF 38

Stroški opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

V grafu so prikazani povprečni stroški opravljanja storitev glede na obračunsko količino očiščene odpadne vode po posameznih izvajalcih. Obračunska lastna cena storitev se je pri analiziranih izvajalcih v letu 2014 gibala od 0,2188 do 1,5580 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,6067 EUR/m³. Za posameznega izvajalca so v grafu primerjalno podani tudi stroški opravljanja storitev čiščenja odpadne vode zmanjšani za prihodke posebnih storitev.

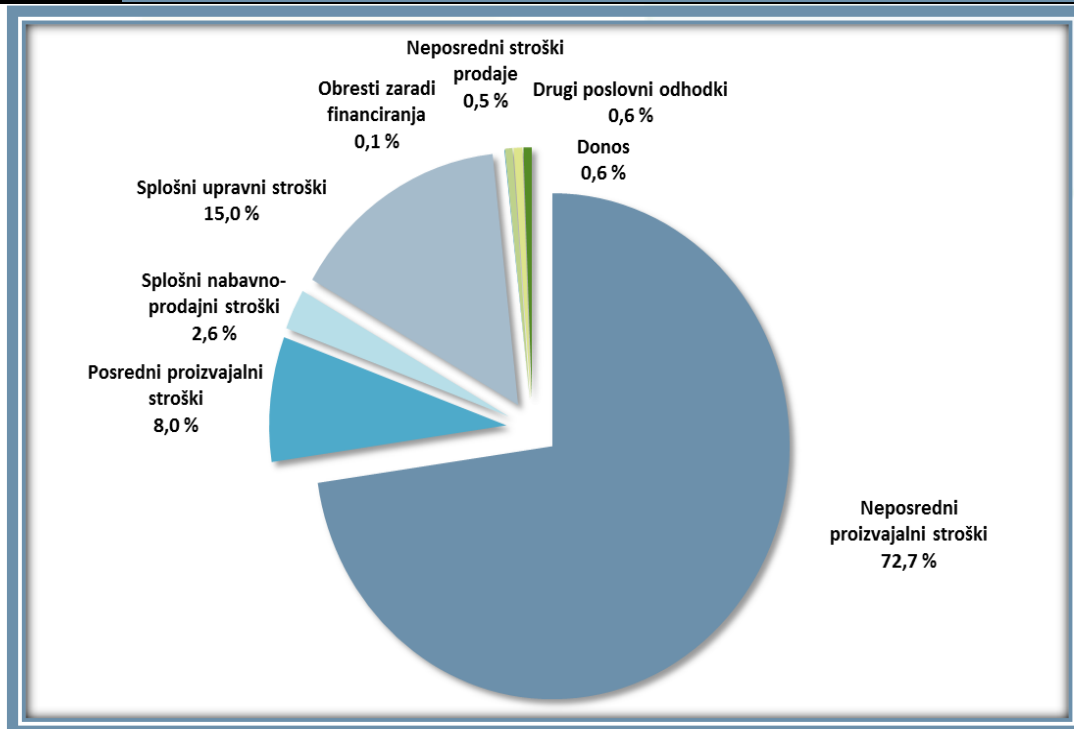
Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je v povprečju znašala 0,5556 EUR/m³.

V strukturi stroškov opravljanja storitev čiščenja odpadne vode predstavljajo neposredni proizvodjalni stroški največji strukturni delež in se gibljejo od 29,3 do 100,0 %, povprečno 72,7 %. Delež posrednih proizvodjalnih stroškov se giblje od 0 do 42,8 % in povprečno predstavlja 8,0 % stroškov opravljanja storitev. Delež splošnih upravnih stroškov se giblje od 0 do 70,1 %, povprečno 15,0 %, delež splošnih nabavno-prodajnih stroškov pa od 0 do 31,7 %, povprečno 2,6 %. Ostali stroški v strukturi predstavljajo relativno majhen delež in ne vplivajo pomembno na lastno ceno opravljanja storitev.

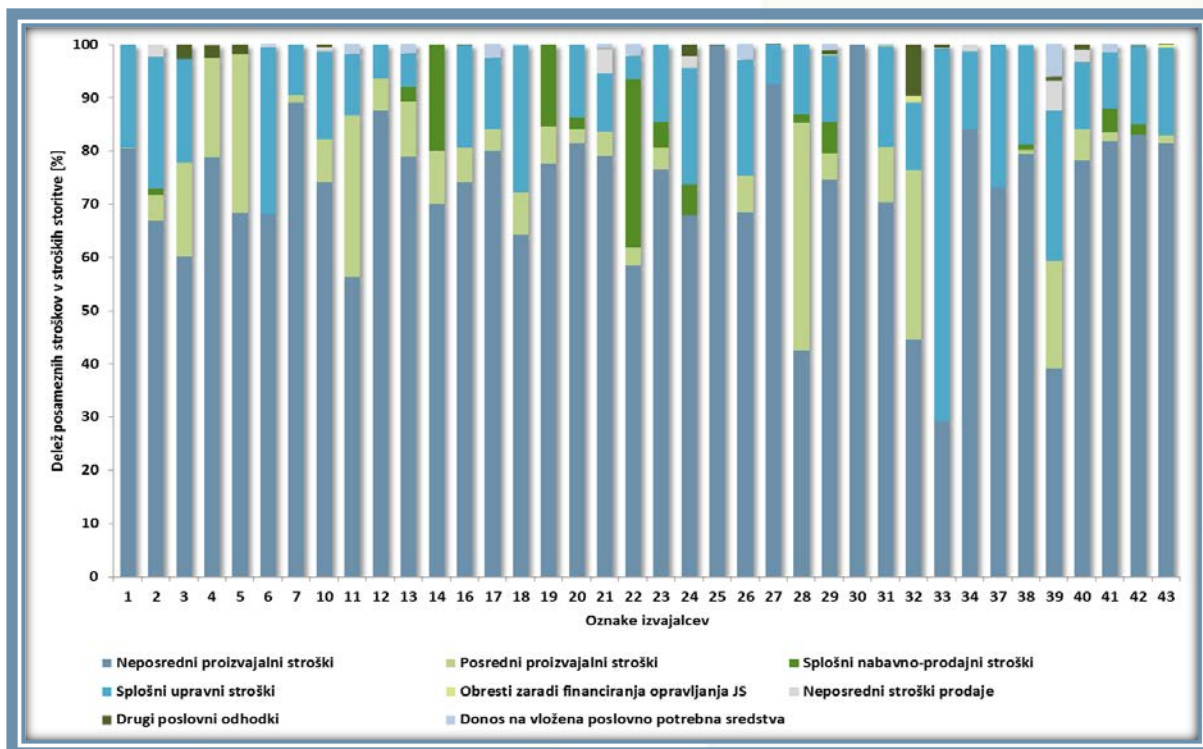
Tudi na področju čiščenja odpadne vode je analiza pokazala, da se posamezni elementi kalkulacije lastne cene med izvajalci zelo razlikujejo, tako vrednostno kot strukturno. Razlog so predvsem različni pristopi pri razporeditvi stroškov, ki nastajajo za potrebe več dejavnosti oziroma, če izvajalci izvajajo dejavnost na področju več občin.

GRAF 39

Povprečna struktura stroškov opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

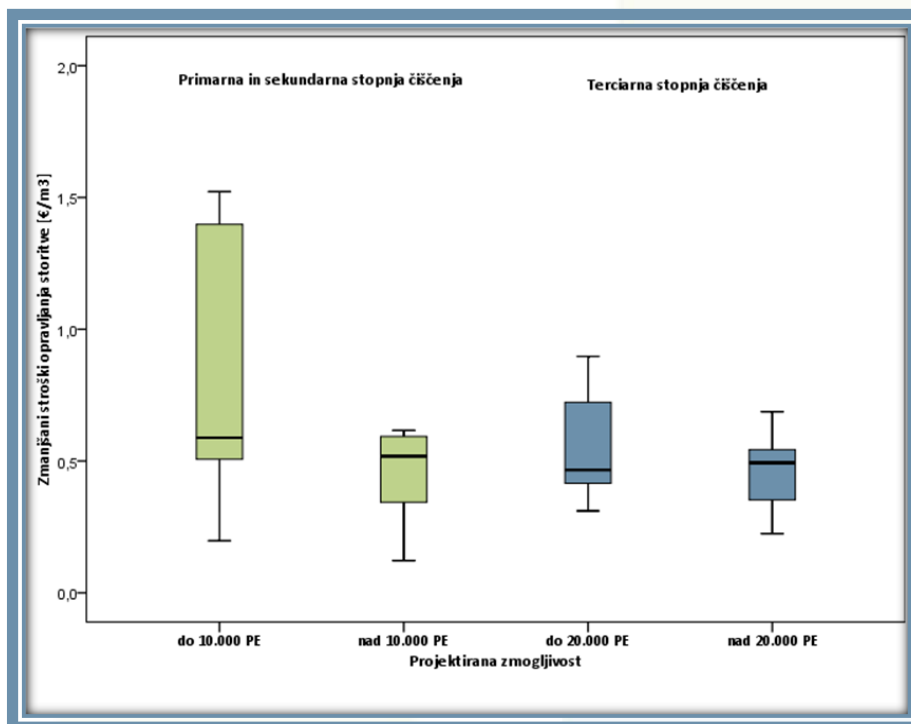
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Vpliv stopnje čiščenja in projektirane zmogljivosti čistilnih naprav na stroške opravljanja storitev

Na višino lastne cene opravljanja storitev čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode pomembno vpliva prostorska urejenost oskrbovalnega območja, predvsem stopnja čiščenja odpadne vode na čistilnih napravah, ki jih upravlja posamezni izvajalec.

V nadaljnji analizi stroškov opravljanja storitev sta upoštevani prevladujoča stopnja čiščenja odpadne vode in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca ter analiziran vpliv na višino stroškovne cene. Izvajalci so v analizi uskupinjeni v dve skupini glede na stopnjo čiščenja in štiri podskupine glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav in sicer:

- primarna in sekundarna stopnja čiščenja:
 - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav do 10.000 PE (8 izvajalcev);
 - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav nad 10.000 PE (9 izvajalcev);
- terciarna stopnja čiščenja vključno z dezinfekcijo:
 - skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav do 20.000 PE (6 izvajalcev);
 - skupna projektirana zmogljivostjo čistilnih naprav nad 20.000 PE (11 izvajalcev).

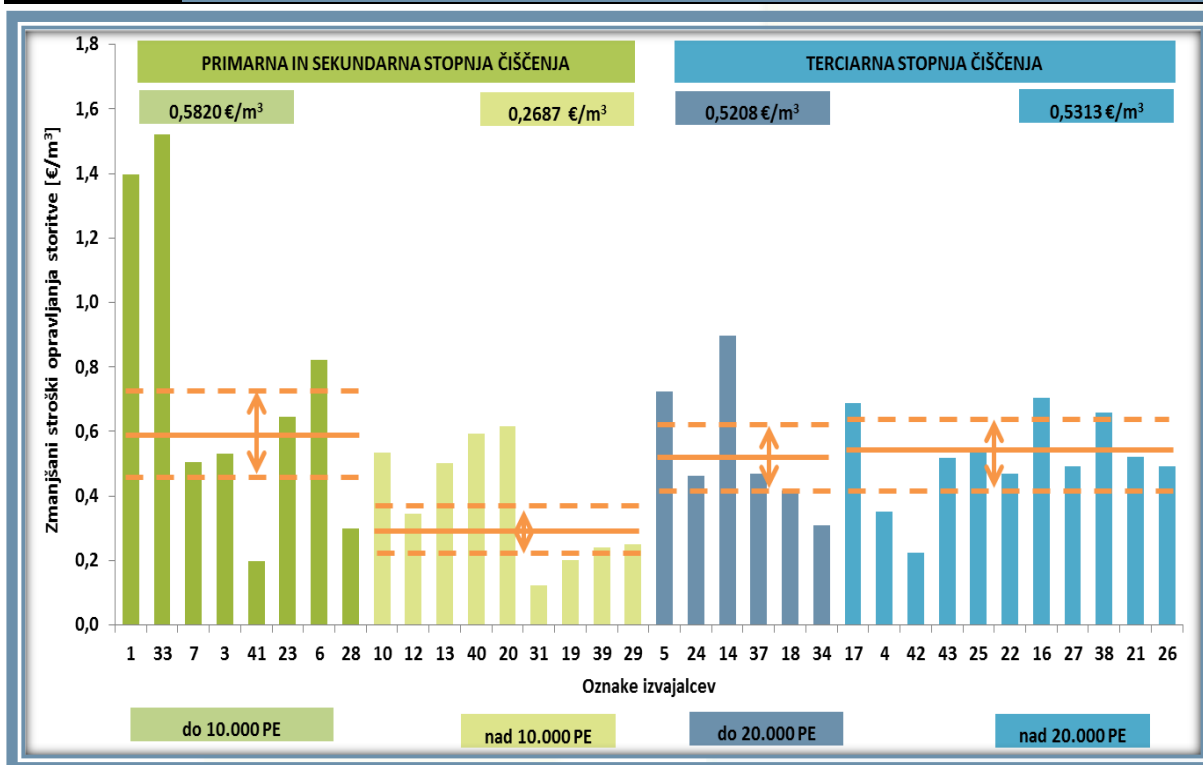

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Iz škatličnega diagrama so razvidni razpon in srednje vrednosti stroškov opravljanja storitev v posamezni skupini. Opazni so veliki razponi stroškovnih cen v skupini z manjšo zmogljivostjo čistilnih naprav in prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja ter nekoliko neznačilna višja srednja vrednost skupine z večjo projektirano zmogljivostjo in prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja, na kar vpliva nekaj netipičnih stroškovnih cen, ki jih s ključnim kriterijem ne moremo pojasniti.

Povprečni stroški opravljanja storitev čiščenja odpadne vode posamezne skupine izvajalcev znašajo:

- v skupini s prevladujočo primarno in sekundarno stopnjo čiščenja:
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 10.000 PE 0,5820 EUR/m³;
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 10.000 PE 0,2687 EUR/m³;
- v skupini s prevladujočo terciarno stopnjo čiščenja:
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav do 20.000 PE 0,5208 EUR/m³;
 - v podskupini s skupno projektirano zmogljivostjo čistilnih naprav nad 20.000 PE 0,5313 EUR/m³.

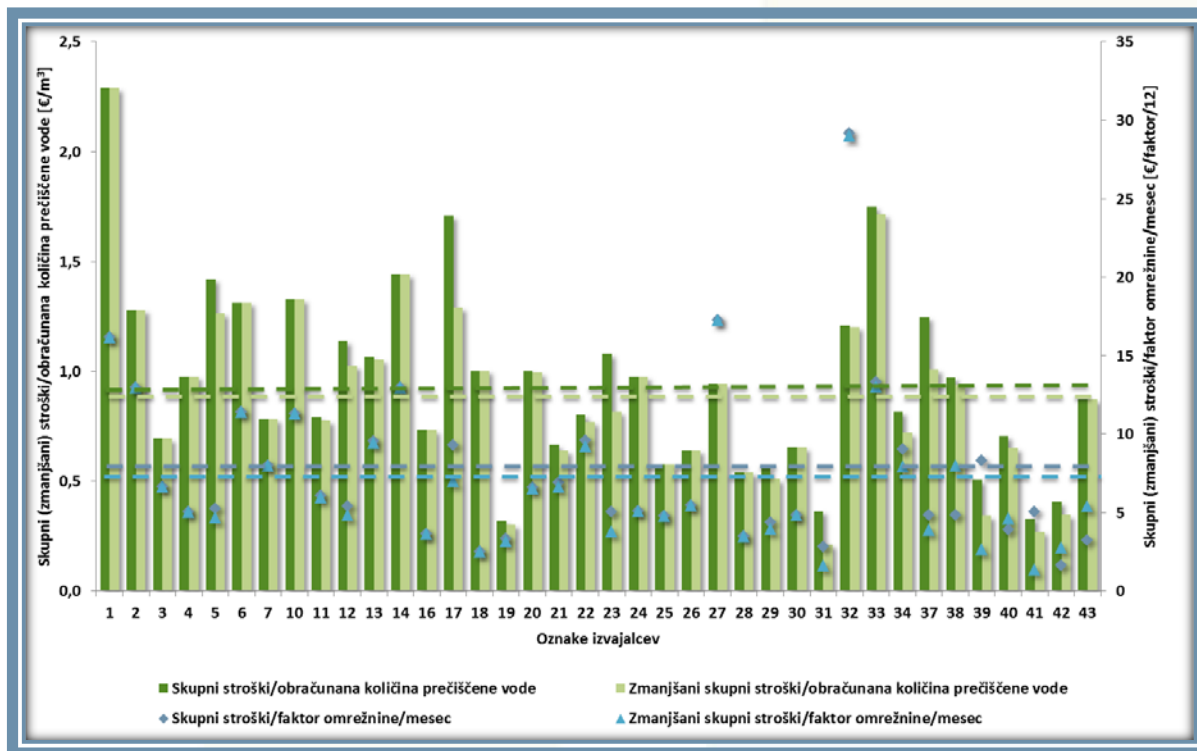

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Izvedena razvrstitev analiziranih izvajalcev omogoča presojo obračunskih lastnih cen opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne in padavinske odpadne vode z javnih površin ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja potrebno upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov, ki upoštevajo značilnosti in pogoje izvajanja čiščenja odpadne in so podrobneje analizirani v nadaljevanju projektne naloge.

PRIMERJALNA ANALIZA SKUPNIH STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE

V letu 2014 vsi izvajalci še niso oblikovali in uveljavili cen v skladu z Uredbo MEDO ali pa so jih uveljavili med letom. V tem primeru so stroške izvajanja javne službe glede na razpoložljive evidence vsebinsko smiselno razčlenili na stroške omrežnine in stroške opravljanja storitve. Metodološko različni pristopi omejujejo primerljivost posamezne skupine stroškov, zato so v nadaljevanju analizirani tudi skupni stroški izvajanja javne službe.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Skupni stroški čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin analiziranih izvajalcev se glede na faktor omrežnine gibljejo od 1,6496 do 29,1738 EUR/faktor/mesec, povprečno 7,6082 EUR/faktor/mesec. Zmanjšani skupni stroški glede na faktor omrežnine v povprečju znašajo 7,2965 EUR/faktor/mesec. Skupni stroški glede na obračunano količino očiščene vode se gibljejo med 0,3182 in 2,2894 EUR /m³, povprečno 0,9448 EUR/m³. Zmanjšani skupni stroški čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin glede obračunano količino očiščene vode v povprečju znašajo 0,8921 EUR/m³.

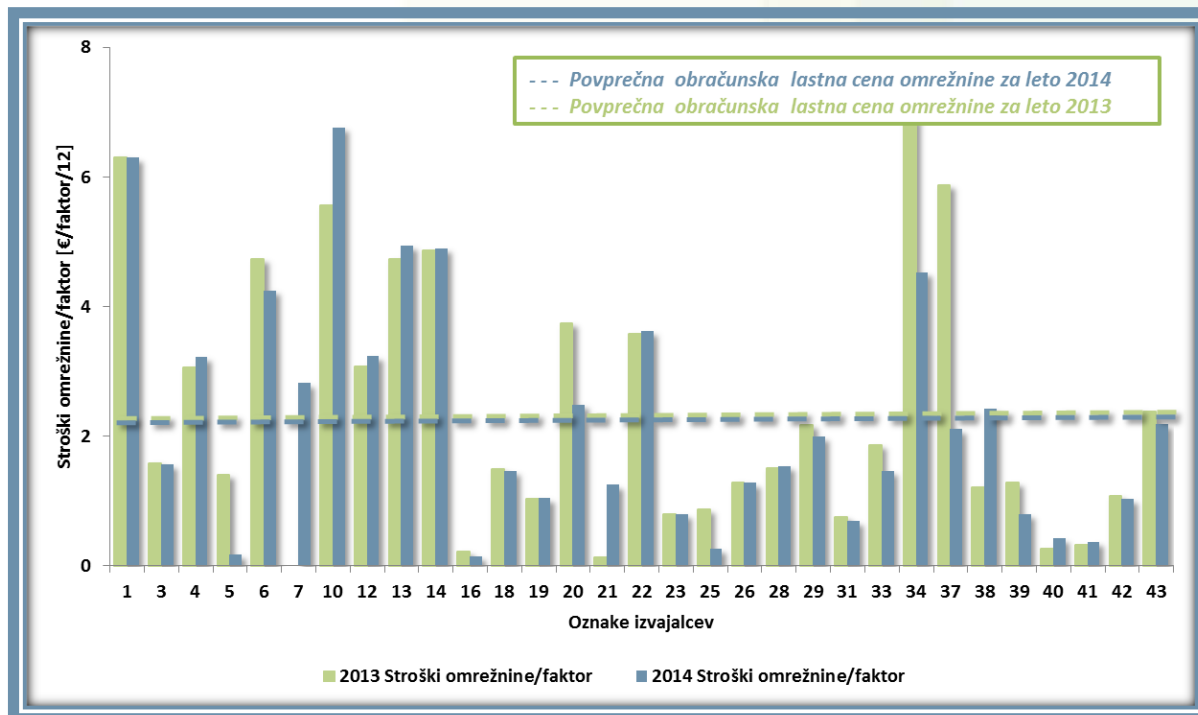
PRIMERJAVA STROŠKOV IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN V LETIH 2013 IN 2014

Za izvajalce, ki so sodelovali v primerjalni analizi izvajanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2013 in 2014, je v nadaljevanju podana primerjava obračunske lastne cene javne infrastrukture - omrežnine in obračunske lastne cene izvajanja storitev za obe leti.

Obračunska lastna cena omrežnine se je v letu 2014 glede na leto 2013 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, pri nekaterih znižala, pri drugih pa povečala. Povprečna obračunska cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 zmanjšala za 5,3 %.

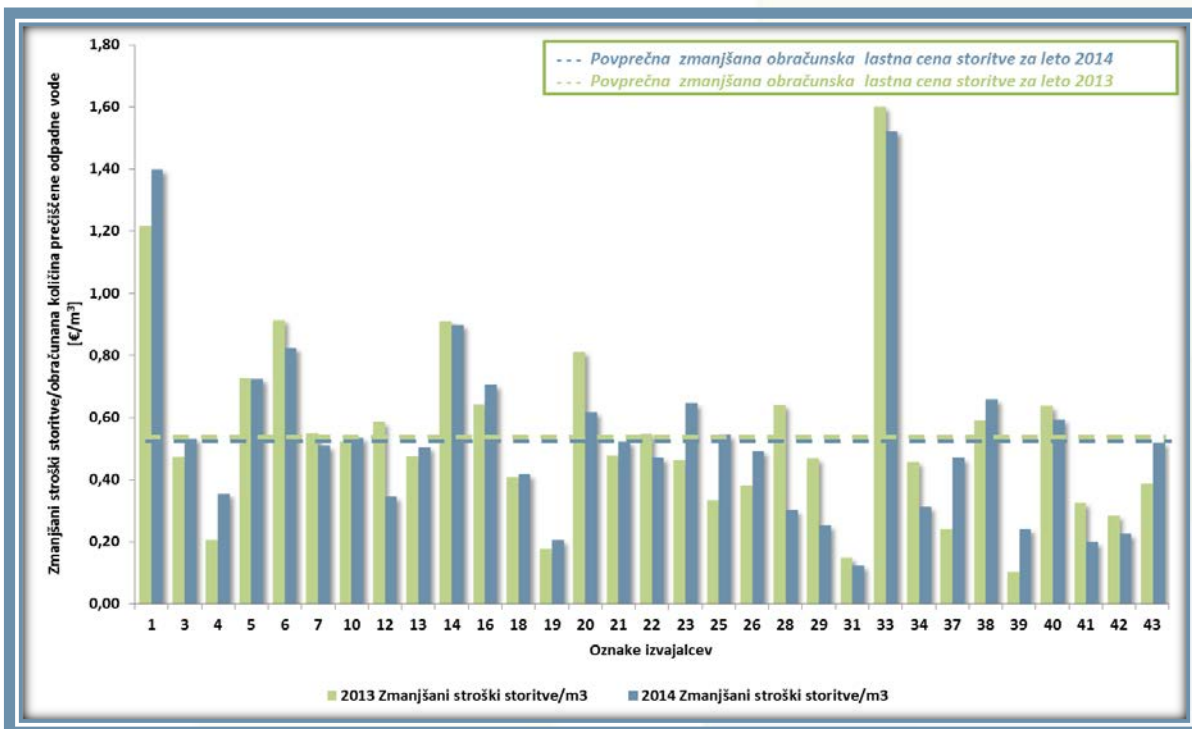
GRAF 44

Primerjava stroškov javne infrastrukture čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin za leti 2013 in 2014

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2013 in 2014, Inštitut za javne službe, 2015, 2016.

V nadaljevanju je podana primerjava obračunske lastne cene opravljanja storitev čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin, zmanjšane za prihodke iz naslova posebnih storitev. Zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev se je v letu 2014 glede na leto 2013 pri izvajalcih spreminjala zelo različno, od 53,0 % znižanja do 135,3 % povečanja. Povprečna zmanjšana obračunska cena opravljanja storitev analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 glede na predhodno leto zmanjšala za 0,2 %.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leti 2013 in 2014, Inštitut za javne službe, 2015, 2016.

KLJUČNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE ODPADNE VODE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE Z JAVNIH POVRŠIN

Analiza vpliva prostorske urejenosti oskrbovalnega območja posameznega izvajalca in razvrstitev izvajalcev v skupine s primerljivimi pogoji izvajanja javne službe omogoča presojo stroškov omrežnine in stroškov opravljanja storitev glede na stopnjo čiščenja, ki je eden ključnih povzročiteljev stroškov in s tem tudi kriterij za presojo upravičenih stroškov.

Stroški omrežnine in stroški opravljanja storitev se z višjo stopnjo čiščenja praviloma značilno zvišujejo in obratno, z nižjo stopnjo čiščenja so stroški izvajanja javne službe praviloma nižji. Poleg tega na višino stroškov izvajanja javne službe pomembno vpliva tudi projektirana velikost čistilne naprave in stopnja njene izkoriščenosti kot tudi drugi dejavniki, zato je treba pri presoji stroškovne upravičenosti upoštevati tudi druge pogoje izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij in so podrobneje analizirani v nadaljevanju poročila.

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

POJASNJEVALNI KRITERIJI IZVAJANJA JAVNE SLUŽBE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Glede na okoljske predpise je potrebno za vse vire onesnaževanja zagotoviti ustrezno čiščenje odpadne vode, kar zahteva velike investicijske potenciale na področju izgradnje čistilnih naprav.

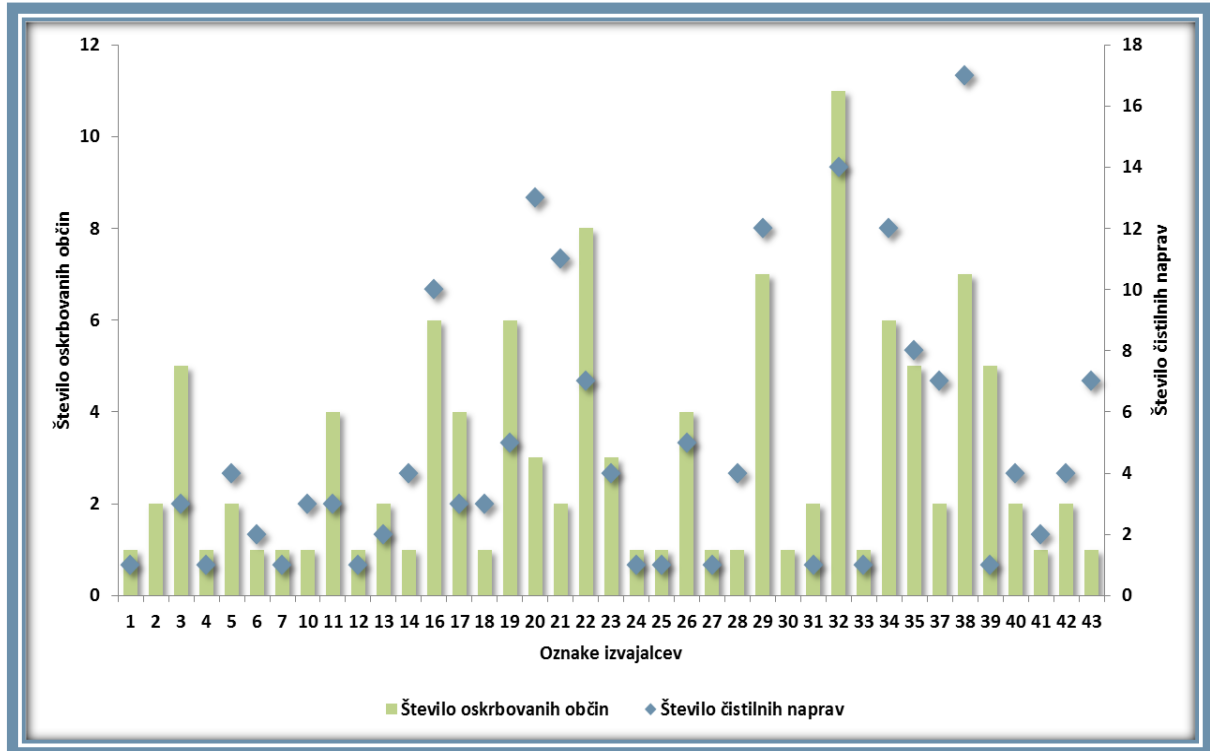
Čiščenje odpadne vode se na posameznih oskrbovalnih območjih izvaja pod različnimi pogoji. Prostorska urejenost oskrbovalnih območij in različni tehnično-tehnološki pogoji izvajanja storitev so izrazito lokalno opredeljeni in pomembno vplivajo na višino stroškov izvajanja javne službe. Karakteristike in stroškovna zahtevnost čiščenja čistilnih naprav, ki jih upravlja posamezni izvajalec, vplivajo na povprečno lastno ceno izvajanja storitev, zato je poznavanje pogojev izvajanja pomembno pri presoji upravičenih cen.

V nadaljevanju so analizirani nekateri pomembnejši dejavniki čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode, ki poleg ključnih kriterijev, t.j. stopnje čiščenja odpadne vode, velikosti čistilnih naprav in obračunske količine očiščene vode, vplivajo na stroške izvajanja javne službe. Pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij.

PROSTORSKA UREJENOST ČIŠČENJA ODPADNE VODE

Število oskrbovanih občin in čistilnih naprav v upravljanju

Oskrbovalno območje izvajalcev čiščenja odpadne vode je zelo različno. 16 od 39 analiziranih izvajalcev izvaja čiščenje odpadne vode le na območju ene občine, ostali na območju več občin, v povprečju 3,0. Analizirani izvajalci upravljajo od 1 do 17 čistilnih naprav, v povprečju 4,9. 10 analiziranih izvajalcev upravlja le eno čistilno napravo.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

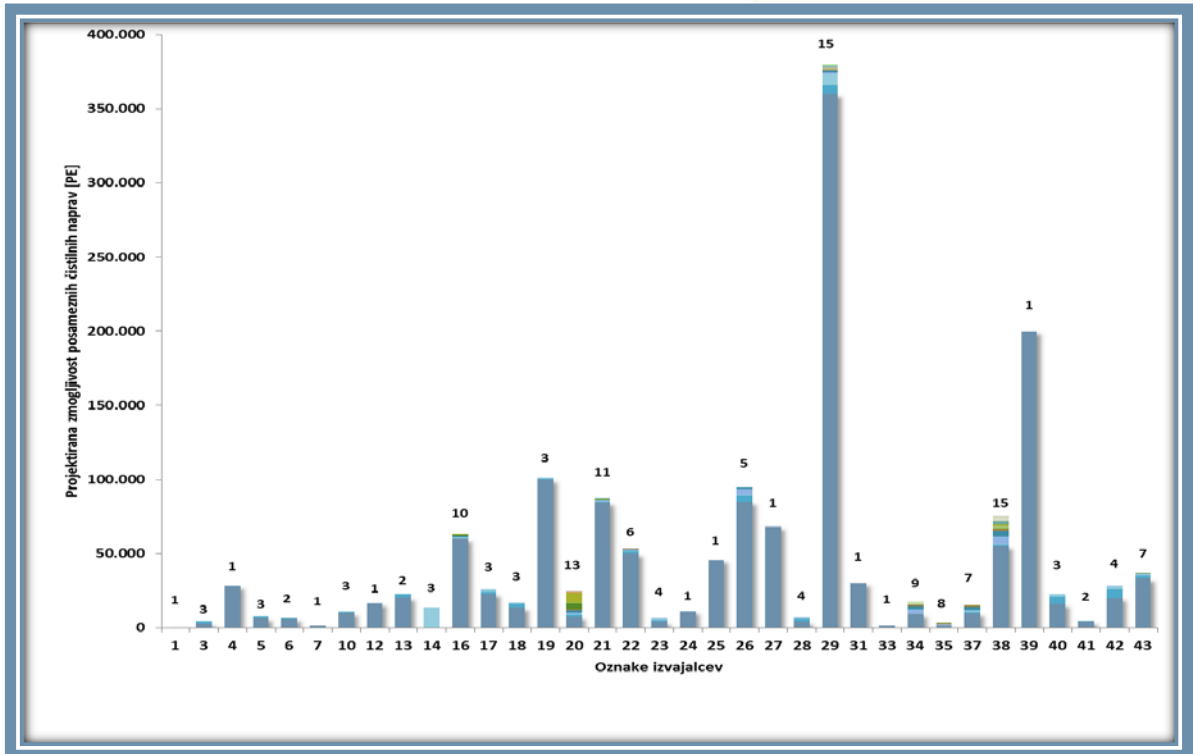
Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju

Skupna projektirana zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca se giblje od 1.000 do 379.120 PE, povprečno 49.869 PE. Pri tem večina izvajalcev poleg večje čistilne naprave upravlja tudi več manjših čistilnih naprav s projektirano zmogljivostjo manjšo od 1.000 PE. Veliko število manjših čistilnih naprav je predvsem posledica razpršene poselitve.

Dosežena stopnja izkoriščenosti posameznih čistilnih naprav je zelo različna. V nadaljevanju je grafično prikazana primerjava med projektirano zmogljivostjo in dejansko povprečno letno obremenitvijo čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca. Povprečna dosežena stopnja izkoriščenosti se giblje od 39,9 do 152,1 %, povprečno 76,6 %.

GRAF 47

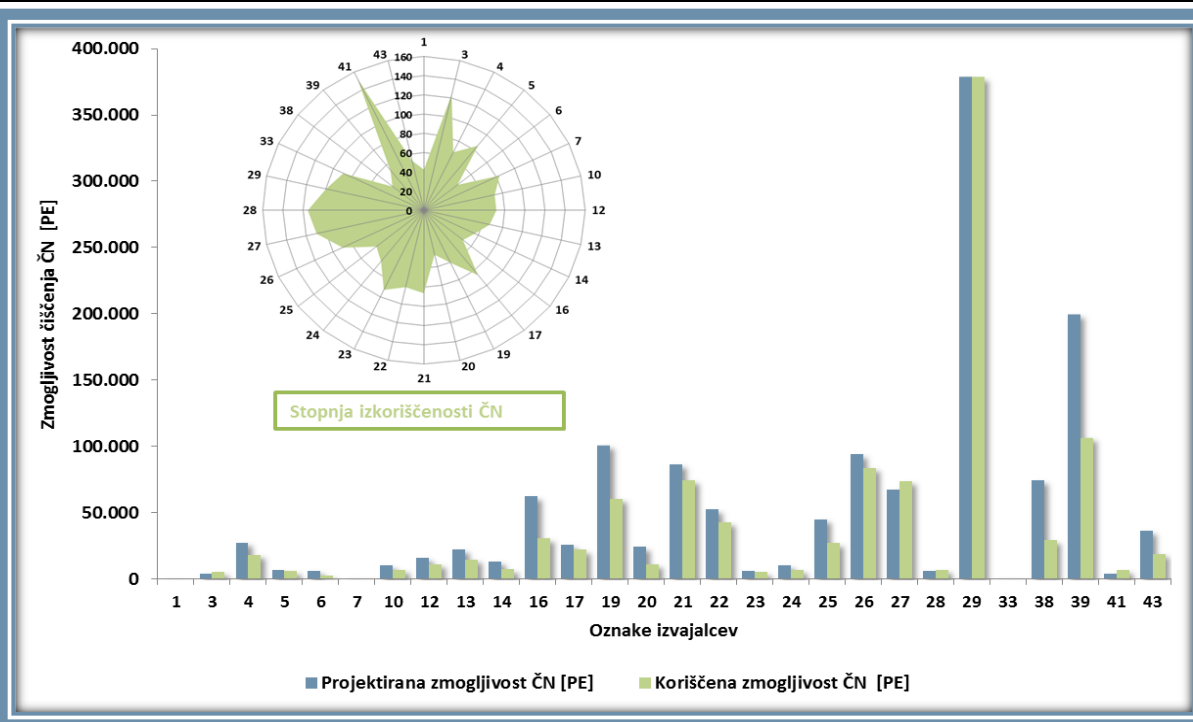
Število in projektirana zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

GRAF 48

Projektirana in koriščena zmogljivost čistilnih naprav

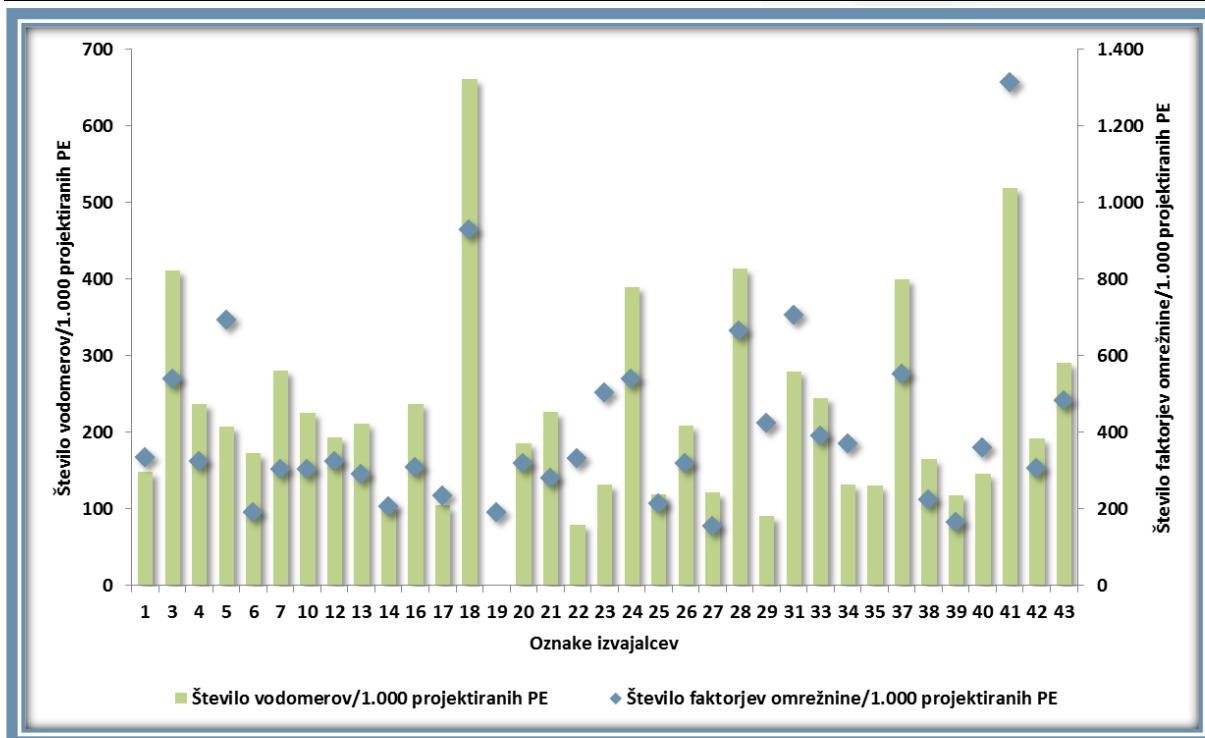

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

V nadaljevanju smo podrobneje analizirali število obračunskih vodomeroev in vsoto faktorjev omrežnine na 1.000 PE projektirane zmogljivosti vseh čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca. Razlike so precejšnje, saj se število vodomeroev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti giblje med 79 in 660, povprečno 228, medtem ko se vsota faktorjev omrežnine giblje od 154 do 1.312, povprečno 405 faktorjev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti.

GRAF 49

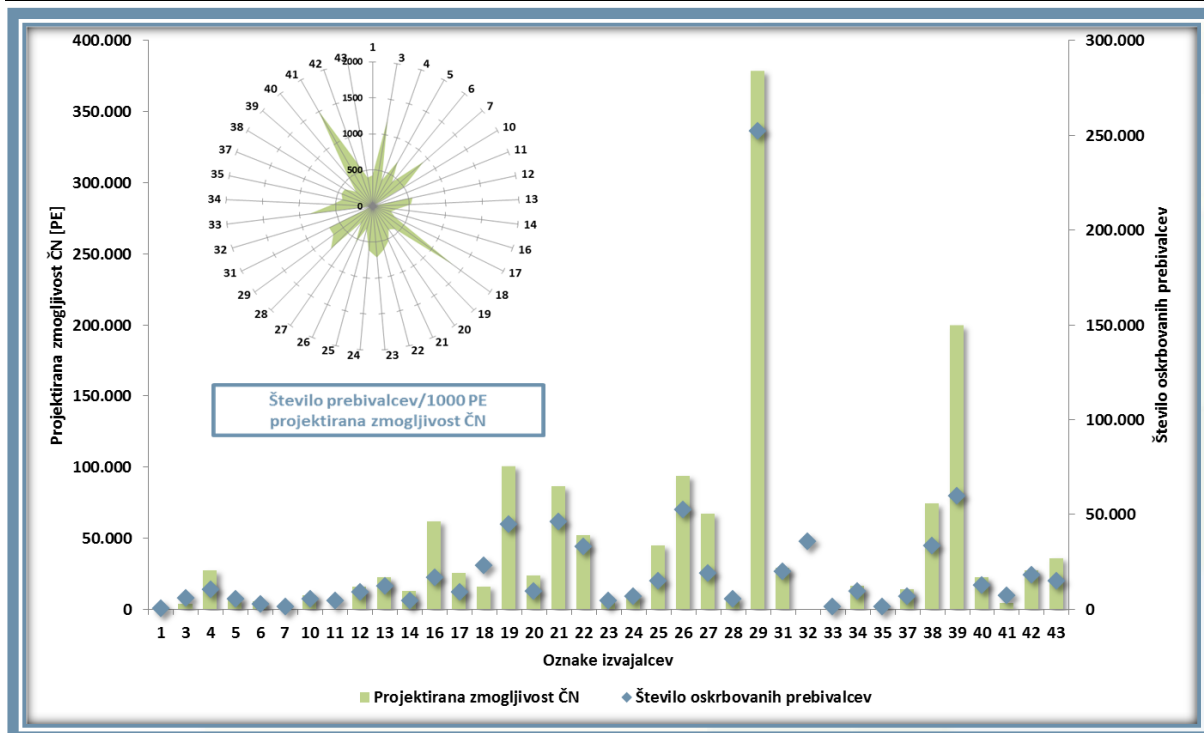
Število vodomeroev in faktorjev omrežnine glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Podobno sliko kaže tudi primerjava števila oskrbovanih prebivalcev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti. Število se giblje od 264 do 1.521, povprečno analizirani izvajalci oskrbujejo 593 prebivalcev na 1.000 PE projektirane zmogljivosti čistilnih naprav, ki jih upravljajo.

Število in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca, predvsem pa njihova projektirana in koriščena zmogljivost pomembno vplivajo na stroške opravljanja storitev. V primeru zmogljivih čistilnih naprav z visoko stopnjo izkoriščenosti so stroški čiščenja odpadne vode praviloma nižji. In obratno, v primeru izvajanja javne službe z večjim številom manj zmogljivih čistilnih naprav so stroški čiščenja praviloma višji.

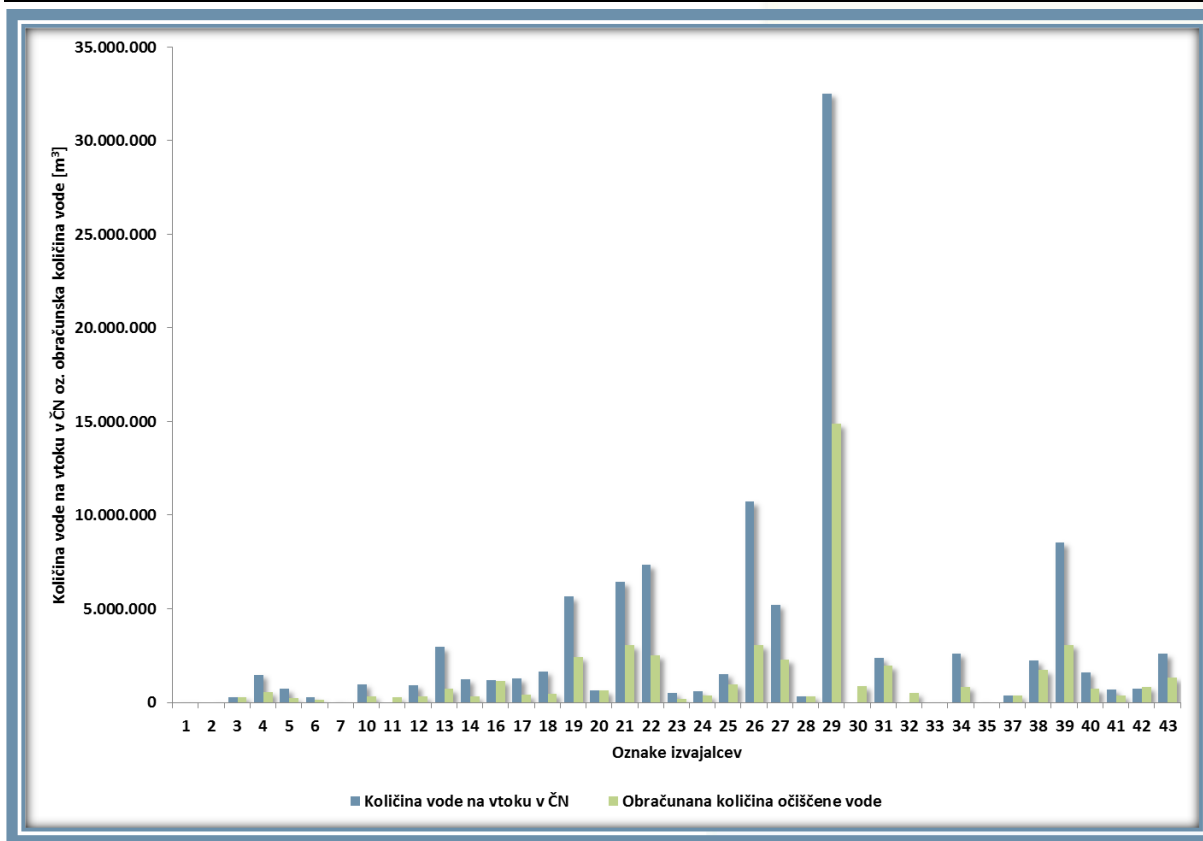
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Količina očiščene odpadne vode

Tudi pri obračunu čiščenja odpadne vode se, tako kot pri odvajanju, upošteva t. i. verjetnostno merilo in porabnikom zaračuna količino, ki je enaka količini prodane pitne vode. Dejanske količine odpadne vode, ki se čisti na čistilnih napravah, so praviloma višje. Na čistilnih napravah se namreč poleg komunalne odpadne vode, ki nastaja v gospodinjstvih in gospodarstvu, čistijo tudi industrijska odpadna voda ter padavinska in druga odpadna voda.

Čiščenje padavinske odpadne vode z javnih površin in streh je javna služba, medtem ko čiščenje padavinske odpadne vode s površin, ki niso javne, ni javna služba, vendar v večini primerov izvajalci še nimajo vzpostavljene potrebne evidence za obračunavanje teh količin očiščene odpadne vode. Izvajalci v okviru javne službe v večini primerov kalkulatивно upoštevajo tudi industrijsko odpadno vodo. Razlog je predvsem v tem, da v praksi še niso vzpostavljene evidence za ločeno spremljanje in obračunavanje stroškov čiščenja odpadne vode za storitve, ki se izvajajo v okviru javne službe, in storitve, ki niso javne.

V naslednjem grafu je podana primerjava med vtokom odpadne vode na čistilne naprave in dejansko količino obračunane očiščene vode. Primerjava kaže pomembne količinske razlike med očiščeno in obračunano količino, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne. Navedeno pogojuje večje količine očiščene odpadne vode glede na obračunano količino in s tem različne pogoje izvajanja dejavnosti.

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

KAKOVOST IN ZANESLJIVOST IZVAJANJA DEJAVNOSTI ČIŠČENJA ODPADNE VODE

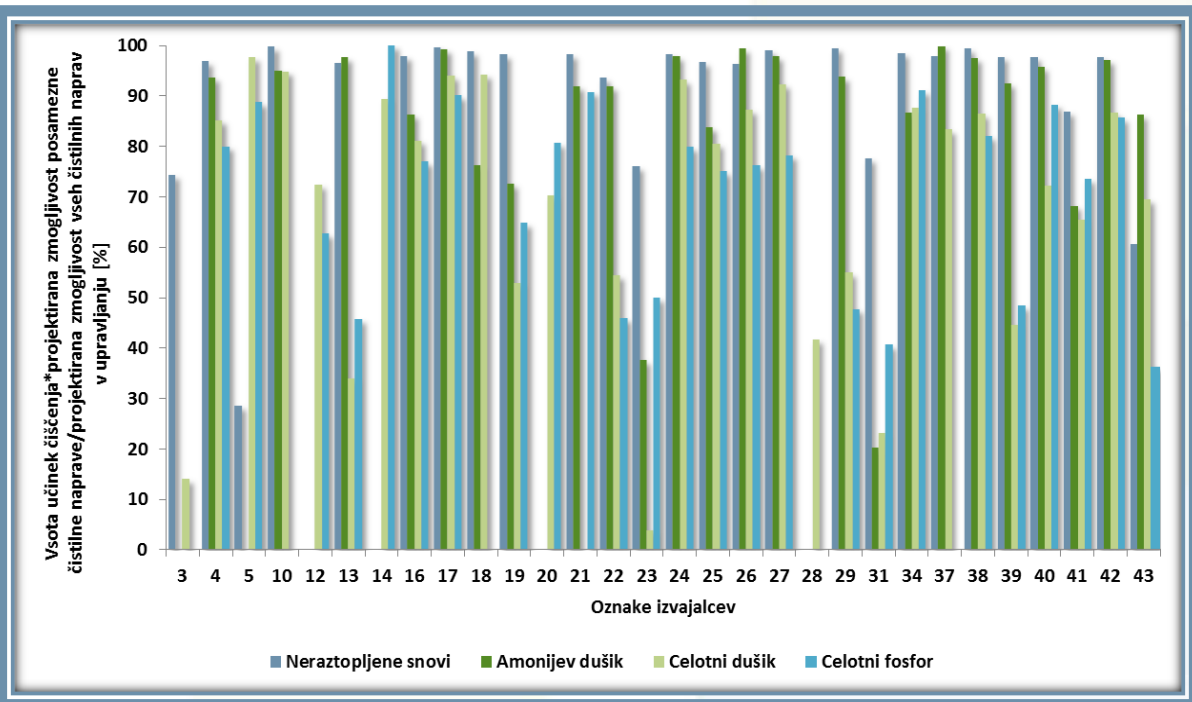
Glede na okoljske predpise je potrebno za vse vire onesnaževanja zagotoviti ustrezno čiščenje odpadne vode, zato je pomembno, ali čistilne naprave na iztoku zagotavljajo očiščeno vodo v skladu s predpisi pri vseh spremembah na vtoku.

Stopnja čiščenja odpadnih voda

Na naslednjih dveh grafih so prikazni povprečni učinki čiščenja, izračunani kot povprečno razmerje med vrednostmi posameznih parametrov odpadne vode na vtoku in iztoku iz posamezne čistilne naprave, ob upoštevanju projektirane velikosti vseh čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca.

GRAF 52

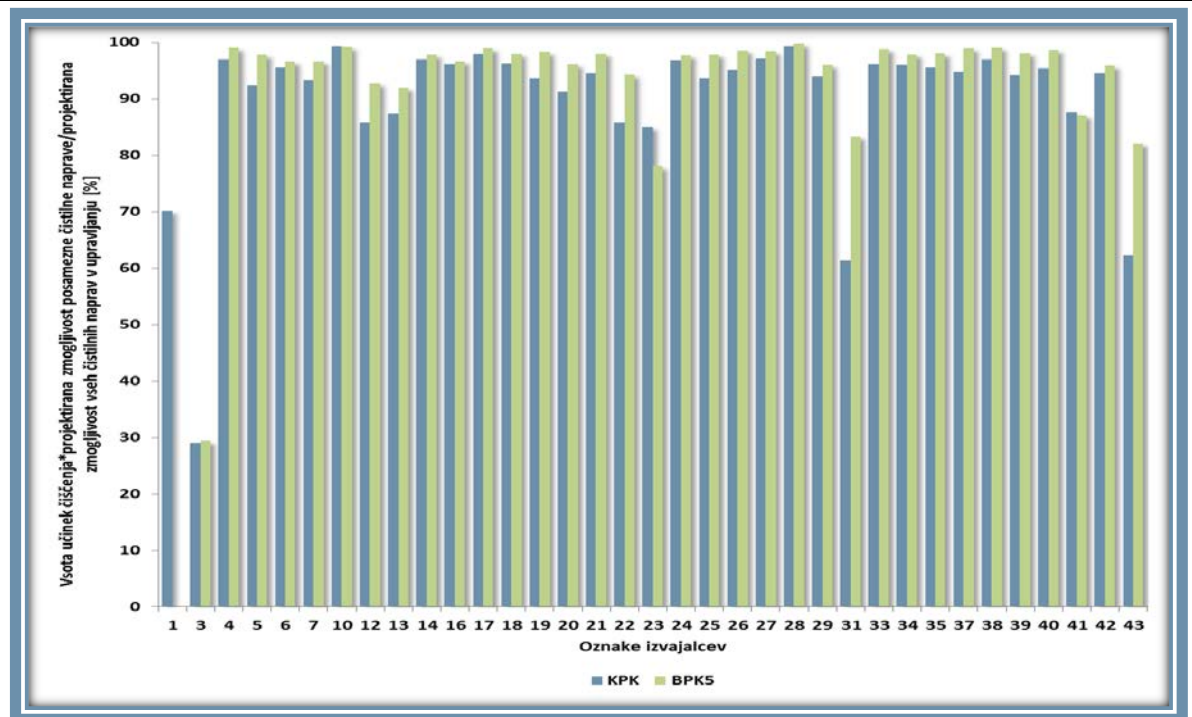
Povprečni učinki čiščenja odpadne vode po posameznih parametrih (neraztopljene snovi, amonijev dušik, celotni dušik, celotni fosfor) glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016

GRAF 53

Povprečni učinki čiščenja odpadne vode po posameznih parametrih (KPK, BPK₅) glede na projektirano zmogljivost čistilnih naprav

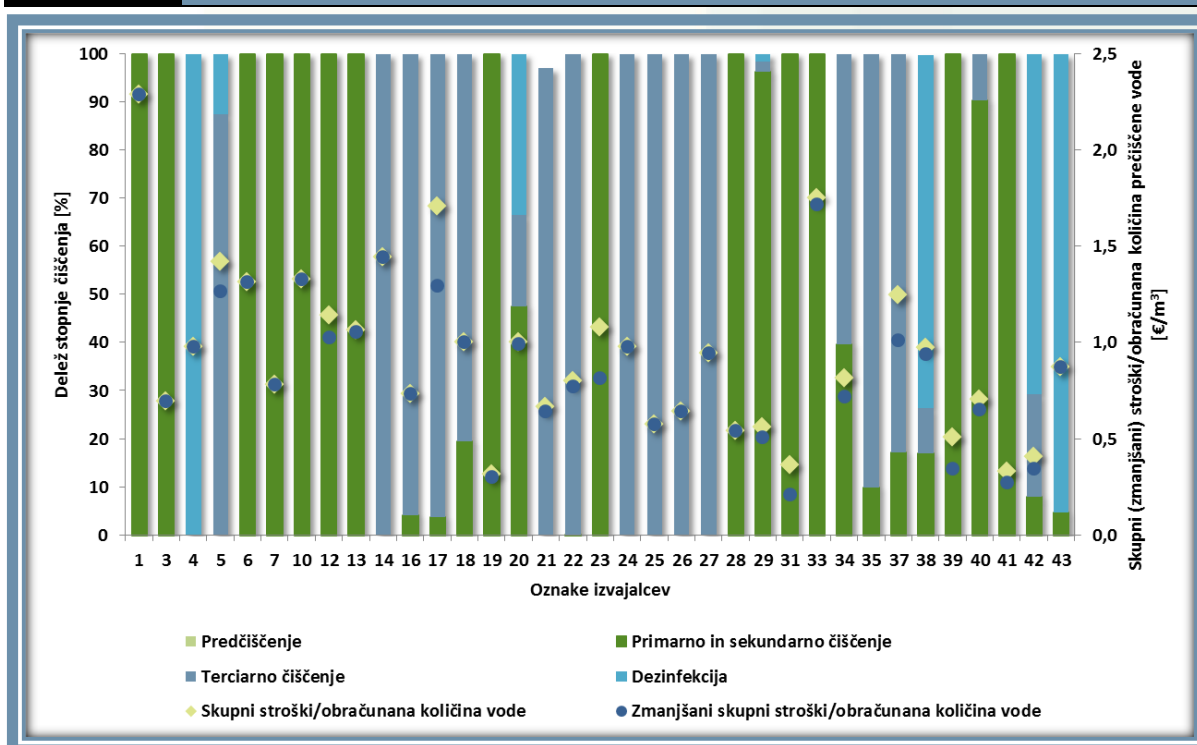
Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Večja obremenitev odpadne vode na vtoku in posledično potrebno bolj učinkovito čiščenje zvišujeta stroške čiščenja odpadne vode.

Iz analize razpoložljivih podatkov o količinah odpadne vode očiščene s posamezno stopnjo čiščenja izhaja, da so analizirani izvajalci pretežno del odpadne vode očistili s sekundarno stopnjo čiščenja. Strukturni deleži odpadne vode očiščene s posamezno stopnjo čiščenja po posameznih izvajalcih so razvidni iz spodnjega grafičnega prikaza, primerjalno je podana višina skupnih stroškov čiščenja glede na obračunano količino prečiščene odpadne vode. Praviloma velja, da večji kot je delež odpadne vode, ki se prečisti po višji stopnji čiščenja, višji so skupni stroški čiščenja na obračunsko enoto očiščene odpadne vode.

GRAF 54

Strukturni deleži očiščene odpadne vode glede na stopnjo čiščenja v primerjavi s skupnimi stroški čiščenja glede na obračunano količino očiščene odpadne vode

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

TRAJNOSTNA NARAVNANOST IN STROŠKOVNA UČINKOVITOST

Z ekonomskega vidika je za trajnostni razvoj pomembna predvsem ustrezna cenovna politika, ki z vključitvijo vseh stroškov, stroškov rabe naravnega vira in okoljskih stroškov, vpliva na učinkovito rabo in zagotavlja ustrezna sredstva za obnovo in trajnostni razvoj.

Z doseganjem ustreznega čiščenja odpadnih voda je povezana tudi izgradnja kanalizacijskih sistemov za odvod odpadne vode od vira onesnaževanja do čistilne naprave. Velik del prebivalstva namreč še ni priključen na kanalizacijske sisteme, med zgrajenimi pa

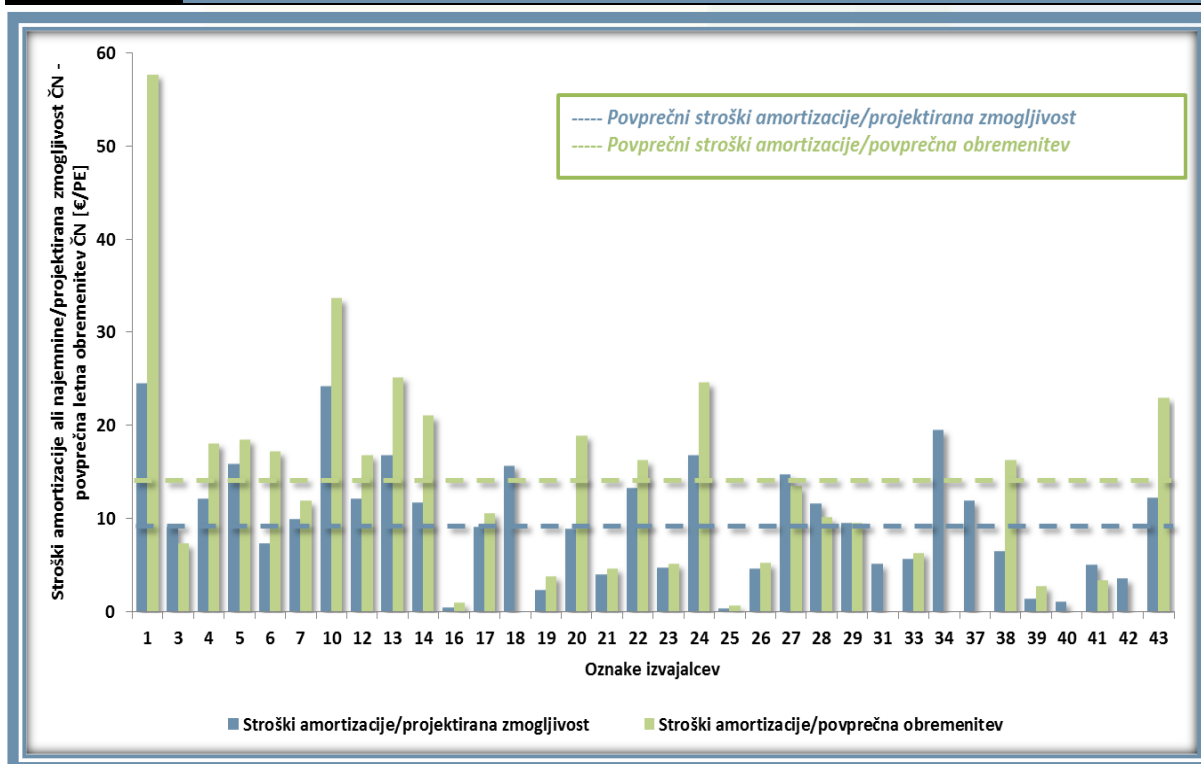
prevladujejo mešani kanalizacijski sistemi, ki skupno odvajajo komunalno in padavinsko odpadno vodo. To povzroča velika nihanja pri dotokih na čistilne naprave ter v bioloških obremenitvah voda. Izgradnja kanalizacijskih sistemov na redko naseljenih področjih je otežena, pogosto celo neizvedljiva zaradi reliefnih značilnosti. V takih primerih je pogosto ceneje zgraditi manjše čistilne naprave blizu vira onesnaženja.

Stroški amortizacije oziroma najema javne infrastrukture

Stroški amortizacije oz. najema javne infrastrukture pri analiziranih izvajalcih v povprečju predstavljajo 92 % vseh stroškov javne infrastrukture in pomembno vplivajo na višino omrežnine⁶. Čistilne naprave predstavljajo ključen del javne infrastrukture, zato smo analizirali, v kakšni višini je pri posameznih izvajalcih obračunan strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na projektirano in koriščeno zmogljivost.

GRAF 55

Strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo glede na projektirano in koriščeno zmogljivost čistilnih naprav

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

Preračunano na projektirano zmogljivost čistilnih naprav v upravljanju analiziranih izvajalcev znaša strošek amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo od 0,40 do 24,54 EUR/PE,

⁶ Višina stroškov amortizacije je odvisna od realno ovrednotene infrastrukture ter upoštevane stopnje amortizacije. Z Uredbo MEDO se amortizacija izračunava enotno, po metodi časovnega amortiziranja, glede na stopnjo izkoriščenosti zmogljivosti infrastrukture javne službe in ob upoštevanju življenjske dobe oz. amortizacijske stopnje, ki jo predpisuje Uredba MEDO. Pri tem mora biti najemnina, ki jo občina kot lastnica infrastrukture zaračunava izvajalcu javne službe, najmanj v višini obračunane amortizacije.

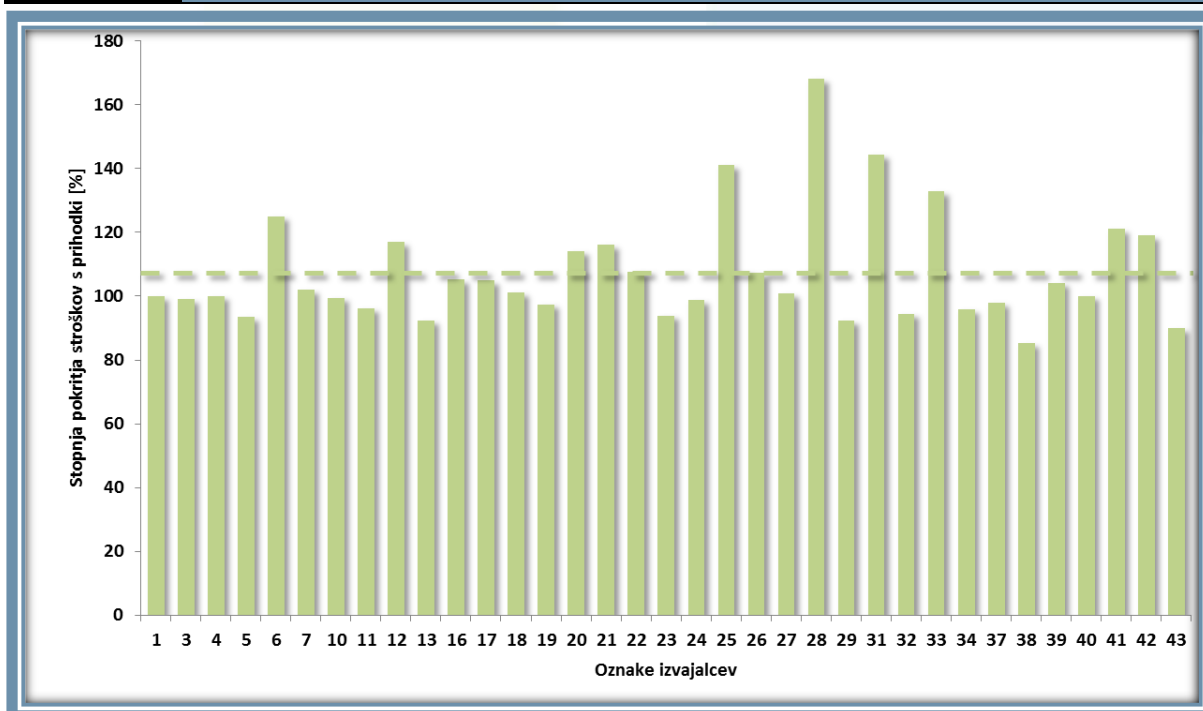
povprečno 9,80 EUR/PE. Strošek amortizacije oz. najemnine je ob upoštevanju dejansko izkoriščene zmogljivosti na enoto višji in se giblje od 0,66 do 57,73 EUR/PE, povprečno 14,43 EUR/PE. Lahko predpostavljamo, da je velik razpon posledica različne stopnje izkoriščenosti razpoložljivi kapacitet čistilnih naprav ter dejstva, da infrastruktura v vseh primerih ni realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike pomembno vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki

Polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti z ekonomskega vidika zagotavlja trajnostno in nemoteno izvajanje javne službe. Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode se je pri analiziranih izvajalcih gibala od 85,3 do 168,2 %, in v povprečju znašala 107,5 %. Kljub relativno visoki povprečni stopnji pokritja odhodkov pa iz anketnih vprašalnikov izhaja, da je od 35 analiziranih izvajalcev 12 izvajalcev (34 %) v letu 2014 poslovanje dejavnosti zaključilo z izgubo.

GRAF 56

Stopnja pokritja odhodkov s prihodki dejavnosti čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode

Vir: Primerjalna analiza izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode za leto 2014, Inštitut za javne službe, 2016.

POJASNJEVALNI KRITERIJI – POVZETEK ANALIZE VPLIVA NA STROŠKE ČIŠČENJA KOMUNALNE IN PADAVINSKE ODPADNE VODE

Prostorska urejenost čiščenja odpadne vode

Število in velikost čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca, predvsem pa njihova projektirana in koriščena zmogljivost pomembno vplivajo na stroške opravljanja storitev. V primeru zmogljivih čistilnih naprav z visoko stopnjo izkoriščenosti so stroški čiščenja odpadne vode praviloma nižji. Stroški čiščenja pri večjem številu manjših naprav v upravljanju posameznega izvajalca so v primerjavi z manj napravami enake zmogljivosti višji.

Primerjava kaže pomembne količinske razlike med očiščeno in obračunano količino, pri nekaterih izvajalcih tudi večkratne. Navedeno pogojuje večje količine očiščene odpadne vode glede na obračunano količino in s tem različne pogoje in višje stroške izvajanja dejavnosti.

Kakovost in zanesljivost čiščenja odpadne vode

Iz izvedenih analiz lahko povzamemo, da so analizirane čistilne naprave različne glede projektirane in koriščene zmogljivosti, na njih pa se izvajajo tudi različne stopnje čiščenja, kar vpliva na višino lastne cene.

Podatki pridobljeni z anketo so po posameznih čistilnih napravah zelo omejeni, iz tehničnega, predvsem pa iz ekonomskega vidika. Na podlagi povprečnih stroškov čiščenja na čistilnih napravah, ki jih upravlja posamezni izvajalec, lahko sklepamo, da na stroške čiščenja količina odpadne vode nima velikega vpliva, bolj pomembna je projektirana zmogljivost in kakšno onesnaženje je potrebno očistiti oziroma, v kakšni meri se očisti onesnaženo odpadno vodo.

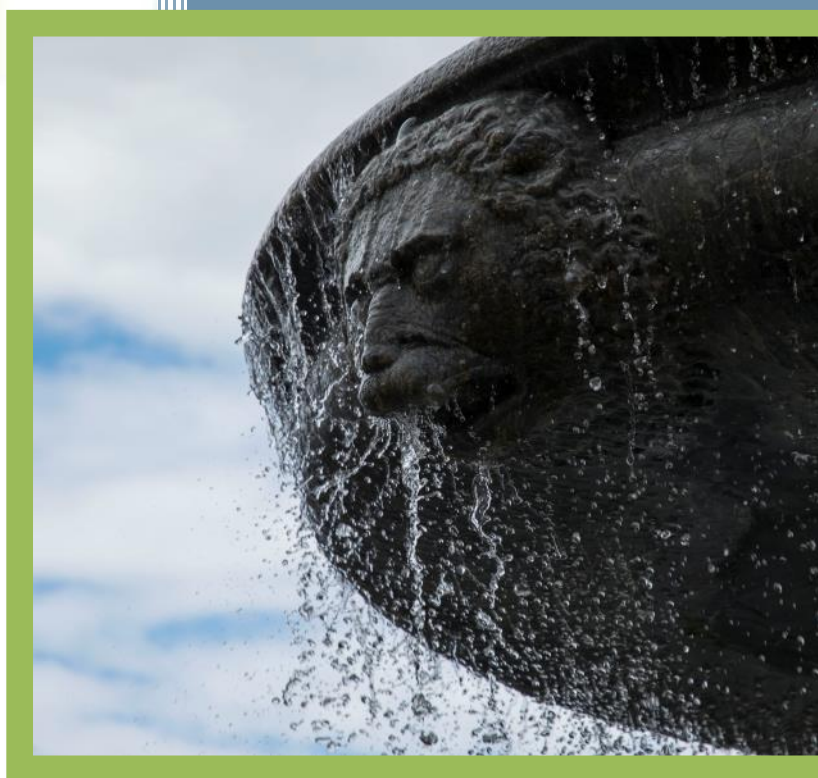
Večja obremenitev odpadne vode na vtoku in posledično potrebno bolj učinkovito čiščenje zvišujeta stroške izvajanja čiščenja odpadne vode. Praviloma velja, da večji kot je delež odpadne vode, ki se prečisti po višji stopnji čiščenja, višji so skupni stroški čiščenja na obračunsko enoto očiščene odpadne vode.

Trajnostna naravnost in stroškovna učinkovitost

Z vidika trajnostnega razvoja je izrednega pomena, da se sredstva amortizacije oz. najemnine za uporabo javne infrastrukture oblikujejo v predpisani višini in namenijo za zagotavljanje razvoja in obnovo infrastrukture. Velike razlike v višini obračunane amortizacije oz. najemnine za javno infrastrukturo kažejo, da infrastrukturna sredstva v vseh primerih niso realno ovrednotena, da se ne upoštevajo enotne amortizacijske stopnje ter da najemnina v vseh primerih ni obračunana v višini obračunane amortizacije. Navedene razlike vplivajo na različne stroške javne infrastrukture in s tem ceno omrežnine.

Z ekonomskega vidika trajnost čiščenja odpadne vode zagotavlja polno kritje stroškov izvajanja dejavnosti. V letu 2014 je 34 % analiziranih izvajalcev na dejavnosti čiščenja odpadne vode poslovalo negativno, kar omejuje zanesljivo in nemoteno izvajanje javne službe.

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Obvezne občinske gospodarske javne službe varstva okolja se na posameznih oskrbovalnih območjih izvajajo pod zelo različnimi pogoji. Poleg naravnih pogojev na izvajanje vplivajo tudi številne tehnično-tehnološke značilnosti povsem lokalnega značaja, kar vpliva na lastno ceno storitev. Pri presoji učinkovitosti je zato ključno poznavanje in upoštevanje pogojev izvajanja oskrbe javne storitve, ki jih določajo značilnosti prostorske urejenosti oskrbovalnih sistemov v upravljanju posameznega izvajalca. Brez upoštevanja navedenega se namreč lahko izvajalcu pripiše neučinkovito izvajanje in temu primerno nižji priznani stroški, razlog nedoseganja zahtevanih vrednosti pa je dejansko lahko v različnih oz. zahtevnejših pogojih izvajanja dejavnosti. V takih primerih je primerjalna analiza najprimernejša metoda za celovito vrednotenje učinkovitosti izvajanja javnih storitev.

V primerjalno analizo izvajanja javne službe odvajanja komunalne in padavinske odpadne vode v letu 2014 je vključeno 42 izvajalcev, ki zagotavljajo javno službo v 116 občinah ter oskrbujejo 47,7 % vseh prebivalcev in 54,7 % vseh občin v Sloveniji. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2014 odvedli 65,3 % odpadne vode ter upravljali 75,9 % kanalizacijskega omrežja v državi. V primerjalno analizo izvajanja javne službe čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v letu 2014 je vključeno 40 izvajalcev, ki zagotavljajo javno službo v 114 občinah ter oskrbujejo 39,7 % vseh prebivalcev in 53,8 % vseh občin v Sloveniji. V analizo vključeni izvajalci so v letu 2014 prečistili 60,7 % odpadne vode ter upravljali 183 čistilnih naprav s skupno projektirano zmogljivostjo 1.529.482 PE. Povzamemo lahko, da gre za reprezentativen vzorec, na podlagi katerega lahko predpostavimo, da so splošni rezultati primerjalne analize reprezentativni za celotno področje odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode v Sloveniji.

Stroški izvajanja javne službe odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode so pomembno odvisni od prostorske urejenosti oskrbovalnega območja, predvsem gostote odjema ter značilnosti in stroškovne zahtevnosti kanalizacijskih sistemov ter prevladujoče stopnje čiščenja odpadne vode na čistilnih napravah v upravljanju izvajalca.

Primerjalna analiza stroškov odvajanja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode iz javnih površin je bila izvedena na podlagi ključnega kriterija, t.j. gostote odjema. Obračunska lastna cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je v letu 2014 gibala od 0,7625 do 9,1143 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 3,7099 EUR/faktor/mesec. Obračunska lastna cena opravljanja storitev se je pri analiziranih izvajalcih gibala od 0,0575 do 0,9987 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,3034 EUR/m³.

Primerjalna analiza stroškov čiščenja komunalne odpadne vode in padavinske odpadne vode z javnih površin je bila izvedena na podlagi prevladujoče stopnje čiščenja odpadne vode ob upoštevanju projektirane zmogljivosti čistilnih naprav v upravljanju posameznega izvajalca. Obračunska lastna cena omrežnine analiziranih izvajalcev se je gibala od 0,1471 do 8,2093 EUR/faktor/mesec in v povprečju znašala 2,6448 EUR/faktor/mesec. Obračunska lastna cena opravljanja storitev se je gibala od 0,2188 do 1,5580 EUR/m³ in v povprečju znašala 0,6067 EUR/m³.

Razvrstitev analiziranih izvajalcev v skupine glede na ključne kriterije izvajanja posamezne javne službe omogoča presojo obračunskih cen ob upoštevanju primerljivih pogojev izvajanja dejavnosti. Za posamezno skupino izvajalcev je izračunana primerjalna vrednost, ki jo predstavlja tehtano povprečje skupine. Za izvajalce, ki so razvrščeni izven tolerančnega območja in od povprečne vrednosti primerljive skupine odstopajo več kot $\pm 20\%$, je pri pojasnjevanju odstopanja treba upoštevati dosežene vrednosti pojasnjevalnih kazalnikov.

Velja poudariti, da na stroške izvajanja javne službe poleg gostote odjema ter stopnje čiščenja odpadne vode vplivajo tudi drugi dejavniki, ki jih je treba upoštevati pri presoji stroškovne upravičenosti, saj lahko prav tako pomembno vplivajo na stroške.

V primerjalni analizi so podrobneje ločeno analizirani dejavniki prostorske urejenosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske vode, kakovost in zanesljivost oskrbe ter trajnostna naravnost in učinkovitost izvajanja javne službe. Izbrani pojasnjevalni kriteriji tako omogočajo opredeliti dejavnike, ki pojasnjujejo pozicioniranje posameznega izvajalca nad ali pod povprečje primerljive skupine izvajalcev glede na ključni kriterij. S tem je zagotovljena strokovna podlaga za presojo stroškovne upravičenosti odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode ob upoštevanju pogojev in okoliščin izvajanja javne službe.

V letu 2014 vsi analizirani izvajalci še niso oblikovali in uveljavili cen v skladu z Uredbo MEDO oz. so jih uveljavili tekom leta. V tem primeru gre za metodološko različne pristope pri razčlenitvi stroškov kar omejuje primerljivost posamezne skupine stroškov. Tudi vsebinsko poenotenje tehničnih podatkov zahteva določeno usklajevanje in vzpostavitev ustreznih evidenc. Temu je bila namenjena tudi izvedena predstavitvena delavnica s poglobljeno stroškovno analizo, ki je izvajalcem omogočila primerjavo posameznih parametrov izvajanja javne službe in analizo odstopanj.

Na koncu lahko povzamemo, da kljub omejitvam zaradi postopnega uveljavljanja enotno oblikovanih cen izvedeni primerjalni analizi za leti 2013 in 2014 že omogočata prvo časovno primerjavo posameznih parametrov izvajanja odvajanja in čiščenja komunalne in padavinske odpadne vode.

Zavedamo se, da primerjalna analiza ni enkratni projekt, temveč sistematičen in kontinuiran proces. Z vsako izvedbo bo dosežena večja usklajenost in primerljivost podatkov in s tem možnost za poglobitev analize na procesno raven. S tem bo izvajalcem zagotovljena podpora za izboljšanje izvajanja javnih služb, občinam pa, da na strokovnih osnovah presojajo pogoje poslovanja in upravičenost cen javnih storitev.